

Fiskets Gang

NR. 11/12 - 1997

83. ÅRGANG

**SMÅ- OG STORBÅTUNDERSØKELSEN
KORALLREVENE TRÅLES BORT
STRUKTURENDRING I FØRINDUSTRIEN**

*Fiskets Gang ønsker
sine lesere og annonsører
God Jul og Godt Nytt År*

Fiskets Gang

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

83. ÅRGANG
NR. 11/12 – DESEMBER 1997

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR

Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJONSSEKRETÆR

Per-Marius Larsen

REDAKSJON:

Olav Lekve
Dag Paulsen
Tlf.: 55 23 80 00

Ekspedisjon/abonnement:

Esther-Margrethe Olsen

Annonser:

Media Ringen A/S
Postboks 1323
9501 Alta
Telefon: 78 44 05 44
Telefax: 78 44 05 45

Fiskets Gangs adresse:

Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 6501.05.63776 Kredittkassen eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 250,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 350,- pr. år. Utland med fly kr. 450,-
Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER: Alminnelig plass

1/1 kr. 5.700,-
1/2 kr. 3.400,-
1/4 kr. 2.500,-

Tillegg for farger:

kr. 1.000,- pr. farge
3 omslag kr. 11.000,- (4-farger)
Siste side kr. 12.000,-
Gjelder fra nr. 7/8-94.

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

Internasjonalt fiskeristudium til Bergen

Fra før av holder Institutt for fiskeri og marinbiologi til i Høgteknologisenteret i Bergen. Nå kan det få følge av et nytt studium i internasjonal fiskeriforvaltning og havrett.

Mulighetene er store for at det blir opprettet et internasjonalt fiskeristudium i Bergen. Det er Fiskeridirektøren som har tatt initiativ til dette. En rekke solide aktører innen fiskerinæringen, høyere utdanning og forskning slutter opp om tanken. En plangruppe skal nå gjøre de videre utredningene.

Både Bergen kommune, Norges Handelshøyskole (NHH), Universitetet i Bergen, samt Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet ser behovet for kompetanse på blant annet internasjonal havrett. Med sine allerede etablerte miljø peker Bergen seg ut som et velegnet sentrum for en slik del av fiskeriforvaltningen. NHH har kompetansen innen fiskerøkonomi, Havforskningsinstituttet med sine årelange tradisjoner innen bistandshjelp savner en internasjonal formell utdanning i fiskeriforvaltning og havrett. Og ikke minst stiller Universitetet i Bergen seg velvillig til ideen. Samtlige involverte institusjoner utgjør et bunnsterkt fundament for å videreutvikle et fiskerifaglig miljø til noe som vil bli unikt i Europa.

Per-Marius Larsen

Internasjonalt fiskeristudium til Bergen	2
Mot total strukturendring i fiskefôrindustrien?	4
«Korallrevene tråles bort!»	5
<i>Statoil og Nycomed har endelig greid det:</i> Ny fabrikk skal lage fiskefôr av naturgass!	9
Norbait satser på nye suksessagn	11
J-meldinger	12
Verdiskapning i «utkantstrøk»	13
Ansjosen fra Engelsviken ringer julen inn	15
Nye «Munin» operativ!	18
Ny giv for norsk fisk i USA?	19
Tolmod og norsk profil	23
Kvalitet for ein billeg penge	26
Tøffe tak for norsk-amerikansk lakseoppdrett	29
Minneord om Toralf Helge Samdal	34
<i>Småbåtundersøkelsen 1996:</i> Bedre lønnsomhet	35
<i>Storbåtundersøkelsen 1996:</i> Godt år for helårsdrevne fiskefartøy	42
Historikk: <i>Ei sild, og ei til</i> VI – 60-årene – en tragedie for den Atlanto-Skandiske silden	53
Røstplassen, Sandrigo, Italia	65
Oljeplattformer som fiskerev	66
Tråling og steindekte rørledninger	67
Ingen levende nematoder («kveis») i norsk dypfryst sild	68
Løyve	69

Forsidefoto:
Parti fra Iglandsvik,
Bremanger
Foto: Egil Torvanger

Redaksjonen
avsluttet
16. desember 1997

164 11/12 1997

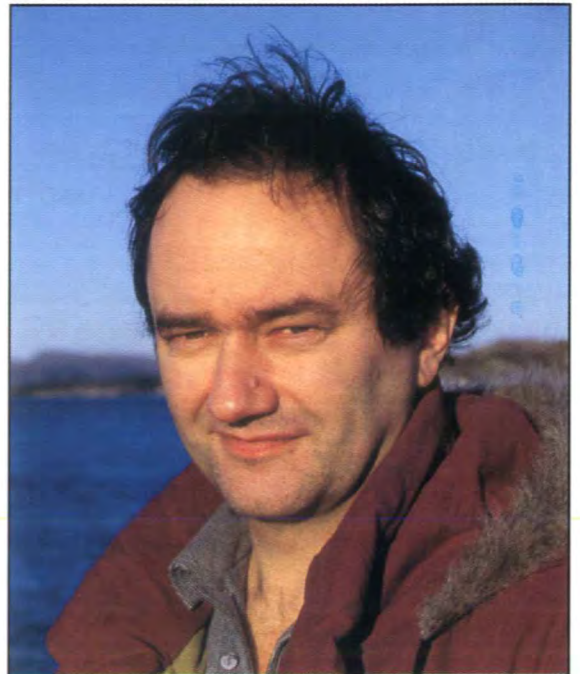
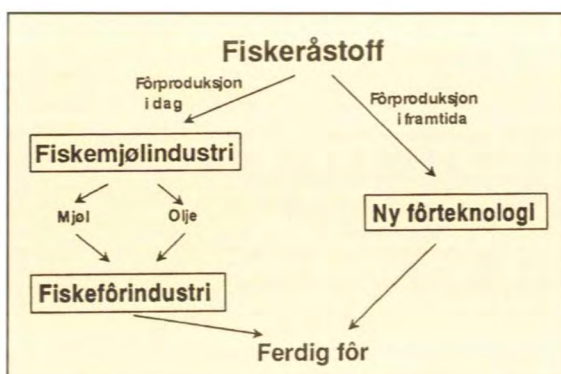
Mot total strukturendring i fiskefôrindustrien?

Hvem utelukker seg selv – Fiskefôrfabrikkan-
tene eller fiskemelindustrien? I nær fremtid
vil det bli produsert fiskefôr direkte fra eget
avskjær. I prinsippet er dermed begge disse
hjørnesteinene eliminert. Den største norske
aktøren – Silfas – gikk nylig inn med 16 mil-
lioner i nybrottsbedriften Austevoll Fiskefôr.
Både Silfas og verdens største fôrfabrikant
Skretting holder kortene tett ved brystet.

– Vi følger med i utviklingen, sier informasjonssjef Vidar Julien i Skretting. Men det er klart at vi er nyskjerrige. Det siste ti-året har vi brukt 400 millioner på forskning og utvikling av fiskefôr. Det forteller det meste. Direktør Tor Vikenes i Silfas vil overhode ikke kommentere saken, bortsett fra å bekrefte at 16 millioner er investert. I en bedrift som kan bli sildemelindustrienes verste konkurrent. De to største aksjonærene er da Austevoll-baserte District Offshore (Brødrene Møgster og Stangeland-familien) under paraplyelskapet DOF-Shipping og datterselskapet Austevoll Havfiske og Silfas sine likelig fordelte 48,75 prosent hver. Oppfinneren av prosessen, daglig leder Kjartan Sandnes, har sikret seg 2,5 prosent og sitter fornuftig nok sentralt i det hele.

Enkel og genial

Ideen er like enkel som den er genial – kutte ut fordyrende ledd som fiskemelindustrien og forfabrikantene. Basere hele prosessen fra eget avskjær fra Austevoll Fiskeindustri på samme kaien og lage ferdig fiskefôr. Det er snakk om fôrproduksjon ved direkte bruk av råstoff som i sin tid ble utviklet ved Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt for 10 år siden. – I stedet for å sende avskjæret ut til sildemel for en billig penge lager vi

Kjartan Sandnes med permisjon fra Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt har vært sentral i revolusjonen av fôrproduksjonen.

laksefôr på strak arm. Og vi lager ferdig tørrfôr, sier Kjartan Sandnes. En del prøving og feiling ved anlegget i Austevoll gjenstår før produksjonen er i gang i løpet av 1998. Dette er også et eksempel på et konsept som er utviklet i et forskningsmiljø blir lukrativ industriell industri. Havforskningsinstituttet, Norges Forskningsråd og SND har vært sentrale bidragsyttere til pilotfabrikken.

Strukturendring

– Dette kan i utgangspunktet bety en dramatisk strukturendring i forindustrien, sier Sandnes. Han vil ikke si det selv, men det er klart at fôrproducentene og sildemelindustrien er bekymret. Silfas har allerede «Joined them». Forfabrikantene vil nok slåss for livet. I alle fall de tre store med en gedigen internasjonal kapital i ryggen. Valget står stort sett mellom at den tradisjonelle fôrindustrien baserer seg på direkte bruk av fiskeråstoff, eller at fiskemelindustrien omdefinierer seg til å være noe annet enn en råvareleverandør. Alle muligheter er åpne nå.

«Korallrevene tråles bort!»

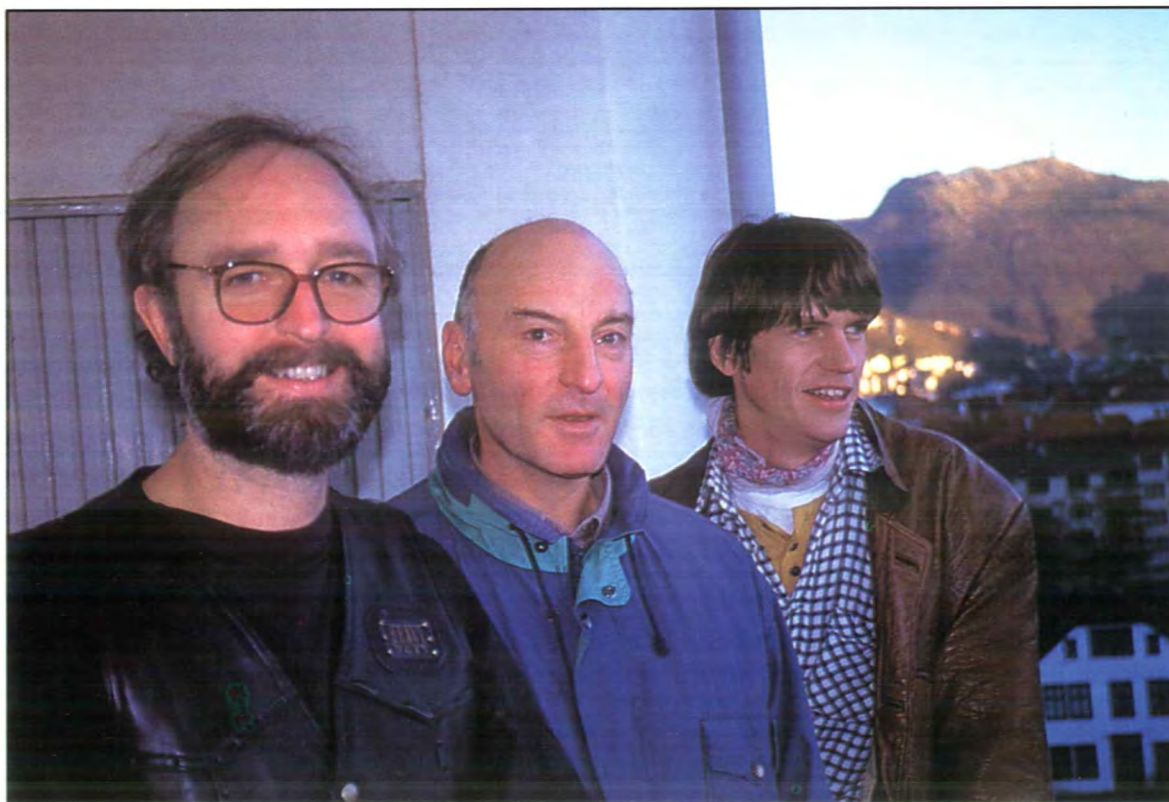
Betydelige korallområder, spesielt på Eggakanten, er trålt bort eller redusert. Det vil ta flere hundre år før et rev bygges opp igjen – hvis det i det hele tatt blir det. Dette kan få katastrofale følger for økologien i disse fiskerike områdene. Havforskningsinstituttet med finansiering fra Forskningsrådet kartlegger nå effektene av fiske på Lophella-revene på norsk kontinental-sokkel.

Det er blant annet undersøkelser i forbindelse med oljevirksomheten som har påvist ødeleggelsene av korallrevene. Men Instituttet har også mottatt rapporter fra lokale fiskere som over tid har observert at noe er galt. Fiskerne har til alle tider vært i kontakt med korallrev etter at de begynte å operere til havs i dype områder. Dette ved at man får opp fragmenter på både garn og line. Det er imidlertid trålvirksomheten som etter manges mening representerer den største trusselen. Trålerne har gradvis arbeidet seg inn i korallområdene og ødelagt de skjøre strukturene.

Faren for å miste redskap har avtatt etterhvert som man har tatt i bruk større båter og kraftigere maskiner og redskap. Observasjoner fra fiskere indikerer dessuten at trålerne enkelte plasser først rydder området ved bare å bruke gearet – uten trålpose.

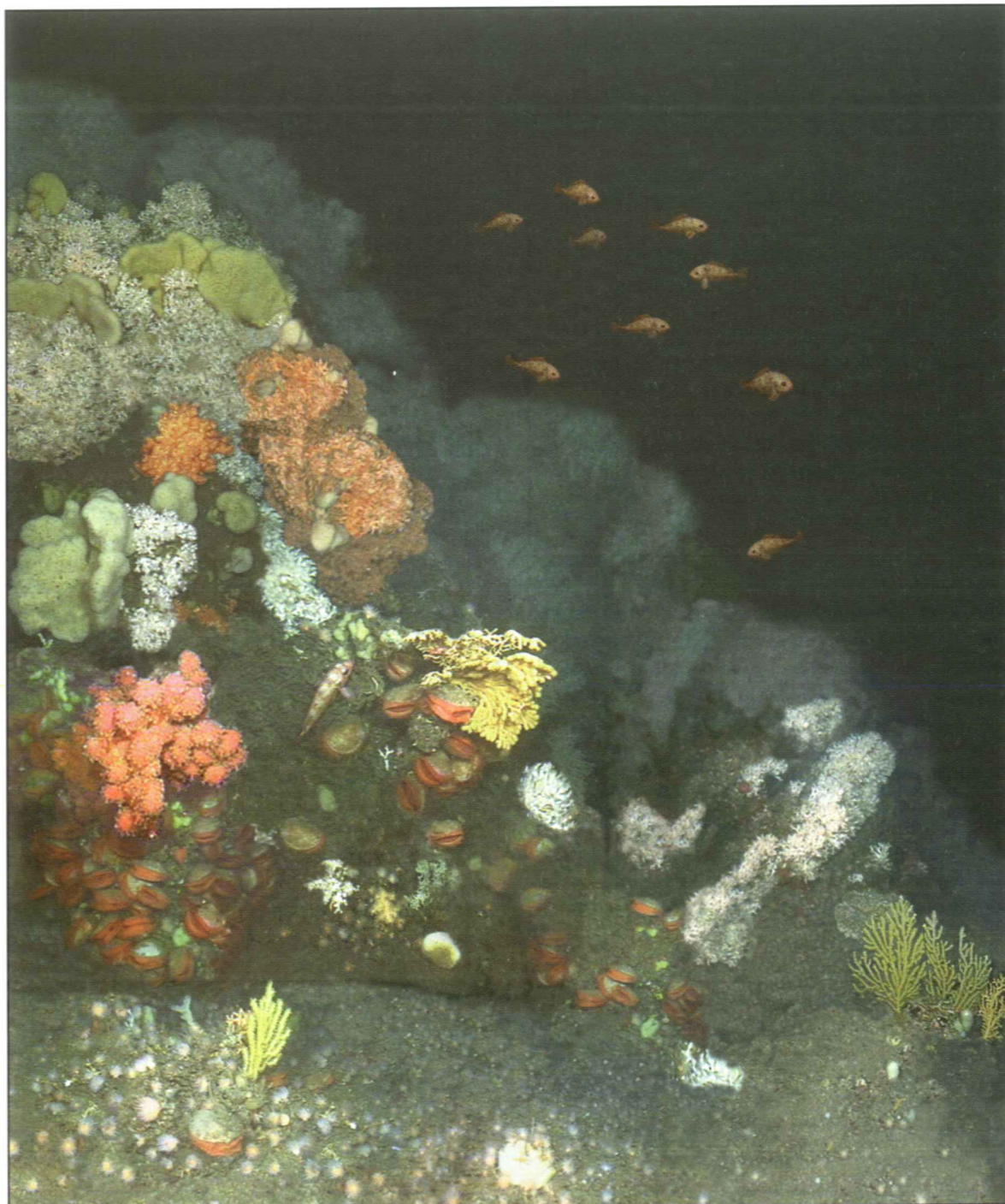
Fiskeriene skadelidende

Prosjektleder Jon Helge Fosså mener at selve fiskeriene kan bli skadelidende som følge av trålingene. – Dette er kjent som særs fiskerike områder og når fiskeføden forsvinner på grunn av utarmede korallsamfunn vil det helt sikkert påvirke forekomstene av flere fiskeslag i negativ retning. Spesielt gjelder dette for uer, sei, brosme, lange og blålange, sier Fosså. Det er en kjent sak at fiske med passive redskaper som garn og line ofte setter bruket på og ved korallrev – der utbyttet er størst. Mange av fiskerne hevder nå at uerfangstene har gått ned etter at trålaktiviteten økte. Problemet er også aktuelt i Storbritannia der man i disse dager starter opp et forskningsprosjekt i de rike korallområdene nord og nordvest av Shetland og ved Rockall og bankene rundt. Mens de norske forskerne i første omgang konsentrerer seg

Forskerteamet som skal kartlegge trålernes påvirkning på korallrevene våre. Fra v. Jan Helge Fosså, Dag M. Furevik og Pål B. Mortensen.

Korallrev på norsk kontinentalsokkel inneholder et rikt fiske og dyreliv.

om effektene av fiske, vil britene også se på følgende av petroleumsaktiviteten. Man har sogar allerede begynt å snakke om fredning av visse områder.

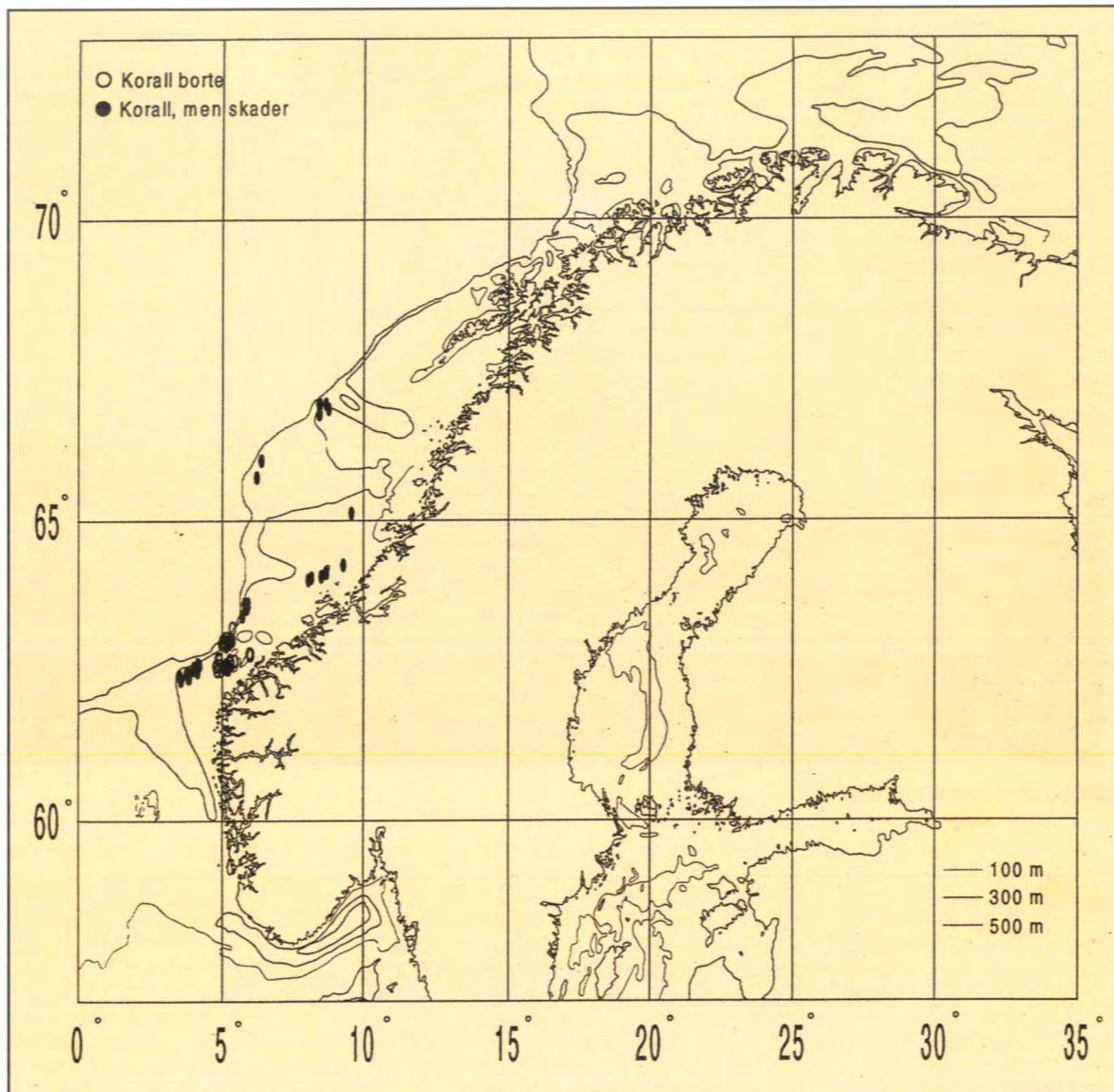
Informasjon fra fiskere

Havforskningsinstituttet har fått informasjon fra 40–50 fiskere om utbredelse og ødeleggelse av korallrev fra Røstbanken i nord til Stadt i sør. Flest opplysninger er kommet inn fra områdene rundt Eggakanten. – Det interessante er at vi fra forskjellige fiskere får opplysninger om ødeleggelser på de samme stedene, sier Fosså som gir eksempler på områder som er ødelagt eller har store endringer i mengden koraller:

- Eggkanten ved Gamlebanken (Helgeland) – en god del ødelagt
- Suladypet – mye ødelagte koraller
- Mellom Breisundet og Eggakanten – meldt om blankskurte områder
- Iverryggen – mye koraller forsvunnet
- Fjørtoftgrunnen – alle korallene forsvunnet
- Sørmannneset, Storegga – korallene trålt vekk 3 nm i nord-sør retning
- Vest for kanten av Skateneset på Storegga.

Konsekvenser

– Den økologiske betydningen er lite kjent. I følge fiskerne er dette fiskerike områder – trolig på grunn av næringstilbudet. En utarming av koral-

Områder med skadede koralområder og områder hvor koralene er borte. Opplysninger fra fiskere.

lområder som er tilholdssted for utrolig mange andre dyrearter vil sannsynligvis ha negativ innvirkning på fiskeforekomstene. I alle fall er disse områdene verdifulle i seg selv rent naturhistorisk. Noen steder er det konstanter sammenhengende rev på opptil 4–5 kilometer. Det er klart at det vil få konsekvenser for bunndyrsamfunn. Men vi «vet» ikke sikkert før vi har fått undersøkt dette nærmere. Skaden som alt er gjort er vel uopprettelig. Vi snakker om rev som har bygd seg opp gjennom en periode på opptil 8000 år, sier Fosså.

Dokumentasjon

Det haster altså. Forskerne vil nå samle og systematisere kunnskapen fiskerne sitter inne med om både utbredelsen av korallrev og hvor de mener ødeleggelsene har foregått. Inspeksjonsdata fra Kystvakten vil bidra med viktig informasjon om fiskeriintensiteten i de aktuelle områdene. Det er klare indikasjoner på at der det er meldt om ødelagte rev, foregår det også størst trållaktivitet. Videre skal skadene på revene dokumenteres og man vil undersøke artssammensetning på reve-

ne, samt mengden av fisk. Man vil fortsette utvikling av selve metodene for kartlegging. Her er det blant annet snakk om undervannskamera påmontert sidesøkende sonar. Endelig tar man sikte på å få en skikkelig oversikt av Lopheliarev i områder med fiskeriaktivitet.

95% av tropiske ødelagt

Dette med korallrev og betydningen for økologi og marine ressurser har vekt en stadig større global interesse. Nylig kunne det anerkjente tidsskriftet «New Scientist» referere en undersøkelse som slo fast at 95 prosent av verdens korallrev (tropiske) var ødelagt av fiske, sprengstoff, giftstoffer forurensning og skipsanker. Disse revene ligger meget grunt og undersøkelsen ble gjennomført av 750 dykkere og 100 marinbiologer.

Korallpartikler hentes opp for analyse.

Dette er Lophelia-rev

Korallrevene på den norske kontinentalsokkelen er av typen *Lophelia pertusa*. Dette er dypvannskorall med en vid geografisk utbredelse, spesielt i Nord-Atlanteren. Man finner dem ofte på kontinentalskråningene og kontinentalkantene i dybder på mellom 200 og 400 meter og i temperaturskiktet 4 til 8 grader celsius. De finnes også i fjordene våre og på den svenske vestkysten, men på grunne vann.

Statoils Haltenpipe-prosjekt har gitt oss ny verdifull informasjon om utbredelsen og størrelsen av revene. Særlig på bakgrunn av data fra akustiske undersøkelser og undersøkelser gjort med undervannskamera, som ble gjort i forbindelse med planleggingen av en rørledningstrasé fra Heidrun-feltet til land.

Det ble oppdaget mange store Lophelia-rev på 200–400 meter dyp mellom Haltenbanken og Frøyabanken. Største revet som ble funnet er anslått til å være ca. 5 kilometer langt, 30 meter høyt og 200 meter bredt. *Lophelia* har utbredelse over hele verden, men ingen andre steder er det funnet så store levende rev av denne typen og i så store

forekomster som i våre farvann. Et rev er delt inn i tre ulike soner: Toppen består hovedsakelig av levende organismer, fra midten og ned stort sett døde korallblokker og rundt revene på bunnen finner man et lag av korallgrus. Den levende delen av revet kan sannsynligvis bli eldre enn 250 år, mens de eldste fragmentene er datert til ca. 8000 år gamle. Man har også sett på veksten av revet og funnet at et rev som er 8000 år gammelt og 15 meter tykt har gjennomsnittlig vokst 1,9 millimeter i høyden i året.

Revene er et unikt tilholdssted for et utall av forskjellige organismer – både fastsittende og frittlevende arter. På Lophelia-revene i våre farvann er det funnet hele 700 ulike arter. Tradisjonelt er de også betraktet som gode fiskeplasser både for line og garn med sei og uer som de vanligste fiskene. Revene er trolig også oppvekstområde for andre fiskeslag.

Statoil og Nycomed har endelig greid det:

Ny fabrikk skal lage fiskefôr av naturgass!

Det Nycomed – og Statoilbaserte selskapet Norferm DA har lyktes med å utvikle en prosess som kan produsere bioproteiner lønnsomt. For første gang i verden er man nå i gang med å bygge en fabrikk som produserer protein av naturgass. Den vil stå ferdig på Tjeldbergodden til sommeren og være operativ fra høsten av. I første omgang vil produksjonen på 10.000 tonn biomasse representere en salgsverdi i 100-millioner klassen og hovedsakelig gå til fiskefôr. Men man håper også på mer lukrativ anvendelse i næringsmiddelindustrien.

Direktør Jan Erik Mikkelsen har solgt mesteparten av produksjonen før den er kommet i gang.

Dette med å finne fram til en prosess som produserer protein av naturgass eller olje er ikke noen ny drøm. Men det var først på begynnelsen av 90-tallet at Statoil og Nycomed gikk inn eit dansk prosjekt som de etterhvert gradvis har overtatt og nå sitter som 100 prosent eiere av. Tidligere var også oljeselskapet BP tungt inne i noe lignende og satset atskillige millioner på å bruke metanol som råvare. Etterhvert gikk det imidlertid opp for dem at både råvare og prosess ble for dyr. Prosjektet ble dermed skrinlagt. Man må likevel helt tilbake til begynnelsen av 80-tallet da man greide å isolere en bakterie som kunne dyrkes på naturgass. Hele prosjektet har siden handlet om å stimulere prosessen fra bakterier til føde for fisk, dyr og mennesker.

«Meieri»

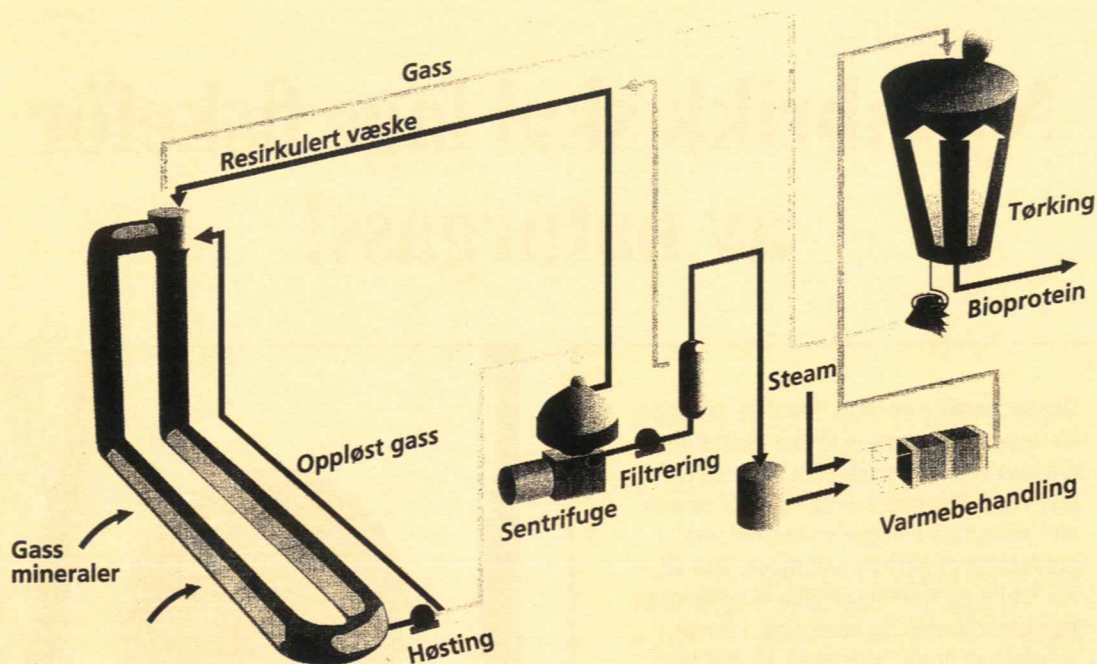
– Prosessen kan i all enkelhet sammenlignes med et meieri. Vårt utgangspunkt er at vi har en bakterie som er i stand til å leve på metan, som naturgassen er rik på. Underveis tilsetter vi mineraler, oksygen og vann. Den biomassen som kommer ut er døde bakterier som er dyrket opp og inneholder hele 70 prosent protein, opplyser direktør i Norferm DA, Jan Erik Mikkelsen. Han kan fortelle at mesteparten av produksjonen allerede er solgt – ett år før den i det hele tatt er kom-

met i gang. – I første omgang går det meste til fiskefôr og dyrefôr, som volummessig er av stor interesse for oss men verdimessig mindre i forhold til anvendelse i mer høyforede produkter i næringsmiddelindustrien. Det er dessuten fullt mulig at selskapet får en EU-godkjennelse for bruk i menneskeføde allerede i år og han legger ikke skjul på at naturgass kan bli en viktig proteinkilde i en verden med et stort udekket proteinbehov mange steder. En annen viktig anvendelse er som råstoff til limprodukter.

Kostet «flesk»

Den langsiktige satsingen på å utvikle denne produksjonen har helt opplagt kostet flesk. Mikkelsen vil ikke ut med noe tall, men Fiskets Gang

Produksjon av bioprotein

har grunn til å tro at prisen ligger et sted mellom 100 – og 200 millioner kroner. – Det er klart at dette ikke ville kunne la seg realisere uten solide selskaper og kapital i ryggen. Kongstanken har hele tiden vært at de to selskapene skulle skape en helt ny industri i grenselandet mellom seg, sier Mikkelborg. Han medgir at produktet ikke vil bli billigere enn konkurrerende produkter, men mener

at det har en del egenskaper i form av bedre forverdi og funksjonalitet. Det viktigste egenskapen er imidlertid at tilgjengeligheten aldri vil være noe problem.

JG Per-Marius Larsen

Nytt om navn:

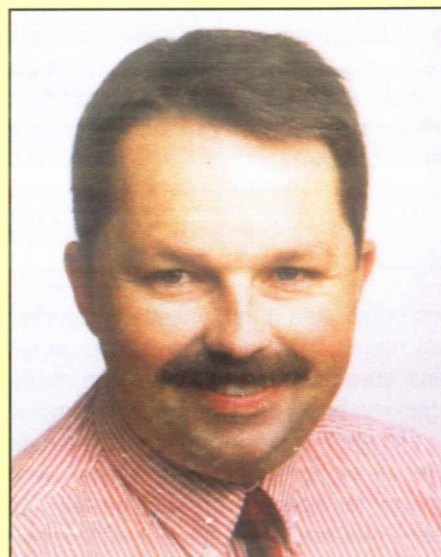
Tor-Eddie Fossbakk til Kontali

Kontali Analyse A/S i Kristiansund har ansatt Tor-Eddie Fossbakk som leder for en ny avdeling for kommunikasjon og markedsføring. Fossbakk er utdannet i USA (Master of Public Administration) og en Cand.mag. grad fra Universitetet i Bergen. Han har tidligere jobbet med internasjonale oppgaver for Michigan Department of Commerce. Han kommer fra stillingen som Commercial Officer i handelsavdelingen ved den Kanadiske ambassade i Oslo. Her har han i syv år hatt ansvaret for ambassadens interesser i fiskeri og akvakultur.

Fra nå av vil Fossbakk blant annet ta seg av «Månedssrapport for laks» i tillegg til at han skal utvikle nye informasjonskonsepter og markedsføre firmaets produkter.

Tor-Eddie Fossbakk er født og oppvokst i Harstad.

PML

Norbait satser på nye suksessagn

Agnpølseprodusenten Norbait DA i Austevoll satser nå sterkt på utviklingen av agn for kveite og steinbit. Tidligere har bedriften hatt suksess med produksjonen av hyseagn, der fiskerne har opplevd en fangstforbedring på opptil 200 prosent.

Ole Theil Bergum er nå ansatt som daglig leder og kan fortelle at agn til steinbit er sendt til Island for prøvefiske. Kveiteagn er sendt til Grønland. Selv har Bergum 15 års erfaring fra ulike næringsmiddelbedrifter og mener å ha en del å tilføre i forbindelse med utviklingen av de nye agntypene.

10 tonn for dagen

Norbait DA er nylig flyttet inn i moderne produksjonslokaler hos Austevoll Fiskeindustri. Etter en del innkjøringsproblemer produserer man i dag

ca. 10 tonn agn som selges i Norge, Island, Canada, England og Spania, foruten en rekke andre land. – Vi er svært tilfreds med egneprosenten på minst 95, som vi har oppnådd med det nye hyseagnet, sier Bergum. Han understreker også at agnpølsen omtrent ikke fører til svinn. Erfaringer fra Kanada viser opptil 30 prosent mindre råvareforbruk sammenlignet med akkar. – Det er klart at dette er god økonomi for fiskerne, sier Bergum. Han mener at agnpølsen er mye lettere å bruke enn det tradisjonelle agnet og det krever dessuten mindre lagringsplass. Ved håndegning er det lettere å arbeide med sammenlignet med akkar og makrell.

Forretningssideen er synlig god. Mustad & Søn og Hydroselskapet Pronova Biopolymer har investert 12 millioner kroner i selskapet. Norske og islandske fiskere kjøper alene agn for 150 millioner i året.

FG Per-Marius Larsen

Agnpølsene NORBAIT DA har utviklet gir god økonomi.

J. 205/97

Forskrift om opphevelse av forskrift om tilskudd til energiøkonomiseringstiltak i fiskeflåten.

J. 206/97

(J. 237/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter sild i nordsjøen, innenfor grunnlinjen på kyststrekningen klovningen – Lindesnes, Skagerrak og vest av 4° V i 1997.

J. 207/97

(J. 186/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om fastsetting av faktor og maksimalkvote ved fiske etter makrell i 1997.

J. 208/97

Forskrift om opphevelse av forskrift om tilskott til etablering av samarbeidsselskap i fiskeflåten.

J. 209/97

Forskrift om opphevelse av forskrift om tilskott til tiltak for omlegging til mekanisert linedrift innen kystfiskeflåten.

J. 210/97

(J. 162/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om fastsetting av faktor ved fiske etter lodde ved Grønland, Island og Jan Mayen i sesongen 1997 – 1998.

J. 211/97

(J. 93/97 OG J. 206/97 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen, innenfor grunnlinjen på kyststrekningen klovningen – Lindesnes, Skagerrak og vest av 4° V i 1997.

J. 212/97

Forskrift om oppheving av maksimaldøgnkvotene i fiske etter reker i nafo-områder i 1997.

J. 213/97

(J. 176/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter makrell i 1997.

J. 214/97

(J. 198/97 UTGÅR)

Endring av forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 1997.

J. 215/97

(J. 29/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift av 28. april 1978 nr. 20 om regulering av fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J. 216/97

(J. 203/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift av 21. desember 1996 nr. 1359 om regulering av trålfiske etter torsk og hyse nord for 62° N i 1997.

J. 217/97

Forskrift om stopp i trålgruppens fiske etter sild i Nordsjøen i 1997.

J. 218/97

(J. 192/96 UTGÅR)

Søknad om lisens for norske fiske- og fangstfartøy i russisk sone i 1998.

J. 219/97

(J. 213/96 UTGÅR)

Forskrift om stopp i kystfartøygruppens fiske etter norsk vårgytende sild i 1997.

J. 220/97

(J. 14/97 UTGÅR)

Endring av forskrift om fastsetting av kvotefaktor i ringnotgruppen og trålgruppen ved fiske etter norsk vårgytende sild.

J. 221/97

(J. 1/97 UTGÅR)

Forskrift om ikrafttredelse av § 7b og § 9 i forskrift om trålfrie soner og fleksible områder utenfor 12 N mil fra grunnlinjene ved det norske fastland.

J. 222/97

(J. 220/97 UTGÅR)

Endring av forskrift om fastsetting av kvotefaktor i ringnotgruppen og trålgruppen ved fiske etter norsk vårgytende sild i 1997.

J. 223/97

Forskrift om stopp i trålgruppens fiske etter norsk vårgytende sild i 1997.

J. 224/97

(J. 204/97 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om reketraling – stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 225/97

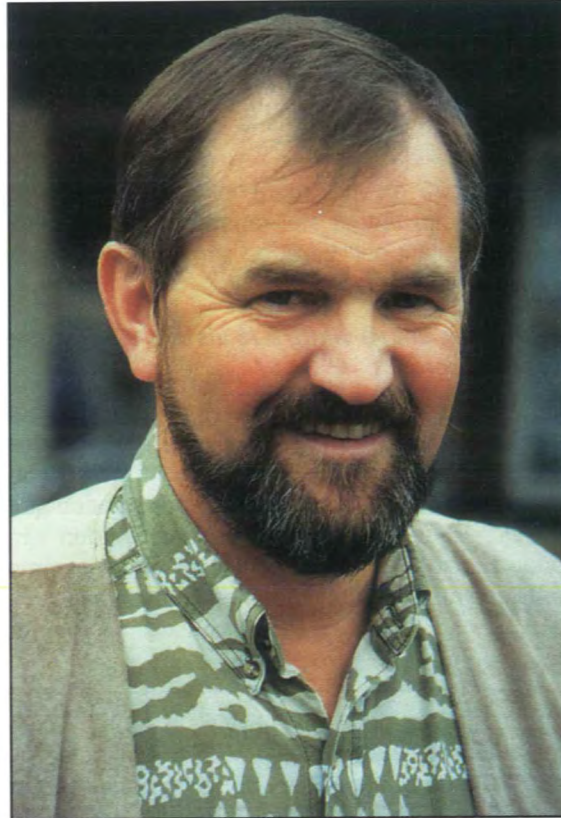
(J. 189/96 UTGÅR)

Regulering av trålfisket etter torsk nord for 62° N i 1998 – søknad om trålkvote.

Verdiskapning i «utkantstrøk»

På tross av Helge Ingstads påvisning av vikingsteder i Kanada, regnes fortsatt John Cabot eller Giovanni Caboto som han opprinnelig het som oppdageren av Newfoundland.

I år er det 500 år siden han steg i land ved Cape Bonavista. Som et ledd i jubileumsfeiringen, arrangerte universitetet i St. Johns og FFAW (Fishermen, Fishindustry workers & allied workers union), en stor fiskerikonferanse i St. Johns, kalt «Summit at the Sea.» Blant de inviterte foredragsholderne var også ordføreren på Røst, Arnfinn Ellingsen. Her er hans foredrag i FG's oversettelse:

Helge Ingstad. (Foto: Arnfinn Ellingsen).

Norge ligger i Skandinavia i Nord-Europa, delvis nord for Polarsirkelen. Røst, en av de minste kommunene i Norge, ligger i Lofoten. Lofoten er den ressursrikste fiskeriregionen i Norge. Vinterfisket etter torsk, det såkalte «Skreifisket», er det overlegent viktigste sesongfisket etter torsk i verden. Fiskerinæringa er den nest viktigste eksportindustrien i Norge, – nest etter olje og gass. Men for hele kysten, ja hele landet, er fiskerinæringa av den største betydning.

La oss se på noen tall for å illustrere situasjonen i Norge i 1996.

Produksjonstall – Norge og Røst:

NORGE

4,5 millioner innbyggere

Eksport av råolje og naturgass 1996:

Totalt	NOK 156 689 000 000
Råolje	NOK 135 730 000 000
Naturgass	NOK 20 960 000 000

Kjøpere:

Storbritannia, Nederland, Tyskland, Frankrike etc.

Ansatte (olje og gass):

16 885.

Eksport av fisk og fiskeprodukter:

Totalt	NOK 22 500 000 000
Oppdrettsfisk	NOK 7 000 000 000

Ansatte:

Fiskere	23 650
Fiskeindustri	12 100
Fiskeoppdrett	21 300

RØST

700 lykkelige innbyggere!

Hovedprodukt:

Primatørrfiske for det italienske marked.
Saltfisk, hovedsaklig av torsk, sei og lange
Oppdrettslaks
Sukkersaltet torskerogn

Verdi av fisk- og fiskeprodukter:

Totalt	NOK 200 000 000
Pr. innbygger	NOK 286 000

Eksportverdi tørrfisk til Italia:

NOK 130 000 000	pr. innb.
NOK 186 000	

Antall fiskere:

110

Ansatte i fiskeindustri:

100

Ansatte i oppdrett:

10

Antall fiskefartøy:

74, derav 9 fartøy lengre enn 15 m

I Norge er der ingen statistikk som viser verdien av produksjonen i de enkelte lokalsamfunn. Tallet jeg har presentert for Røst, har jeg selv samlet fra regnskapene til de forskjellige firmaene på øya vår, og slik laget lokal statistikk. Svært få kommuner i Norge gjør dette. Det er vel også en av grunnene til at arbeidet og resultatet har fått så stor oppmerksomhet i massemedia, blant politikere, og samfunnsengasjerte mennesker generelt.

Hvorfor er det så viktig å få vist verdien på det vi produserer?

Det er også en av grunnene til at arbeidet og resultatet har fått så stor oppmerksomhet i massemedia, blant politikere, og samfunnsengasjerte mennesker generelt.

Hvorfor er det så viktig å få vist verdien på det vi produserer?

Det er mange grunner for det – for oss som bor på Røst, – og ikke minst for alle de menneskene som ikke bor på Røst. Sammenlignet med Canada er Norge et lite land. Likevel er avstanden stor mellom Røst og Oslo, som er hovedstaden vår, både fysisk og mentalt. Jeg antar at det samme er tilfelle med Newfoundland og Ottawa også.

For oss

I åttiåra, og før det, utvikla kystdistriktene et slags mindreverdigdomskompleks. Vi fikk en følelse av at vårt levevis, vår kultur, og vår produksjon var mindre verd enn det som foregikk i byene. Vi snakket ikke høyt om livet i lokalsamfunnet og skikk og bruk der. Vi var på kanten til å bli flau av vår egen kultur. En kultur som har bevist sin levedyktighet i hundrevis av år. Med andre ord hadde vi negative følelser overfor den levemåten og den produksjonen vi var ekspertene på. Vi ble fortalt at uten overføringer av offentlige midler, kunne vi ikke overleve i distrikts-Norge. Dette hadde negative virkninger for vår måte å tenke på, og påvirket sjølrespekten vår i negativ retning.

For sentrale myndigheter

De er ikke fullt ut oppmerksom på de store verdiene som blir skapt i distriktene. De forstår ikke at det er i distriktene naturressursene finnes, – og

ofte bare der, og at all produksjon og all verdiskapning har utgangspunkt i naturressurser. De som konsentrerer seg om bylivet og vet lite om hva som foregår i utkantene, har ikke fått med seg at pengestrømmen går fra utkantene til de mer sentrale strøk. Sentralt plasserte politikere og byråkrater synes å tro at vi kan skape et velstående samfunn, og bli rike alle sammen, av å klippe hverandre.

Konklusjon

Statistikken fra Røst har hjulpet oss med å åpne øynene til mange samfunnsinteresserte mennesker, og innflytelsesrike enkeltpersoner og grupper. Siden denne typen studier er noe nytt og uvanlig i Norge, har media vist stor interesse og har på den måten talt vår sak på en meget overbevisende måte.

Vår lokale statistikk har endret tenkemåten på sentralt hold. Vi blir ikke så ofte beskyldt for å ligge landet til byrde.

Sentrale myndigheter har innrømmet at verden ikke er så avhengig av sentrale strøk som noen trodde, og at det å bruke penger på å utvikle utkantstrøkene ikke er å kaste bort penger og arbeid, men helt nødvendig for å utnytte landets ressurser til alles beste. For oss har dette ført til større selvtillit, mot til å være oss selv og å fortelle om vår måte å leve på – og vi følte, og gav uttrykk for stolthet. Kniven ble vårt «nasjonalredskap», og oljehyret ble igjen antrekket for, og symbolet på kystfolk av største betydning. Igjen ble livet på kysten betydelig. Igjen ble livet på kysten ver å leve og verd å snakke høyt om.

Dersom jeg skulle ha gitt dere et råd, ville det blitt:

Hold fast ved deres egen kultur, røttene, lokalkunnskapen og den tradisjonelle måten å leve på. Glem ikke det som skjer i den store verden, men la utviklingen i lokalsamfunnet preges av kulturell ballast og ankerfeste. Aldri la høytflyvende ideer utenfor få dere til å gjøre ting som ødelegger de røttene sjelen er festet til. Husk hva det heter i sangen:

Hvor du enn reiser om det så er til Calgary, glem ikke hvor du er født, for «Du er fortsatt bare en Nufi i en Calgaryhatt!».

Ønsker mer bearbeiding

Norsk fiskerinæring må omstilles fra råvareproduksjon til mer verdiskapende produksjon basert på forbrukernes ønsker og behov, heter det i en rapport fra Fiskeriforskning, skriver bladet Forskning. Rapporten er en del av grunnmaterialet i Fiskeridepartementets

arbeid med utvikling av en strategi for fiskerinæringen. Blant tiltakene som foreslås i rapporten fra Fiskeriforskning er markedstilpassning av fiskerireguleringene, styrking av produksjonsutvikling av konkurransebetingelsene i forhold til kjøttindustrien.

Ansjosen fra Engelsviken ringer julen inn

Dersom du nå oppunder jul febrilsk har saumfart butikkyllene uten å finne en eneste boks med hele ansjos lagt ned i en mystisk krydret lake med østerssmak og laurbærblader, så er det nok ingen sammensvergelse som har kjøpt opp hele lageret. Det er rett og slett ikke produsert nok bokser med hel ansjos i år på grunn av for sent innkommet råstoff. Hvilke bokser? Ja, du vet disse røde boksene med juleansjos. Finnes vel ikke noe bedre tilbehør til egget på 1. juledagsfrokosten. Begrepet «egg og ansjos» har fått mening. Ansjosen fra Engelsviken har gjennom alle år ringt julen inn.

Fjerde og femte generasjon ved roret i Engelsviken: Far Lars Sigvart Gran Andersen og datter Marianne Gran Andersen.

Femte generasjon er allerede på plass

Nå, ja – ordet ansjos er nå ikke helt riktig – dersom vi skal være ærlige. Og det skal vi jo være. Ansjosen er egentlig brisling (*Clupea sprattus*) av høvelig størrelse. Det er i Engelsviken – tyve minutter med bil vest for Fredrikstad – det hele foregår. Og slik har det vært siden 1870 da fiskehandler Lars Andersen grunnla det som nå heter Engelsviken Canning. I dag eies og ledes bedriften av fjerde generasjon, mens femte generasjon allerede er på plass.

Rundt århundreskiftet førte det rike sildefisket i Skagerrak til at virksomheten var konsentrert om salting og nedlegging av sild. Men fisk og skaldyr har gjennom alle år blitt bearbeidet og handlet med, både innen- og utenlands. Pillede reker har den senere tiden vært hovedproduktet. Ikke desto mindre forbinder nok de fleste forbrukerne Engelsviken Canning med førsteklasses ansjos – og det med rette! Resepten som benyttes ved nedlegging og modning, vernes om som den mest dyrebare edelsten. Da Fiskets Gangs nokså utsendte prøvde seg på et innblikk i denne edelstenen, var det bare overbærende, men hyggelige smil fra femtegenerasjon å få.

Det blir juleansjos i år også

Men så var det årets problem med hel ansjos på boks. Ingen skjelvende og amatørmessig filetering av ansjos på juletallerkenen i år. Hvorfor? Hel

ansjos må ha en helt spesiell tekstur og kvalitet og dette finlipte råstoffet kom altfor sent inn i høst. Grunnen var nok temperaturforholdene i havet. Det ble følgelig ikke tid nok til forsvarlig produksjon av store kvanta. Slik ansjos må ligge i lake i minst en måned og ALL ansjos skal krydres og stelles her på fabrikken i Engelsviken. Dersom dette ikke kan gjennomføres, kan det likeså godt være det samme. Da blir det rett og slett ikke noe hel juleansjos i år. Som det heter i firmaets motto: «Engelsviken Canning vil også i fremtiden levere kvalitetsprodukter fra havet basert på fagkunnskap og kvalitet. Vi vet at tradisjon forplikter». Så når kvalitet, tradisjon og fagkunnskap forplikter, tar man ikke snarveien om ekstra varming og rulling for å selge ut et produkt som man ikke står 100 prosent inne for. Da får heller kundene lete febrilsk i butikkyllene. Den lokale tilknytningen er firmaets grunnfilosofi. Det satses følgelig i hovedsak på lokal brisling. Dersom dette ikke går an, kjøpes resten fra Vestlandet.

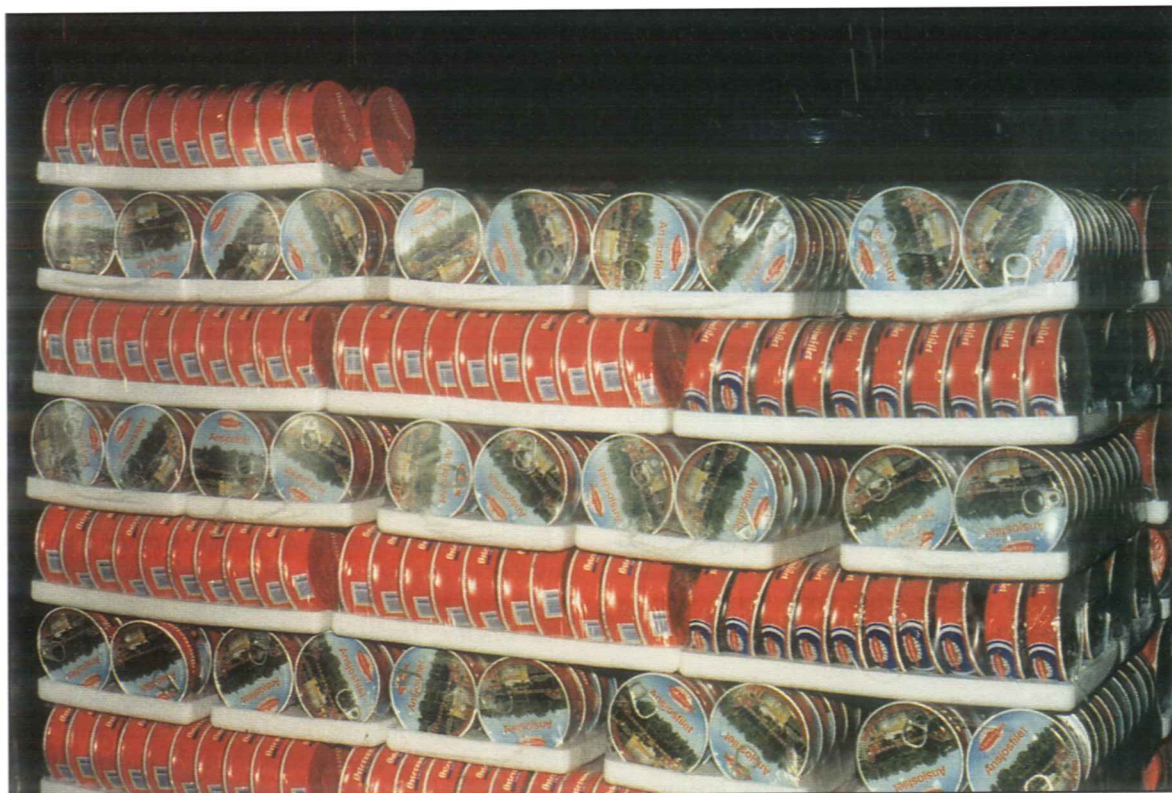

I slike tønner ligger brislingen og godgjør seg for å bli til juleansjos.

Forferdes ikke. Det blir jo juleansjos i år allikevel. Men den vil være ferdig filetert.

Likeså greit kanskje. Amatørfileringen på kjøkkenbenken i de tusen hjem gir vel hverken fagbrev eller skikkelig filetutbytte, skulle vi kunne tro. Det blir produsert 3 000 bokser med ansjosfi-

let nedlagt i vidunderlig lake hver dag. I hver boks er det 15 fileter. Og denne ansjosen blir filetert for hånd av 7–8–9 fingernemme kvinner. De klarer 400 bokser hver på et snutt sekstimers skift. Det blir en årsproduksjon på 250 000 bokser med østersansjos.

Ansjosen ferdigpakket i bokser og klar som en viktig og sunn del av julematen – og ellers i året. (Alle foto: Hans Henrik Grundtvig.)

Reker og krepshealer

Men som tidligere nevnt, er det pillede reker som er hovedproduktet. De legges ned i lake i bokser og spann. Det blir produsert 20 000 bokser med 200 gram reker i lake pr. dag. For å tilfredsstille en slik produksjon blir det kjøpt inn 900 tonn reker i året. Utover reker og østersansjos produserer Engelsviken Canning også krepshealer, blåskjell, crabsticks og noen spennende mixprodukter. Utover delikatessproduksjonen er det rustet opp for en nokså omfattende turisme om sommeren. I gjestehavna nedenfor den nyrestaurerte fabrikk er det anlagt 25 båtplasser. Så her har bedriften og dens 35 ansatte flere flere bein å stå på.

En meget viktig og sjarmerende fiskerihavn

Engelsviken er ett av Ytre Oslofjords mest sjarmerende tettsteder. Stedet utviklet seg med det gode fisket i annen halvdel av det forrige århund-

dret. I Østfold er det bare Hvaler og Engelsviken som teller i større fiskerisammenheng. Ved siden av Engelsviken Canning kan vi liste opp fiskemottaket til Brødrene Skogen AS, Troll Salmon AS som i hovedsak foredler laks og ørret, Engelsviken Slipp AS, Engelsviken Fryserier med et fryselager på 2 200 kubikkmeter og ikke minst en fantastisk fiskebutikk som har kunder langt utover all forstand. 8 fiskefartøyer hører hjemme på stedet og det er tilknyttet over 20 fremmedbåter til bedriftene rundt havnen.

Fiskerinæringen har følgende stor betydning for Engelsviken. I havnen er det hovedmottak for sild og brisling i Oslofjorden. Mottaket er utstyrt med vakuumpumper og sorteringsanlegg. Verkstedet betjener størstedelen av fiskeflåten i området. Det som gjenstår nå, er å få til en utbedring av innseilingen og en noe større dybde i de deler av havnen som er mest traffikert.

FG Ragnar Sandbæk

FG

NR. 11/12
1997

Norsk-russisk kvoteavtale for 1998

Etter møte i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon i Petrozavodsk, er Norge og Russland blitt enige om en kvoteavtale for 1998. Partene er enige om en totalkvote for norsk arktisk torsk på 654.000 tonn pluss 40.000 tonn norsk kysttorsk. Dette er en reduksjon på 196.000 tonn sammenlignet med 1997.

Totalkvoten for torsk for neste år fordeles med 313.000 tonn til Norge, 301.000 tonn til Russland og 80.000 tonn til tredjeland. Av tredjelandskvoten forutsettes 26.160 tonn å dekke tredjelands fiske i fiskevernsonen ved Svalbard.

Norge og Russland har avtalt en totalkvote for norsk arktisk hyse på 130.000 tonn, 3 en reduksjon fra 210.000 tonn for inneværende år. Av dette får Norge 66.000 tonn og Russland 58.000 tonn. Tredjelandskvoten er fastsatt til 6.000 tonn.

I de norske kvotene av torsk og hyse inngår overføringer fra Russland på henholdsvis 6.000 tonn og 4.000 tonn. Norge er videre tildelt en kvote på 3.000 tonn reker i russisk sone.

Norge og Russland er enige om å opprettholde forbudet mot loddefiske i 1998.

Norge har tildelt Russland en kvote på 2.000 tonn steinbit. Russland er i tillegg tildelt bifangstkvoter på 1.500 tonn snabeluer og vanlig uer og 2.500 tonn sei i Norges økonomiske sone. Russland er videre tildelt 750 tonn reker i Jan Mayen-sonen og 50.000 tonn kolmule.

Norge og Russland er for øvrig enige om gjensidige bifangstkvoter på 3.000 tonn.

Norge tillater Russland å fange inntil 5.300 sel i Vesterisen, mens Norge kan fange inntil 5.000 sel i russisk sone i Østisen.

Norge og Russland er enige om å forlenge forbudet mot kommersielt fiske etter kongekrabbe. Omfanget av forskningsfangsten er foreløpig satt til 30.000 krabber, fordelt med 15.000 til hver av partene. Antallet vil imidlertid bli revurdert på et ekstraordinært møte i kommisjonen til sommeren.

Kommisjonen understreket sterkt behovet for økt forskningsinnsats på torsk og hyse i hele Barentshavet, noe som kan bidra til å redusere usikkerheten knyttet til bestandsslagene. Det var videre enighet om å avholde et symposium over temaet «Utvikling av langsiktige beskatningsstrategier for fellesbestandene i Barentshavet».

Nye «Munin» operativ!

Den nye båten til Kystoppsynet har fungert prikkfritt siden den ble overlevert Fiskeridirektoratet tidligere i høst. «Munin» som er av typen Mørejet 1137 er 35 fot lang og således 5 fot større enn gamle «Munin». Den blir drevet av to nyutviklede Volvo Penta på tilsammen 500 hk. Skipper Werner Sigurdson er meget godt fornøyd med den nye båten. – Særlig merker vi godt at den er 5 fot lengre enn den gamle – i kubikk det dobbelte. Mer komfort er det også blitt, med en ekstra lugar, sier Sigurdson som har store forventninger til de nye Volvo Penta – motorene. – Vi er de første som har fått dem installert og de vil ikke komme i salg før etter nyttår. Marsfarten ligger i underkant av 30 mil og under forsiktig innkjøring har vi notert 37 mil som toppfart. Av nytt utstyr kan nevnes en etterlengtet

elektronisk kortplotter. Til nå har vi ikke hatt papirkartene oppe av skuffen, sier Werner Sigurdson.

Kystoppsynets «Hugin» og «Munin» er stasjonert på Skagerrakkysten – i henholdsvis Fredrikstad og Kristiansand og blant de faste oppgavene er fiskerioppsyn og ressurskontroll overfor både fritidsfiskere og yrkesfiskere, kontroll med bakgrunn i Råfiskloven, samt algeovervåking. I tillegg kommer lakseoppsyn og oppsyn med sjøfuglreservat. Båtene brukes imidlertid på oppdrag langs hele kysten til og med Nordland fylke. Det dreier seg stort sett om oppdrettskontroll, men om vinteren i februar / mars står Møreoppsynet sentralt blant oppgavene.

Ny giv for norsk fisk i USA?

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

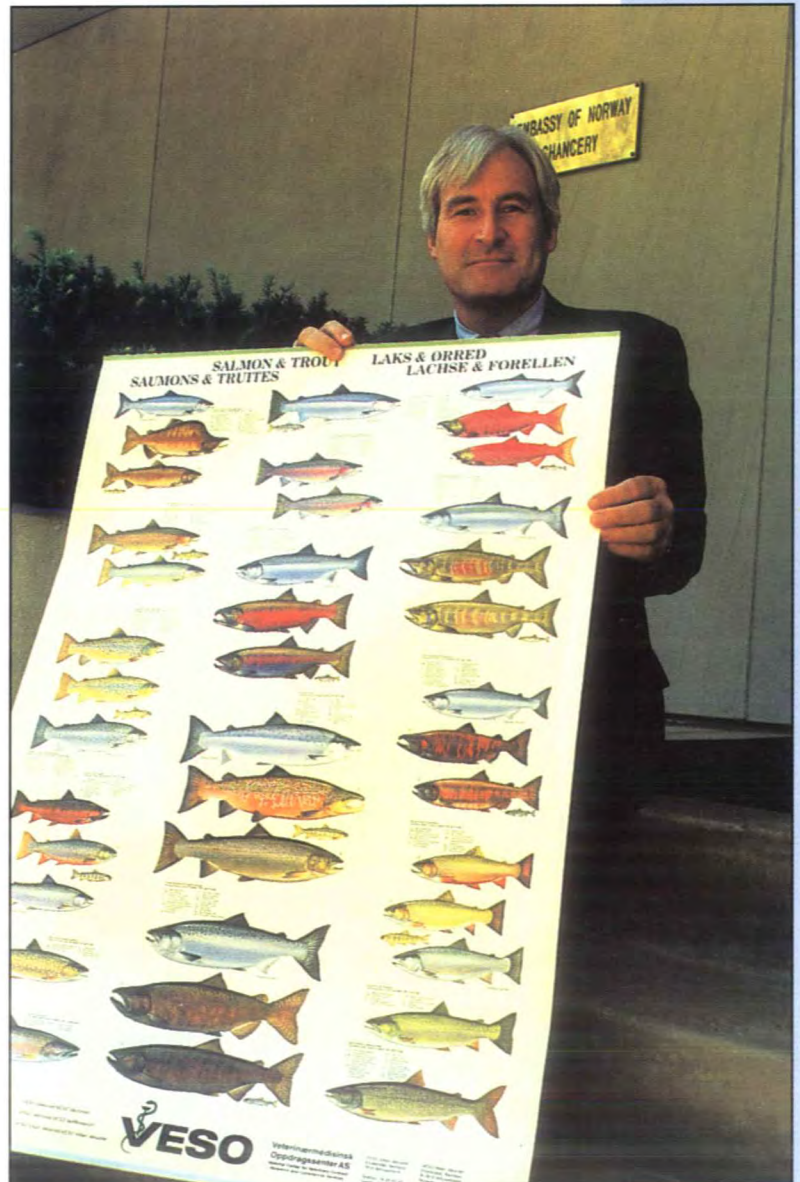
Ein milliard kroner – det var verdien av fersk norsk laks på USA-marknaden før straffetollen kom i 1991. Etter det måtte så og seie all norsk laks, fem prosent av norsk lakseproduksjon, over natta finne nye marknader. Langsamt har norsk USA-eksport kome opp på 800 millionar kroner, takka vere sal av kvitfisk som torsk og hyse. Men kan norsk eksportfisk ta att den plassen han ein gong hadde på den amerikanske marknaden?

I «dei gode gamle dagar», på 80-talet, gjekk nemleg salet av sjømat til USA så det suste. 14 prosent av norsk eksportverdi vart håva inn i USA. Hadde vi hatt like stor andel i dag, ville USA-eksporten gitt over tre milliardar kroner i kassen. Stein Owe, fiskeriutsending ved den norske ambassaden i Washington d.c., trur den amerikanske marknaden i dag har eit utnytta potensialet for norske eksportørar.

Fleire norske eksportørar har tent pengar på den amerikanske marknaden sidan laksen fekk foten: Dei utnytta den amerikansk-kanadiske tor skekrisa godt, seier Owe, som har jobba med ressursar og ressurskriser både som ekspedisjons sjef i Fiskeridepartementet og som medlem av den norske delegasjonen i forhandlingar med NAFO (North Atlantic Fisheries Organization), med USA og Canada, og som norsk observatør i den internasjonale tunfiskeorganisasjonen.

Laks utkonkurrert

Bortsett frå at USA framleis er ein god marknad for røykelaks og salet av frosenlaks og frosen laksefilet vart dobla frå 1995 til 1996, har straffetollen på norsk fersk laks stort sett halde fersk laks ute frå den amerikanske marknaden sidan 1991. Rett nok varierer tollsatsane frå eksportør til eksportør, understrekar Owe, men dei fleste må rekne med ein sats på 26 prosent, noko som gjer laksen umogeleg å selje, meiner han. Chileanarane kom inn i tomrommet, og sender no 30 prosent av oppdrettslaksen sin til USA. Heile 40 prosent av filetproduksjonen hamnar i USA. Den chilenske veksten har skaka amerikansk oppdrettsnæring, og no har oppdrettarorganisasjonen starta antidumping sak mot Chile, og mykje tyder på at dei vil vinne fram, spår Owe, som trur lagnaden til chilensk

Amerikanarane har mange sortar villaks å velje mellom, men det er plass til norsk oppdrettslaks i porsjonskutta eller filetert form, påpeikar fiskeriutsending Stein Owe ved den norske ambassaden i Washington. (Foto: Ingebjørg Jensen)

laks i USA kan verte viktig for norske eksportørar med von om ny innpass på USA-marknaden.

Men også sterkare dollar gjer at USA har vorte meir interessant for dei som har varer å selje på den amerikanske marknaden. Dette fell også saman med at det no er betre tider for bearbeidde produkt, som filet og porsjonskutta laks. Reglane for anti-dumping og anti-subsidiar råkar berre heil fersk laks, påpeikar Owe, som har merka auka norsk interesse for den amerikanske marknaden i det siste.

I hamna i Freeport på Long Island må næringsfisket konkurrere med hobbyfisket, som det står sterke krefter bak.
(Foto: Ingebjørg Jensen)

I høve til det gigantiske villaksfiske, vert produksjonen av oppdrettslaks nærast som «eit musepiss i havet» å rekne. Medan amerikanarane i 1996 fiska 398.000 tonn villaks, var totalproduksjonen av oppdrettslaks på vel 13.600 tonn. Og medan amerikanarane eksporterer 125.634 tonn laks i 1996 verd 3,3 milliardar kroner, importerte dei 64.528 tonn verd 2,1 milliardar kroner.

Lyren tar over

–Tidlegare var det slik at da Austkysttorskens forsvann, kunne vi kome inn med norsk torsk. Men det som har skjedd er at lyr har kome inn som masseproduksjon til bruk i storkjøken, kanskje fordi torskens forsvann. Lyr er billigare, og no har dei tilpassa tilberingsteknologien til lyr. Lyr har kanskje varig fortrent torsk frå fiskepinneproduksjonen og storkjøkensamheng, dermed er det ikkje sikkert at vi kan halde fram med å eksportere like mykje torsk og hyse som vi har gjort tidlegare. Dessutan har torskens no delvis kome tilbake til austkysten. Kanadiarane har starta eit avgrensa fiske sør for New Foundland i år, for første gong på fem år. Rett nok ser det ikkje så bra ut for desse ressursane. Kvoten er no på berre 16.000 tonn.

I 1996 eksporterte Norge torsk til ein verdi av 330 millionar kroner og hyse verd 153 millionar kroner til USA, til saman 446 millionar kroner av totalen på 800 millionar. USA – marknaden utgjør altså berre ein liten del av inntektene på vel 22–23 milliardar kroner frå fiskeeksporten. Det siste året har dessutan Russland gått forbi USA

som marknad: I 1995 var verdien av eksport til Russland halvparten av den amerikanske, 450 millionar kroner, i 1996 var verdien av Russlands-eksporten oppe i 850 millionar, medan USA-eksporten var verd rundt 760 millionar kroner.

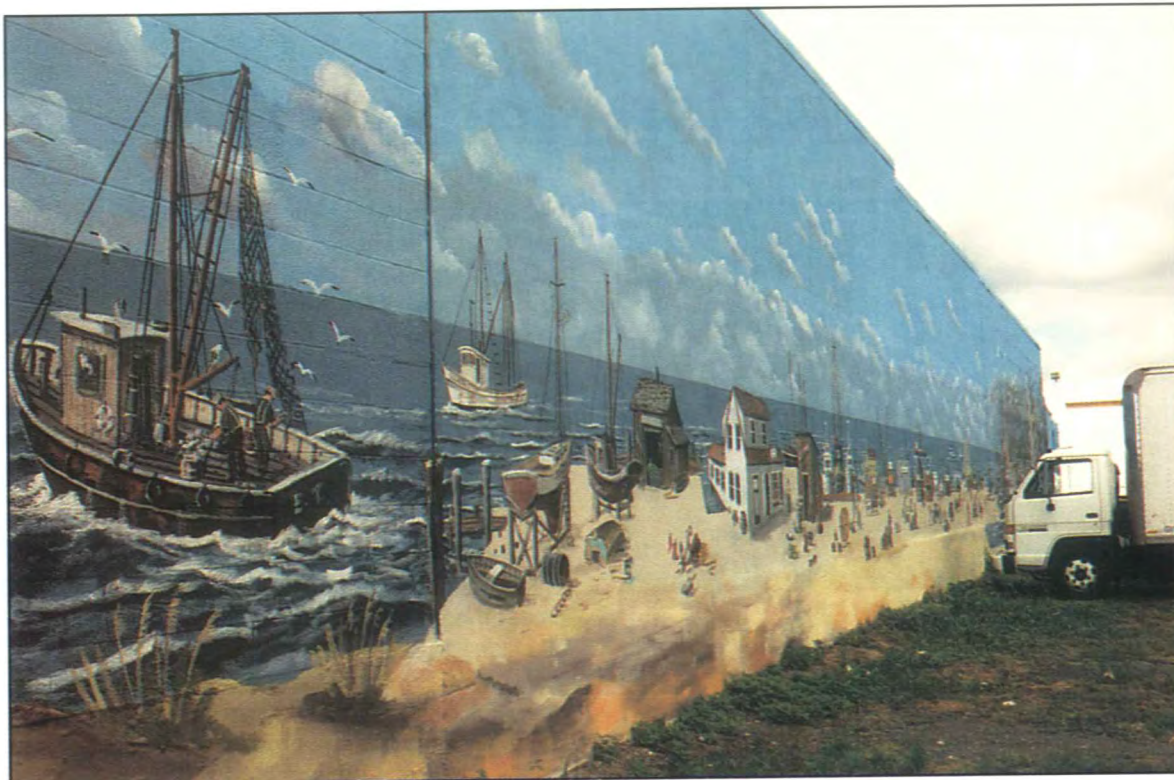
Stor marknad

– Høg kvalitet, høg regularitet og riktig pris er det som skal til for å kome inn på den amerikanske marknaden. Det er kjøpar sin marknad, det er krevjande, og konkurransen er stor frå kjøttvarer. Men amerikansk økonomi går bra for tida, noko som skulle tilseie at amerikanarar har råd til å bruke meir pengar på dyrare mat, voner Owe.

Men no er det Asia, ikkje USA det vert satsa på marknadsføring av norsk sjømat. Til dømes bruker Eksportutvalget for fisk berre 5,3 prosent av dei 124 millionar kroner som er sett av til marknadsframstøyt på USA.

Men om norsk eksport til USA i dag er relativ liten, skal ein ikkje kimse av den amerikanske marknaden – 268 millionar menneske, mange av dei svært kjøpekraftige, vil seie import av store mengder sjømat, først og fremst til måltid utafor heimen.

Siste nytt er «home replacement meals», fortel Owe. Det er mat som er ferdig til å etast der og då, eller som berre treng nokre minutt i mikrobølgeovnen. Dette er ein marknad i stor vekst, kanskje også for fisk. Og sjølv om fiskeforbruket har stått stille på rundt sju kilo pr person i ti år, vil ein befolkningstilvekst på tre millionar årleg gi auka sjømatforbruk.

Fisket har vore viktig på den amerikanske Austkysten, slik dette veggmaleriet i Freeport viser. Men i dag er det Alaska, Louisiana og California som er dei leiande fiskeristatane. (Foto: Ingebjørg Jensen)

– Men kva slags sjømat er det amerikanarane helst et?

– Reker er det heilt store importproduktet, men dei at fleire ulike typar. Dei at vår vanlege *Pandalus borealis*, men også til dømes tigerreker og kongereker, og ei rekke andre rekeslag som dei anten fiskar i eigne farvatn eller importerer. Mykje kjem frå oppdrettsanlegg i Thailand. Det forundrar meg at norsk fiskeindustri ikkje eksporterer meir reker no. Kanskje vi ikkje har tatt den amerikanske marknaden så alvorleg som vi kunne? No vert reker brukt til all slags mat, gjerne i salatar eller innbakt i brød og sausar, fortel Owe. Statistikken viser at forbruket av sjømat aukar med høgare utdanning og større inntekt, men det er ikkje berre kvite middelklassefolk som et mykje av det. Sjømat er også ein viktig del av kokekunsten til fleire etniske grupper, til dømes at asiatar tradisjonelt mykje fisk.

Økologisk krise

Fiskeria har ikkje same statusen i USA som hos oss, og interessene knytt til fritidsfiske og turisme overdøyver i mange høve næringsfisket. Her er heile elvar reservert for «catch and release»; fritidsfiskarane slepp ut att fisken så snart han er på kroken.

På Austkysten er det dei små fiskebåtane som dominerer, medan dei store fartøya er å finne i Alaska, den viktigaste fiskeristaten i USA. Her ligg også dei fleste fiskeforedlingsanlegga. Rekefisket går føre seg på Vestkysten, medan fisket etter djupvatnreker er viktig i Mexicogolfen og vert leia av fiskarar frå Louisiana, den nest viktigaste fiske-

ristaten i USA. I innlandet i Sørstatane ligg også dei fleste oppdrettsanlegg for catfish (malle), som åleine står for to tredelar av alt oppdrettskvantum. 200.000 tonn kjem frå oppdrett kvart år, 100.000 tonn vert fiska.

Men det er i havet det meste skjer, og der har USA og Canada så langt ført ein ganske ulik politikk i høve til ressurskrisene i eigne farvatn. Canada innførte i 1992 totalforbod mot torskefiske, USA venta, men amerikanske fiskarar har lenge strevd med elendige torskefangstar. Canada har vore strengare enn Noreg, men så var også behovet for drastiske tiltak større, meiner Owe, og peiker på at fiskeforbodet har fått enorme konsekvensar for dei det råka; 40.000 menneske i fiskerinæringa har fått offentleg støtte for å halde seg på landjorda, og pengane skulle rekke til 1999. Men våren 1998 vert kassen tom, sjølv om det framleis er 18.000 frå fiskerinæringa heilt avhengige av denne støtta.

USA vart medlem av NAFO i 1996(?), og tar mål av seg å spele ein aktiv rolle i organisasjonen. Med ein ny kyststat på banen vert situasjonen framover noko usikker, meiner Owe.

– Vert det meir av kreftene sitt frie spel?

– Nei, USA har ikkje den haldninga i denne saka. Dei tek fiskeriforvaltning alvorleg, sjølv om det ikkje er så lett å få til, mellom anna fordi dei har ein svakare sentralstat. Innafor ein tre-mils-sone er det delstatane som forvaltar fisket, utafor er det dei føderale styresmaktene. Det krev tett samarbeid. Samstundes står kongressmedlemmene friare og er meir påverkelege, slik at det ikkje er så lett å spå om politikken.

Amerikanskfanga hummar vert omsett for 1,7 milliardar kroner og kjem som regel frå Maine, som dette eksemplaret i Captain Ben's fiskemarknad i Freeport.
(Foto: Ingebjørg Jensen)

Ti på topp frå havet

Statistikken over amerikansk fiske gir eit ganske godt bilete av kva amerikanarane helst set til livs - med eit unntak: Tunfisk får ikkje den plassen han fortener blant yndlingsrettane. For i tillegg til dei 206.700 tonna tunfisk den amerikanske fiskeflåten fiskar opp, slukar amerikanarane heile 327.379 tonn importert tunfisk verd 6,8 milliardar kroner i 1996. Ein god nummer to i kvantum var dessutan Menhaden med 796.276 tonn, men denne fisken vert berre brukt til mjøl, olje, dyrefor og agn.

På topp i mengde:

1. Alaska-lyr	1,2 mill.	tonn
2. Laks	397.000	»
3. Torsk	274.000	»
4. Flyndre	208.440	»
5. Tunfisk	206.700	»
6. Lysing	195.290	»
7. Krabbe	177.718	»
8. Sild	144.044	»
9. Reke	143.735	»
10. Hummar	32.496	»

På topp i verdi

1. Reke	3,6	milliardar kroner
2. Krabbe	3	»
3. Laks	2,6	»
4. Tunfisk	1,8	»
5. Hummar	1,7	»
6. Alaska-lyr	1,7	»
7. Flyndre	1	»
8. Torsk	783,3	millionar kroner
9. Sild	567	»
10. Lysing	119	»

Mest vart det fiska av Alaska-lyr; 1,2 millionar tonn utgjorde 27 prosent av dei totale landingane i amerikanske hamnar i 1996.

Likevel var fisket 13 prosent dårlegare enn gjennomsnittet i perioden 1991-95.

Det vart fiska 274.000 tonn stillehavstorsk, ei auke på to prosent frå året før, og 14.000 tonn atlantisk torsk, ein nedgang på fem prosent i volum, men ei verdiauke på seks prosent, til 186 millionar kroner. 195.290 tonn stillehavslusing gav ei volumauke på 10 prosent. Her gjekk rett nok verdien ned med fem prosent, totalt til 120 millionar kroner.

144.044 tonn sild vart fiska av amerikanarane, til ein verdi av 567 millionar kroner, 20 prosent meir enn året før. Vel 15 prosent var atlantisk sild, resten stillehavssild.

Den totale laksefangsten var på 397.830 tonn, til ein verdi av 2,6 milliardar kroner, ein volumnedgang på 14 prosent som gav eit inntektstap på 24 prosent i høve til 1995. Det vart tatt opp 177.718 tonn av ulike typar krabbe, til ein verdi av tre milliardar kroner, ei volumauke på 8 prosent men verdinedgang på 17 prosent. Det vart fanga 32.496 tonn amerikansk hummar verd 1,7 milliardar kroner, ei volumauke på åtte prosent og verdiauke på 13.

Det vart fanga 143.735 tonn reke av alle slag, til ein verdi av 3,6 millionar kroner.

Stor import

Det amerikanarane ikkje kan skaffe sjølv, importerer dei i store mengder. Nest etter tunfisk går det mest på reker, som dei i fjor henta inn 264.000 tonn av til ein verdi av 17,5 milliardar kroner. Rekeimporten utgjorde 36 prosent av all import. Av dette kom heile 72.716 tonn frå Thailand, men også India, Indonesia og Bangladesh, og Mexico, Honduras og Panama stod for mykje av rekeimporten.

Import av ferske og frosne filetar og fiskekotelettar låg på 216.000 tonn, medan det vart importert 106.000 tonn fisk i blokk. 64.528 tonn laks vart importert.

Det var Canada som leverte mest sjømat til USA, med 237.926 tonn, verd 13 milliardar kroner. Som ein god nummer to kjem Thailand med 156.000 tonn til 10 milliardar, medan Kina stod for 101.000 tonn og Ecuador 89.000 tonn. Chile, som tok over frå norsk fersk laks, stod for 66.473 tonn, verd 2,1 milliardar kroner. Norsk eksport utgjorde 26.492 tonn, verd 902 millionar kroner i følgje amerikansk statistikk.

Tolmod og norsk profil

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Ein heilnorsk profil og målretta innsats har gitt norske Nordic Group Inc. solide bein å stå på i USA. Salet er tre-dobla sidan 1992, og i Boston ligg dei gunstig til for å spreie fisk til ein svært viktig del av den amerikanske marknaden; Hundre millionar menneske bur på strekninga Boston– New York –Washington DC.

Nordic Group Inc. er eit heileiga dotterselskap av Nordic Group i Trondheim, starta av fiskeproducentar frå Nord-Norge i 1967, og skifta frå AL til AS i 1996, då også tilsette og ein del store aktørar frå finansmiljøet kom med blant eigarane. I USA har dei seld fisk i 30 år. I 1978 opna Boston-kontoret, og dei siste fem åra har firmaet vore leia av Terje Korsnes, som også er norsk konsul i Boston. Han meiner Nordic Group ligg veldig gunstig til på austkysten, nærast Europa og midt i ein veldig viktig amerikansk fiskemarknad.

Satsar på frosenprodukt

Hovudsatsinga i USA er no frosenprodukt; Salet av fersk laks, slik dei dreiv det 80-åra, sette amerikansk straffetoll i 1991 ein brå stoppar for. No utgjer filetar av torsk og hyse 80 prosent, laks 15 prosent og spesialprodukt som reker og torsketunger resten. 5000 tonn sjømat-der skinn og bein er borte, vert no omsett av Nordic Group Ltd. kvart år. Det er tre gongar meir enn i 1992, då selskapet enno sleikja såra etter den norske ressurskrisa på slutten av 80-talet. Omsetnaden er i dag på vel 25 millionar dollar årleg (175 mill. kr).

Produkta går stort sett frå Nord-Norge til Måløy i frosen tilstand, og der vert han plassert i containerar og frakta til USA med skip. 70 prosent av fisken vert seld som ferdiglaga filetar til stor-kjøken, mest sjukehus, sjukeheimar og store bedriftskantiner. 30 prosent av salet er filetar i blokkar eller frosen laks som går heil til amerikanske røykeri. «Praktisk fisk» er nøkkelord – ein skal kunne hente fisken i porsjonnar, steikje – eller kokeklår, rett ut av frysen.

Oppgang etter 1990

Etter 1990 kom ressursane tilbake og norske fiskarar kunne hauste av dei. Sidan har Nordic Group kunne bruke den felles norsk-russiske fiskeriforvaltninga som eit sterkt argument i marknadsføringa: «Vi klarar å halde ressursane ved like, og dermed sikre stabil tilgang, i motsetnad til Canada!».

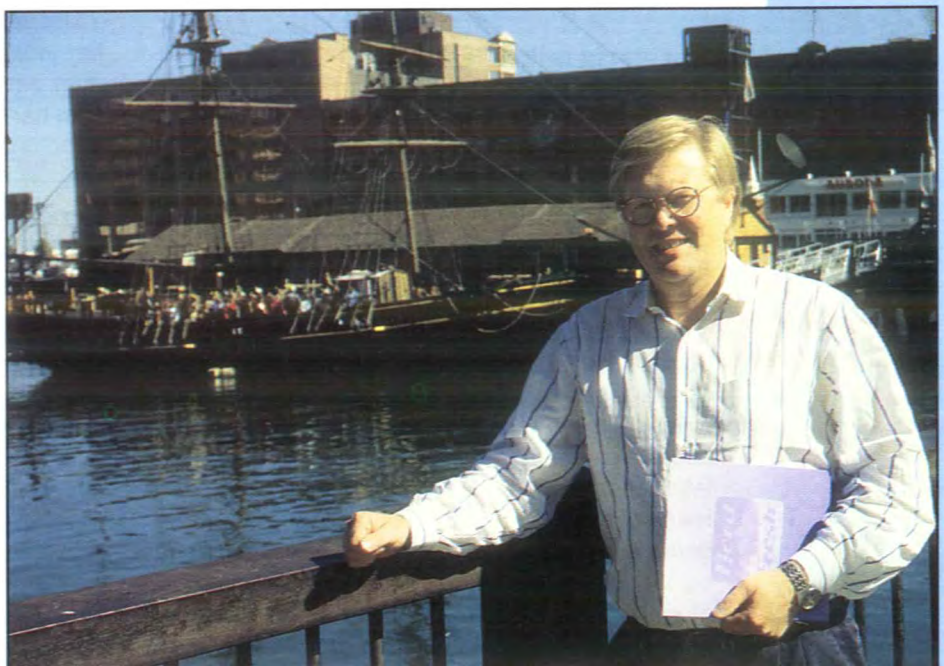
Bra for importørane, men enda betre for produsentane er det at den amerikanske dollaren står sterkt for tida. Det er lovande for alle som har noko å selje på den amerikanske marknaden. For tida er det også bra for dei Nordic Group konkurrerer med, fiskeoppkjøparar frå Tyskland, Frankrike og Storbritannia, seier Korsnes.

Det andre store norske fiskefirmaet i USA er Frionor, nettopp kjøpt opp av Norway Seafood. Dei held også til i Boston, og importerer fiskeprodukt frå ein rekke land. Over 95 prosent av sjømaten Nordic Group leverer, kjem frå Norge.

Kyst-amerikanaren et fisk

Sjølv om konkurransen med billeg storfekjøtt og fjørkre er beinhard, er det mange nok som at fisk, meiner Korsnes:

– Statistikken gir ikkje eit riktig bilete av fiske-marknaden. For sjølv om gjennomsnittsamrika-

Nordic Group Inc. har vore lenge på USA-marknaden. Dei ligg strategisk til i Boston, synest dagleg leiar Terje Korsnes. (Foto: Ingebjørg Jensen)

naren berre at sju kilo årleg, at folk i kyststatane meir, og det er dei som utgjør marknaden. Etter spurnaden etter fisk har dessutan stort sett vore uforandra dei siste åtte åra, etter ei jamn stigning. Kva fiskeslag som vert ete, er avhengig av tilgjenge og pris i butikkane, og stort sett konkurrerer våre fiskeslag med dei same fiskeslaga frå andre leverandørland. Men sjølv om variasjonen i fiskemat er større her enn i Norge, så er han ikkje så stor til dei som er våre kundar, storkjøken.

På den amerikanske marknaden generelt er torsk mest etterspurd, og mest tilgjengeleg, men til dømes hyse vert slett ikkje sett på som nokon annarrangs fisk i New England, som er ein nær og viktig marknad for Nordic Group. Her er folk glade i fisk, og dei kresne new-engendarane synest til og med hyse er betre enn torsk.

–På restaurantane vert hyse servert med skinn på slik at kunden kan kontrollere at det verkeleg er hyse! fortel Korsnes

–Kven er den typiske fiskeelskaren i USA?

–Tala viser at det er mykje middelaldrande og eldre kvite med god økonomi som at meir og oftare fisk. Men til dømes torsk vert eten både av folk frå middel- og lågare klassar, som at han som «fish and chips». Vi veit også at den svarte befolkninga at meir djupsteikt mat, både fisk og kylling. Torsk reknast som ein god råvare fordi han har så liten eigen smak, og det gjeld også Alaska-lyren, som er billegare, og dermed har tatt over mykje av torskemarknaden.

Ein annan konkurrent er den amerikanske catfish (malle), USAs viktigaste oppdrettsfisk, som kan seljast alle stader der ein kan selje torsk, påpeikar Korsnes. Han er imponert over innsatsen amerikanarane har gjort når det gjeld produksjon og distribusjon av catfish.

Kortvarig mikrobekrekk

Amerikanske matvareprodusentar må leve med stadig frykt for at forbrukarane skal vende dei ryggen. I sommar gjekk storalarmen i statane Maryland, Virginia og North-Carolina, då forskarar hevda at tonnevis med fisk hadde forgifting frå algen *Pfiesteria piscicida*, ein alge som kanskje også er brakt til våre farvatn med ballastvatn. På USAs austkyst er algen registrert i store mengder i området ved Chesapeake Bay utafor Baltimore og ikkje så langt frå Washington d.c. Sjølv om amerikanske forskarane hevda at mikroben ikkje kan skade menneske som et mikrobeinfisert fisk, fell fiskesalet med opp til 75 prosent i sommar- og haustmånadane, og det råka også fisk frå så fjerne stork som New Zealand. Berre i Maryland og Virginia at folk sjømat for over seks milliardar kroner kvart år, og ei talskvinne for jordbruksavdelinga i Maryland rekna med at fiskeindustrien tapte mellom 100 og 140 millionar kroner månaden på mikrobekrekken, i følgje New York Times.

Mikrobekrekken nådde denne gongen ikkje så langt som til Boston- området, i alle høve hadde ikkje Korsnes merka nedgang i salet av norsk sjømat. Men han var ikkje overraska:

–Det er stadig noko som påverkar fiskeomsetnaden og konsumentane og fiskeomsetnaden, men slik frykt pleiar forsvinne etter ei veke. Slik var det også etter Tsjernobyl-ulukka, då amerikanarane ikkje ville ha fisk frå Europa. Då nytta det ikkje kva vi sa om at fisken var fiska langt derifrå.

Tid og pengar

Nordic Group har i år satsa mykje på å auke salet ikkje-kommersielle storkjøken i tillegg til restaurantmarknaden. Å prøve seg på detaljhandelen ville kravd enorme reklameinvesteringar, meiner Korsnes:

–Vi har ikkje produkt som passar. Den amerikanske husmora oppfatar frosne proteinvarer som dårlegare; alt skal kjøpast fersk. Men storkundane har proffe innkjøparar som veit at det ikkje er slik, men å snu på denne oppfatninga, vil krevje mykje marknadsføring.

– Amerikanarane at mykje reker. Er du samd i at det er eit stort potensial for sal av norske reker i USA?

–Det folk et mest av, er store varmtvatnreker. På vestkysten fiskar dei same typen reker som vi gjer i Norge, og er vanlegvis sjølvforsynte. Då er det ikkje interessant for oss å konkurrere. Når det er ubalanse i marknaden, er vi heller ikkje dei einaste som får sleppe til, sjølv om vi då har vore blant dei store aktørane.

– Er den amerikanske sjømatmarknaden noko å tenkje på for fleire norske firma?

– Det vil koste dei mykje pengar, og det tar tid. Vi har jobba i 30 år for å kome i denne posisjonen, men det er fokusert innsats de siste fem årene som har gitt gjennombrøtet.

Fersk laks på nytt

Ein eventuell straffetoll på chilensk laks vil ikkje få noko å seie for Nordic Group si verksemd i dagfersk laks er ikkje med i produktspekteret lenger. Men dei vil vurdere om det er mogeleg ta opp att importen:

– Som firma har vi oppnådd null-toll. Vi har henta over nokre parti med fersk laks og fått dei granska av amerikanske styresmakter. Dei konkluderte med at vi kunne få null-toll, seier Korsnes, som likevel fryktar at det kan verte ein sur affære:

–Haken er at «Coalition for Fair Trade in Atlantic Salmon» (FAST) sannsynlegvis då vil be om ei ny vurdering årleg i tre år på rad, og dei juridiske kostnadene som det kan føre med seg kan verte eit stort økonomisk løft for oss. No vurderer vi om vi skal engasjere oss igjen.

Norsk sjømat til USA

I åra 1983–88 tok USA-marknaden imot over 10 prosent av den norske fiskeeksporten, noko som mellom 1985 og 1987 utgjorde 14 prosent av norsk eksportverdi. I fleire år på 80-talet var USA vår største einskildmarknad bortsett frå heimemarknaden. eksporten steig frå 320 millionar kroner i 1980 til 1,4 milliardar i 1987. Det første krakket kom i 1990, då det norske torsk-og rekefisket svikta, og eksporten vart på 775 millionar kroner. No kjem berre vel fire prosent av den samla verdien av norsk fiskeeksport frå USA-salet.

Billegare og raskare frakt? Denne laksen var med kaptein Hermod Olsen i katamaranfrakt til England og med fly vidare til USA. Tekniske problem, ikkje straffetoll sette ein stogg for eksperimentet i 1986. (Foto: Ingebjørg Jensen)

På veg frå Austevoll Røykeri til USA i dei gode lakseåra. Før straffetollen i 1991 tok USA imot norsk laks for ein milliard norske kroner. (Foto: Ingebjørg Jensen)

Laksesalet veks frå under ein million kroner i 1981 til over ein milliard kroner før straffetollen kom i 1991. På eit tidspunkt hadde vi ein marknadssdel av fersk oppdrettslaks på over 70 prosent. I dag eksporterer vi totalt 2.242 tonn laks til USA, til ein verdi av 112 millionar kroner. Men no er det frosenlaks som dominerer – 1.338 tonn i 1996, til ein verdi av 39,2 millionar, medan 480 tonn frosen laksefilet skaffa 28,7 millionar i kassa. Det er om lag ein dobling sidan året før. Fersk laks utgjorde berre 104 tonn, til ein verdi av 3,2 millionar kroner.

Lagnaden til norsk torsk har dei siste 15 åra mest vore styrt av ressurstilgangen: I starten av 80-åra utgjorde filetoprodukt av torsk over 50 prosent av den norske USA-eksporten, med ein gjennomsnittleg verdi av frosen torskfilet på rundt 200 millionar kroner fram til 1990. Då fell inntekta brått til 45,5 millionar og volumet var nede på 1.662 tonn. I 1996 var volumet oppe på 9.288 tonn, og verdien av frosen torskfilet 257,8 millionar kroner.

Frå 1983–87 var norske reker eit viktig produkt som auka kraftig, fram til 300 millionar kroner i 1985. Men i 1988–89 var norske reker nesten ute av den amerikanske marknaden, og i dag utgjør norske reker berre 141 tonn, verd 6,7 millionar kroner.

Norsk hermetikk som røykt brisling, sardinar og småsild nedlagd i olje og tomat heldt seg på rundt 150 millionar kroner og fekk ein stabil og god posisjon på marknaden gjennom heile 80-talet. Men i 1996 fekk vi berre 66 millionar kroner for dei 1.244 tonna som nådde den amerikanske marknaden.

Torsken har tatt tilbake mykje av det tapte, men hysa er det fiskeslaget som delvis har fylt hola etter tidlegare stjerner. Frosen hysefilet har vekse frå eit volum på 1.963 tonn i 1990 verdt 60,8 millionar, til 4.845 tonn og 115,5 millionar kroner i 1996. Frosen heil hyse kom inn på marknaden i 1993 med 250 tonn og auka i 1996 til 5.759 tonn verd 58,8 millionar kroner. Frosen seifilet gjer det også godt, med ein volumauke frå 51 tonn i 1990 til 1.111 tonn i 1996, verd 20,5 millionar kroner.

Kvalitet for ein billeg penge

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Om dei fleste amerikanarane heller set tenna i svinekjøtt og kylling enn i fisk og skaldyr, så utgjer likevel befolkninga på 268 millionar den største fiskeimportmarknad i verda, nest etter Japan. 6,2 millionar tonn sjømat verd 288 milliardar kroner tok amerikanarane unna i 1996. USA importerer fiskeprodukt for 91,7 milliardar kroner, av dette var sjømat til menneskeføde verd vel 47 milliardar kroner.

USA er den femte største fiskerinasjonen i verda, etter Kina, Peru, Chile og Japan, med ein fangst på 5.6 millionar tonn, det vil seie fem prosent av all fangst i verda. Til samanlikning står den norske flåten for 2.8 millionar tonn. USA eksporterte i 1996 fiskeprodukt for 61 milliardar kroner, av dette 958.000 tonn sjømat verd 21 milliardar kroner. Berre Thailand eksporterer meir fisk, Norge kjem på ein god tredjeplass.

Ville etter kjøt

Amerikanarane har ikkje forandra seg mykje dei siste ti åra når det gjeld kva dei helst set til livs, når ein tar både appetitt og lommebok med i reknestykket: Kvar amerikanar gjennomsnittleg set til livs 35 kilo kjøt, av det vel 27 kilo svin og

33,5 kilo fjørkre og anna liknande kjøt. då vert sju kilo kjøt frå fisk og skaldyr lite. Amerikanarane åt jamt mellom 4,5 og 5 kilo i gjennomsnitt frå 1909 heilt fram til 70-åra, med unnatak av krigsåra 1942–45. Det var først etter 1970 at dei åt meir enn fem kilo pr. person. Etter det har konsumet lege permanent over fem kilo, og etter fast på 1984 på rundt sju kilo. Men sjølv om konsumet ligg nokolunde stabilt, har ein nesten tredobling av folketalet i dette hundreåret sjølvsgd slått ut i kraftig auke i totalkonsumet. Mest populære er ferske og frosne produkt, men amerikanarane set også til livs relativt mykje hermetiske sjømatprodukt – nesten 40 prosent av forbruket.

Sjømat utafør heimen

Det er helst utafør heimen amerikanarane set tenna i produkta frå havet. Dei åt sjømat for 194,6 milliardar kroner på restaurant, kantiner og kafear, heime for 92,4 milliardar, og fiskeprodukt til ein verdi av to milliardar kroner gjekk med til industriell bruk, i følgje rapportane laga mellom 1987–90 som ein del av forskingsprogrammet «Forum USA», og finansiert av Norges Fiskeriforskningsråd. Arbeidet vart leia av Svein Ottar Olsen, den gongen ved Fiskeriteknologisk Forskningsinstitutt i Tromsø. Forskar Berit A. Hanssen tok særskild for seg den amerikanske foodservice-industrien, det vil seie all omsetning av mat retta mot servering utafør heimen. Ho kunne registrere ei jamn

Restauranteigarar og grossistar er dei vanlegaste kundane på fersk-fiskmarknader som denne i Freeport i New York.
(Foto: Ingebjørg Jensen)

Sju kilo reint kjøtt frå fisk og skaldyr er gjennomsnittsförbruket pr år i USA, til saman 6,2 millionar tonn.
(Foto: Ingebjørg Jensen)

verdiauke i alle typar foodservice, frå 1134 milliardar i 1985 til 1589 milliardar kroner i 1989. Mes interessant i vår samanheng er at foodservice-industrien tar unna heile 70 prosent av all fisk som vert omsett i den amerikanske næringsmiddelmarknaden, mot berre 40 prosent av alt kjøtt. Den viktigaste delen av foodservice-industrien var i 1989 kommersiell foodservice, det vil hovudsakleg seie ulike typar restaurantar, som omsette for 1.414 milliardar kroner, ei vekst på vel sju prosent sidan året før, medan institusjonsmarknaden, som sjukeheimar og bedriftskantiner omsette for 171,5 milliardar kroner og militær foodservice for vel sju milliardar kroner. Meir enn 40 prosent av kvar dollar som går til mat vart i 1989 brukt til å ete ute, og nesten 30 prosent av alle måltid vert konsumert utafor heimen.

Restaurantmarknaden

45 prosent av alle amerikanske restaurantar tilbyr både kjøtt og fisk. Mest populær som restaurantfisk var torsk, som 46 prosent av alle restaurantar som tilbyr fisk, hadde på menyen i 1989. 34 prosent hadde flyndre på menyen medan ein kunne få aure og laks på 22 prosent av restaurantane. Enda fleire restaurantar hadde skaldyr på menyen: 65 prosent hadde reker, 32 prosent kamskjel, og 26–28 prosent hadde krabbe, hummar, blåskjel og østers på menyen.

Restaurantmarknaden i USA er svært mangfaldig. Den største konsentrasjonen av sjømatrestaurantar finn ein i kyststatane, i aust særleg på den midtre og sørlege Atlanterhavskysten. Det fanst nærare 10.500 reine sjømatrestaurantar i 1989, medan talet på restaurantar totalt låg rundt 330.000.

Sjømat i USA er ikkje lenger berre for «fint folk» som har råd til å gå på dyre restaurantar. Dei billegaste er snøggmatkafear, der maten er prefabrikkert og vert varma opp i mikrobølgeovn. Her finn ein kjedar som Captain D's og Long John Silver's Seafood Shoppers. Long John hadde i 1989 1.470 serveringsstader for sjømat, ein omsetning på 5,3 milliardar kroner, og 45 prosent av det totale salet innafor snøggmat av sjømat. Kjeda er den

største kjøparen av torskfilet i USA, og tar unna ein tredel av det totale kvantumet med frosen torskfilet i 1988. Sidan har kjeda i mangel av torskfilet delvis gått over til filet av Alaska-lyr og søramerikansk kviting.

På såkalla «Casual Restaurant» kan ein få frukost, lunsj og middag, det går raskt unna, og mykje av maten prefabrikkert. Mange av desse stadene er lokale matbarar der gjestene sit i baren og får servering, og vart i 1989 spådd den raskaste veksten.

Dei såkalla «Dinner Houses» har stor variasjon på menyen, og gjerne også etnisk mat, eller gjesten kan komponere sin eigen mat. Her får dei tid til å sette seg ned og få rimeleg god servering. Den største og mest populære er Red Lobster, med 500 restaurantar over heile USA, og ein omsetning på 9,1 milliardar kroner i 1989. Red Lobster vert eiga av matvaregiganten General Mills i Florida, og har over 100 millionar gjester årleg. Kjeda har utvikla eigne kvalitetsrutinar med blant anna inspeksjon av både båtar og foredlingsanlegga til leverandørane, dei granskar prosedyrar, handsaming og skiping av produkta. Dei tar periodiske stikkprøver og mikrobiologiske analysar av kvar einiskild leveranse, også i kvar einiskild restaurant. Ikkje rart at kjeda har vorte kåra til beste sjømatkjede i ei undersøking om hygiene og kvalitet i 1990.

Dei tradisjonelle fine fiskerestaurantane satsar på eksklusive kjøkken og kundar som er viljuge til å betale for kvalitet og god service. Men dei som spår om marknaden trur dei lett kan verte danka ut av dei store kjedene ettersom tilbodet vert betre på god kvalitet for ein rimelegare penge.

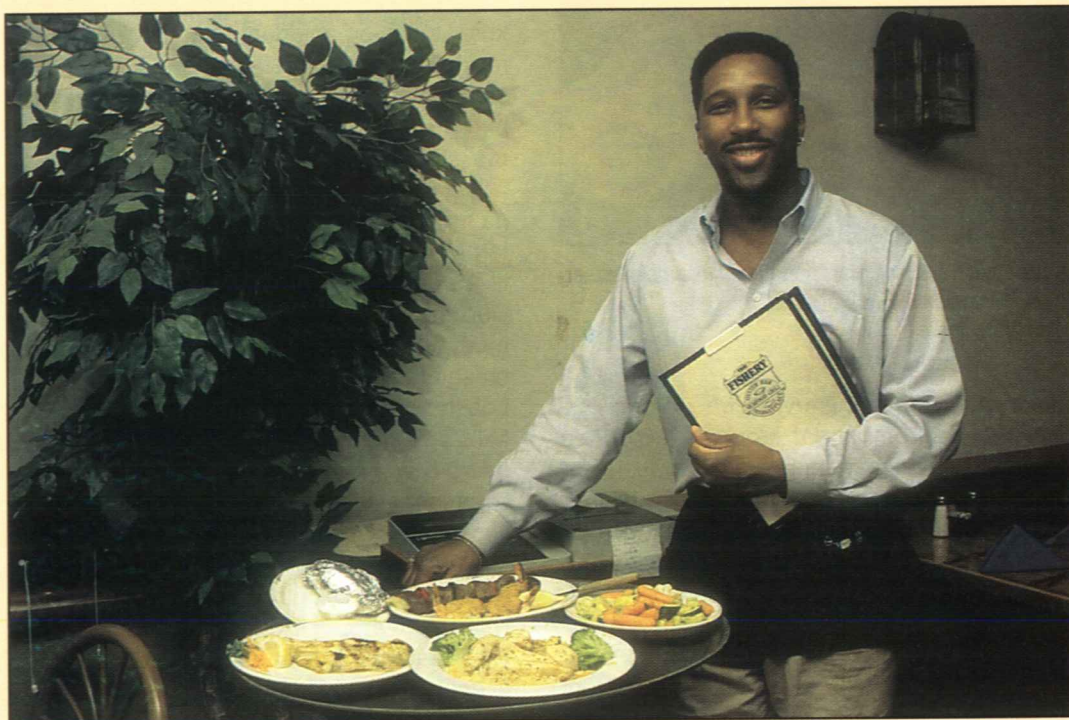

JG

NR. 11/12
1997

Berre 30 prosent av fisken vert laga til heime, og enda færre kjøpar han fersk. Her vert fiskeskjela skrapa av, før kunden tar dei med usloyd.
(Foto: Ingebjørg Jensen).

Oppeten av sjømatgigantar

Tradisjonsrik fiskerestaurant men ikkje av dei dyraste. Kelner Kevin Radcliffe serverer sverdfisk med scampi og ris til 70 kroner, Kongereker med indrefilet til vel 110, og grilla catfish til 80 kroner. (Foto: Ingebjørg Jensen)

Kor får ein tak i fisk i USA? Dei fleste amerikanarar som vågar seg på å lage fiskeretter heime, finn råvarene på supermarknaden. Dei verkelege gourmetane med kokketalent tar seg gjerne ein tur til ferskfiskmarknaden i næraste hamn. Men når vanlege amerikanarar får lyst på freistingane frå havet, går dei på restaurant, og det vil ikkje berre seie spesialiserte fiskerestaurantar for dei pengesterke.

Vi gjekk gradane: Først prøvde vi oss på ein typisk «Casual Restaurant», menneskeleg, travel og med rask servering. Men «fish and chips»-retten på Three Cheers i Boston var ein ubestemmeleg og smaklaus kvitfisk pakka inn i brød og frityr. Neste gong leita vi fram ein meir spesialisert og tradisjonell sjømatrestaurant, budde på å grave litt djupt i lommeboka. Men «The Fishery» i Boston klarte å kombinere kvalitet og rimeleg pris. Eigaren dreg sjølv til fiskehamna kvar dag og kjøpar fisk rett frå båtane, eller frå på ferskfiskmarknaden i hamna. På «The Fishery» prøvde vi østers frå Maine og sandskjel til vel 70 kroner for dusinet som forret, bakt sverdfisk til 70 kroner, kongereker med indrefilet til 110 kroner og catfish frå oppdrettsanlegg til vel 80 kroner. Her kunne vi også fått fleire lekre retter med atlantisk laks for ein hundrelapp.

Men kan god sjømat verkeleg nå ut til vanlege folk? Svaret fekk vi på ein svær Red Lobster-restaurant på Long Island. Rett nok var interiøret berre eit hakk koselegare ein vanleg hamburgarbule; Fiskegarn med hummar og flyndre, eit ankar og nokre kuauge stod for den litt krampaktige havstemninga. Her gjekk hummar, krabbe og reker ned på høgkant. Reint overraske vart vi då også kunne få spanande fiskeretter i gourmetklassen av ti ulike fiskeslag for ein rimeleg penge. For 70 – 90 kroner fekk vi ein delikat omsteikt laks til rundt 95 kroner, medan sverdfisk til vel 110 kroner var den dyraste på menyen. Hadde vi tatt turen innom ved lunsjtider, hadde dei same rettane kosta det halve. Ein heil dampkøkt Maine-hummar kosta litt over 100 kroner. Ein særskild freistande tilbods meny skulle få dei mest kresne småungar til å våge seg på. Og her var store ungdommar samla til fødselsdagsfeiring i beste McDonald-stil. Vi vart også overtydde om at det ikkje berre er kvite middelklassefolk som set pris på god sjømat: Ein vanleg onsdagskveld var vi einaste kvite blant 200 svarte i null til nitti og gassa seg flott tillaga sjømat. Vi vert ikkje forundra om restaurantar av denne typen om nokre år har ete opp det meste av marknaden for sjømatrestaurantar.

Tøffe tak for norsk-amerikansk lakseoppdrett

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Ikledd vakre haustfargar ligg klekkjeriet til Atlantic Salmon of Maine ved Rangeley Lake i staten Maine. Det er eitt av dei to settefiskanlegga til selskapet, 20 prosent norskeiga oppdrettsfirma som i tillegg driv fem matfiskanlegg ved Maine-kysten og i Canada. Her er det tøffe vintrar, med sjøtemperaturar ned mot nullpunktet, maksimum 12–13 grader om sommaren. Som i Nord-Norge, seier dagleg leiar Frank Gjerset, som i 1998 forventar ein produksjon på 8.000 tonn.

Ved sidan av Atlantic Salmon of Maine (ASM), er det åtte andre firma som driv lakseoppdrett i delstaten Maine som grensar mot Canada. Dei fleste har kanadiske eigarar, eitt vert eiga av Stolt Sea-farm, som ikkje lenger har norsk aksjemajoritet.

ASM er ingen smågut i amerikansk samanheng, men på austkysten er Connors Brothers det største selskapet.

På vestkysten er det no berre to att: Global Aqua, med ein produksjon på 5.000 tonn årleg, tidlegare heilnorsk men no med amerikansk aksjemajoritet, og Scan Am/Noram, tidlegare 50 prosent norskeiga, som vart kjøpt opp av norske Panfish tidlegare i år.

Atlantisk best

ASM oppstod ikkje som eit forsøk på å gå bakvegen til marknaden då norsk laks i praksis vart ute-stengd i 1991

gjennom straffetoll på rundt 26 prosent. Drifta starta alt i 1987, og i dag er Gjerset og selskapet medlem av Coalition for Fair Trade in Atlantic Salmon (FAST) og ein klar forsvarar av amerikanske næringsinteressa.

–Vi hadde større tro på å drive oppdrett av

To millionar egg og ein million smolt har Lars Inge Vik ansvaret for ved Atlantic Salmon of Maine sitt klekkjeri i Ocassoc, Maine. (Foto: Ingebjørg Jensen)

Lisa Hall er ein av sju røktarar ved anlegget. Her veg ho fisken. (Foto: Ingebjerg Jensen)

atlantisk laks på austkysten enn stillehavslaks på vestkysten då vi starta i 1987. Atlantisk laks er einerådande no, også i delstaten Washington. Men i Britisk Columbia i Canada driv dei framleis ein viss produksjon av stillehavslaks.

Stor produksjon

Det er krevjande å drive matfiskanlegg på Maine-kysten – det er fire meter skilnad mellom flo og fjære og dei må bruke kraftige lodd for å forankre merdane. Men samstundes vert det også god vatnutskifting. Dei andre anlegga i området har hatt Hitra-sjukan, men ASM har vore velsigna frie frå fiskesjukdomar i matfiskanlegga, og lusen dør om vinteren. God avstand til dei andre anlegga, bruk av trippel-vaksine og eit godt overblikk over tiltaka som vert sett i verk mot sjukdom i Norge, har vore med å halde sjukdomen på avstand.

Amerikanske oppdrettarar har ikkje dei same strikse volumgrensene som i Norge, påpeikar Gjerset:

– Vi leiger eit område, til dømes 100 mål, og kan ha 100 merdar om vi vil. Men miljøet vert strengt kontrollert, kanskje til og med strengare enn i Norge, trur Gjerset.

Vekstraten er om lag som i Nord-Norge, det vil seie at dei kan slakte i august-september etter 15–16 månader i sjøen, når fisken har oppnådd ei vekt på rundt fem kilo. Dei vil ha det stort i Amerika – det gjeld også laksen. Oppdrettarane får best pris for fisk på fem – seks kilo, som har gått halvtanna år i sjøen. Stor fisk er interessant for marknaden på Austkysten og i Chicago, som er dei stadene ASM sel det meste av sin produksjon.

–Vår styrke er at vi ligg berre seks timars køyretur frå Boston, seier Gjerset.

Voner på straffetoll

Det gjekk bra å drive lakseoppdrett i USA etter 1987, heilt til chilendarane kom og køyrde marknaden ned. Prisane dei siste året har ikkje vore til å hoppe i taket av, seier Gjerset ironisk. No voner han at chilendarane vert dømd til å betale straffetoll:

– I dag får vi betalt 2 – 2,5 dollar pundet (31–33 kroner pr kilo) for liten fisk og 2,5 – 3 dollar for stor fisk. Får chilendarane straffetoll vil prisnivået gå opp.

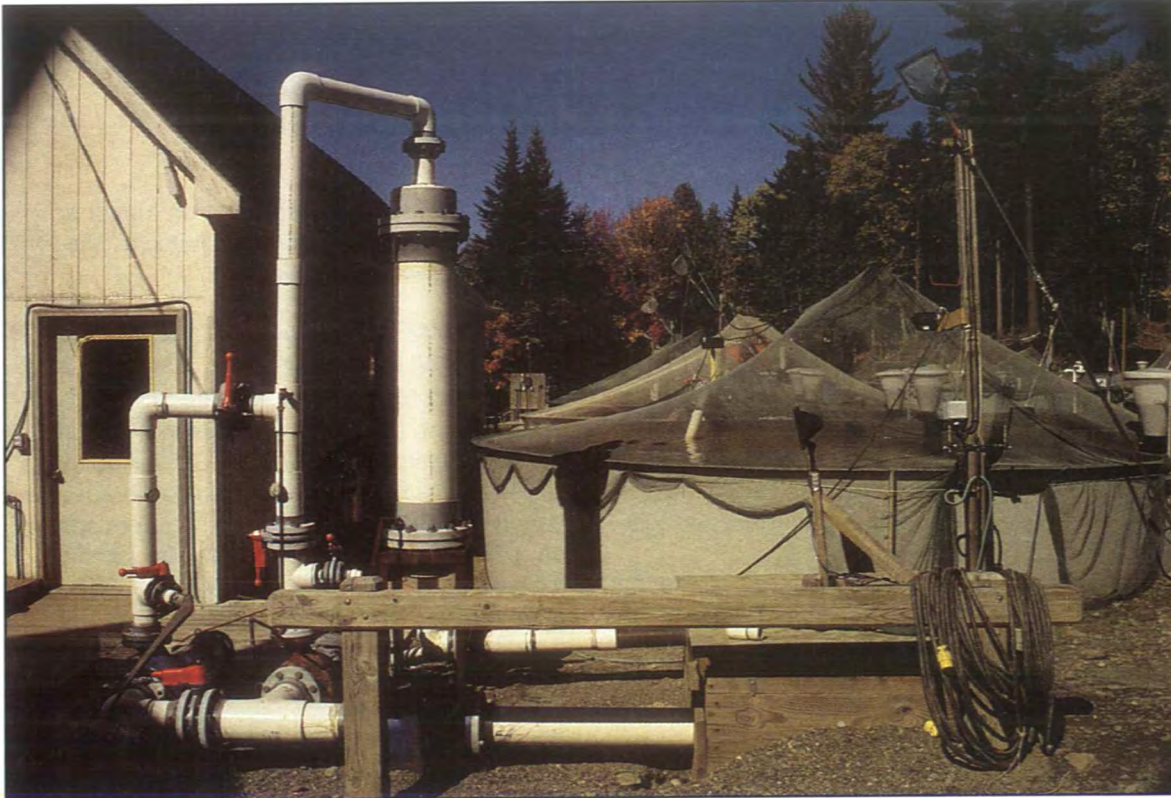
Frå før har vi problem med at kjøtprisane er veldig låge, noko som også pressar fiskeprisane nedover.

At amerikanarane har vorte meir opptekne av sunt kosthald og dermed av fisk, har han ikkje tru på.

– Statistikken viser at amerikanarane sin har hatt ein vektauke på gjennomsnittleg 4,5 kilo dei siste ti åra. Berre ti prosent av befolkninga tar godt vare på seg sjølv. Dei et stort sett billeg feitt. Dei som at fisk, er menneske som er medvitne om kva dei at, og kva det har å seie for kropp og helse. Dessutan: 45 prosent av sjømaten dei at, er hermetisert, til dømes tunfisk eller laks. Berre tre-fire kilo av fiskekonsumet er fersk fisk!, påpeikar Gjerset.

Kjempar med temperaturane

Den korte og hektiske veka for elgjakt var i gang då vi vitja anlegget ved Rangeley Lake. Det er ikkje tilfeldig at staden er vald ut til klekkeri: Her vart laks og aure klekkja alt i 1910, fortel dagleg

Eige oksygenanlegg er med på å halde høge temperaturar i sjakk om sommaren. (Foto: Ingebjørg Jensen)

leiar Lars Inge Vik frå Lærdal. Men no symjar ei einsleg and rundt i raceway-en, som dei fram til i 60-åra brukte til yngeloppdrett. Men det var ikkje enkelt når vass temperaturane kan kome opp i 24–25 plussgradar om sommaren, og forgjengarane hadde heller ikkje oksygenanlegg å hjelpe seg med. Men i 1987 kom det oppdrettstankar og norsk utstyr, og då vart det sving på sakene. No er det sju tilsette ved anlegget, pluss to sesongarbeidarar som elles i året livnærer seg av turisme.

Også dei nye oppdrettarane må kjempe mot høge sommartemperaturane, gjerne mellom 20 og 25 gradar celsius i vatnet. Føremonen er at veksten er rask – her vert storleiken dobla kvar andre veke, og på eit halvt år er yngelen oppe i 100 gram. Om hausten har dei fine temperaturar på 14–16 gradar, kanskje heilt til 20. oktober, då gradestokken oftast fell ned til pluss 10, for sidan å kome heilt ned til 0,5– 1 grad. Vanlegvis vert snøen liggjande etter 20. november og ut april i desse stroka, men mest minner vinterveret om fint påskever heime, seier Vik, som utnyttar vinteren til langrennsløping i skogsområda rundt vatnet.

Hauptutsetjing

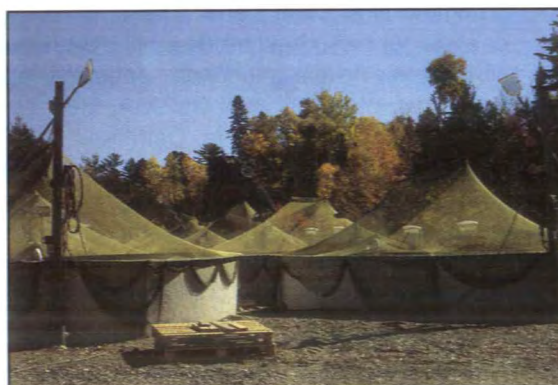
To millionar egg vert klekkja her kvart år, alt til eigen produksjon. Dei har to laksestammer, den kanadiske St. John- stamma og ein skotsk stamme som opphavleg kom frå Namdalen. Dei to siste åra har det vore forbod mot import frå Europa, fortel Vik.

Ein million yngel vert til smolt i dette anlegget. ASM har nettopp kjøpt opp eitt klekkeri til nærare

Maine-kysten, som er nyare og har betre plass, der dei førebels er komne opp i ein produksjon på 900.000 smolt. I bygda Occassoc leiger dei området av kraftselskapet, og kan ikkje få meir plass, fortel Vik.

Då vi vitja anlegget, var 600.000 nullåringar klare til utsetjing i matfiskanlegga, dei største med ein vekt på vel 100 gram. St.John-laksen vert smoltifisert så tidleg om våren at han nesten vert oversmoltifisert dersom dei ventar til han er eitt år. Som null-åring klarer han seg bra i hausttemperaturane i sjøen i Maine i nærleiken av grensa til Canada, og er eigentleg ikkje avhengig av lysstyring, sjølv om det vert brukt.

Dei komande mødrene får ikkje nokon særomsorg i stamfisktankar i USA og Canada: Stamfiskten vert tatt rett frå merden og strykar dei i november-desember. Det har hittil gått greitt, seier Vik. Problemet er at fisken prøver å halde att på kjønnsmogninga i saltvatn, men til slutt går naturen sin gang.

Herfrå går smolten til matfiskanlegga ved Maine-kysten når dei berre veg vel 100 gram. Men St.John-laksen toler overgangen godt. (Foto: Ingebjørg Jensen)

Til felts mot chilensk laks

Joe Mc Gonigle har ein travel tid i vente. No har organisasjonen Coalision for Fair Trade in Atlantic Salmon (FAST) levert inn dumpingsskuldningar mot chilensk fersk laks. Neste vår er saka sannsynlegvis avklart - og Mc Gonigle har ein realistisk von om siger. Ikkje rart når FAST i 1991 fekk sett ein effektiv stoppar for norsk fersk laks gjennom same framgangsmåten.

Mc Gonigle er styremedlem i FAST, men til dagleg leiar han Maine Aquaculture Assosiation.

–Ein sak må vere klar: Dersom Norge og Chile treng ein dumpingplass for laksen sin, så kjem det ikkje til å vere i USA! Her har vi vår eigen lakseindustri å ta vare på!

Godt i gang

Ein tredjedel av vegen mot ein vellukka dumpingsak mot Chile er alt gått, seier Mc Gonigle. Det er tre spørsmål styresmaktene skal ha svar på før ein straffetoll vert sett i verk: Er chilensk lakseindustri subsidiert? Dumpar dei prisane? Skadar det amerikanske interessar? Så langt har styresmaktene funne grunnlag nok til å sette i gang granskinga. Svar på subsidieringss spørsmålet er venta før jul, dumpingskuldningane i januar, og svaret på om chilensk laks skadar amerikansk industri, skal kome til våren. Men meiner ein at laksen er subsidiert, er det nok til å fastsette ein førebels toll, som må betalast inn på sperra konto til saka er avgjort.

–Har dumpingssaka like godt grunnlag som i saka mot Norge i 1991?

–Det er den same prosessen, men noko vanskelegare no, fordi amerikansk lov er endra. Men samstundes er denne saka enklare og meir opplagt.

– No fryktar nordmenn at straffetoll for Chile i USA vil føre til at chilensk laks oversymjar Europa. Kva trur du?

–Eg trur ikkje det vil skje. Ein av hovudgrunnane til at Chile klarer å selje så billeg, er at dei får billeg frakt frå Brasil til USA. Brasil opplever no ein økonomisk oppsving, og det vert kjøpt mykje varer frå USA. Men flya går nesten tomme attende. Dette kan chilenarane utnytte. Den same fordelten har dei ikkje når det gjeld Europa. Det er ikkje produksjonskostnadene som er så mykje lågare i Chile, men ein rein transportfortrinn, hevdar Mc Gonigle, i motsetnad til rapporten frå Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning,

som i august hevda at det først og fremst er billegare arbeidskraft som gir konkurransefortrinn til chilensk laks i Europa.

– Kan norsk laks kome inn att på den amerikanske marknaden?

– Uansett vil Norge og USA måtte reforhandle tollsatsane etter år 2000. Men vi har aldri ønska å utestengje nokon, alle er velkomne så lenge prisane reflekterer den reelle kostnaden av produksjonen. Når laksen kjem opp på 2,70 dollar pr pund, kan norsk laks kome inn att. No er det chilensk laks som undergrev prisane. Det vil verte betre både for amerikansk og norsk lakseindustri om chilenarane får straffetoll og dumpingprisane vert borte, seier Mc Gonigle, som innrømmer at det er eit problem at næringa enno ikkje har funne fram til ein kostnadsnorm.

Jamn produksjonsvekst

Chile og Noreg hatt ein altfor rask vekst. Jamn vekst, som i amerikansk lakseoppdrett, er betre, hevdar Mc Gonigle. Statistikken viser at medan amerikanarane i 1994 produserte 9.000 tonn laks, var produksjonen nærare 14.000 i 1996 og kjem kanskje opp i 15.800 tonn i 1997.

–Vi meiner vi har kapasitet til å tre-fir-doble produksjonen stort sett med noverande utstyr og anlegg, kanskje med litt fleire merdar, seier Mc Gonigle.

Sidan chilensk laks kom inn på marknaden, har amerikansk oppdrettsnæring opplevd storslakt: Frå 28 anlegg til 12 på tre-fire år i Maine og Washington, dei store lakseoppdrettsstatane. Dei minste har stort sett vorte feide av banen, i nokre tilfelle kjøpt opp av dei store. I Washington er dei attlevande to store, i Maine er det ein lett blanding av store og små. Same prosessen har dei vore gjennom i grannfylket New Brunswick i Canada, der mange amerikanske firma også har anlegg. Men kanadiarane har halde seg til anstendige prisar heile vegen, understrekar Mc Gonigle.

Billege filetar

– Chilenarane snakkar mykje om filetane sine i samanheng med dumpingsskuldningane, men det er ikkje filetane det dreiar seg om. Det er ikkje toll på dei, og det som blokkerer for norske laksefiletar no, er ikkje toll, men at chilenarane sel filetar billegare enn heil fisk,

noko dei vanskeleg kan tene pengar på, hev-
dar Mc Gonigle. Men med chilendarane svek-
kja i marknaden, trur han det er ein god fram-
tid for filetsal:

– Filetar er populære. Vi leverer 10–15
prosent av produksjonen til filetar, men det er
nærast som ein service for kundane. Prisane
er no for dårlege på grunn av chilenske bil-
legfiletar.

Sunnare amerikanarar

Mc Gonigle trur amerikanarane har vorte litt
sunnare, sjølv om nedgangen i kjøtt-etinga
stort sett har flytta seg over til kylling og
kalkun medan fiske-etinga har stått stille dei
siste åtte åra. Blant dei mest populære fiske-

slaga, vekslar laks mellom andre- og tredj-
plassen.

– Babyboomarane frå etterkrigstida som
no er rundt 50 og skjønar at dei må ete sun-
nare mat, gir lovnad om framtid vekst i fiske-
marknaden, trur han.

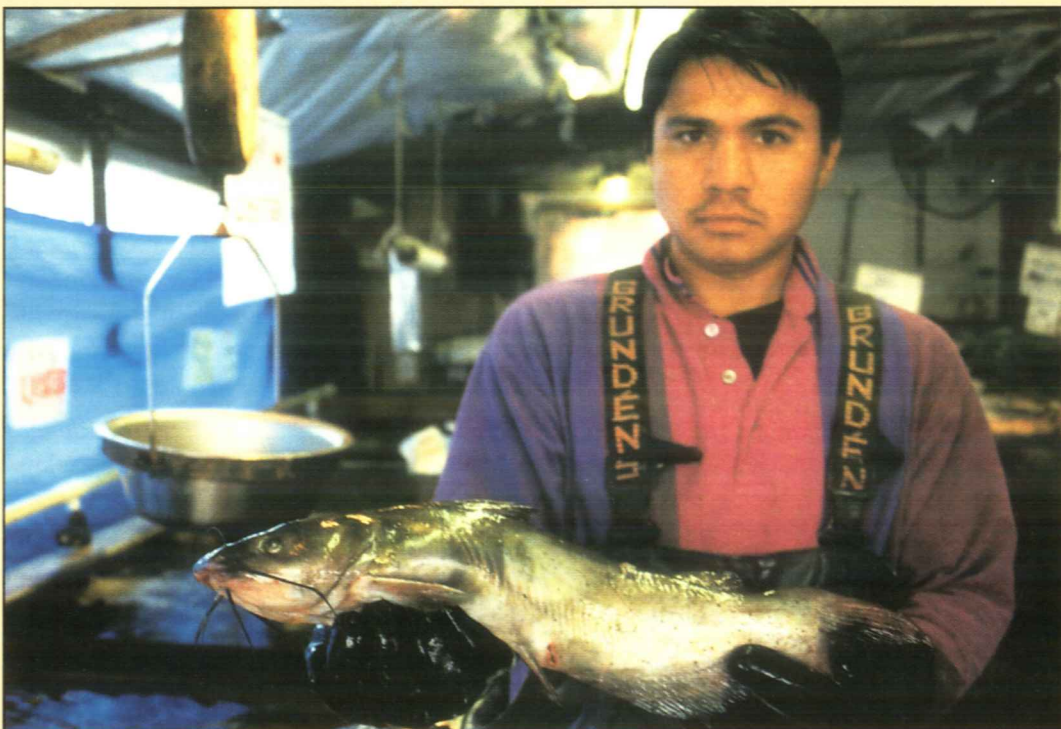
– Vil amerikanske husmødrer akseptere frosne filetar og laksekoteletter?

– Det veit vi ikkje, for det er ikkje gjort under-
søkingar enno. I kyststatane lagar dei fiske-
mat heime, men i resten av landet er dei
vane med å ete fisk ute. Kanskje den største
marknaden ligg blant dei som ikkje er vane
med å handtere fersk fisk heime, men som
no lett kan få det til med mikrobølgeovn. Det
er lovande at både fersk og frosen fisk eignar
seg betre til mikrobølgeovn enn kjøtt.

Oppdrett av høg verdi

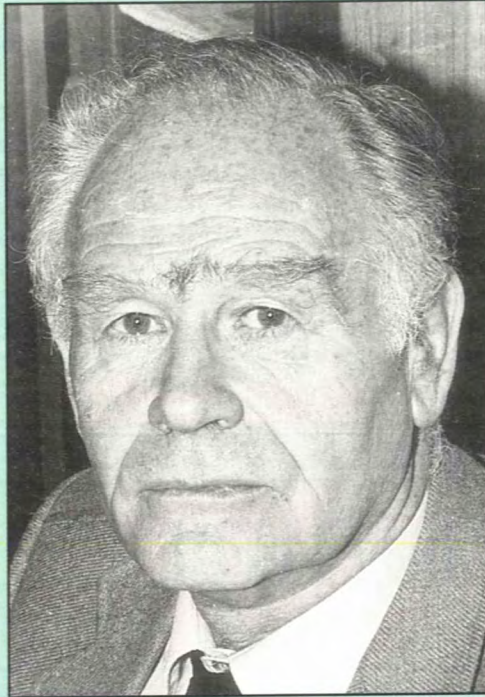
Amerikansk oppdrett er ikkje berre laks. I
volum er det andre slag som overgår laksen.
Derimot kjem laks best ut prismessig i høve til
volum. Totalt kunne amerikanske oppdrettarar
bringe 313.444 tonn til marknaden i 1995, til
ein verdi av 5,6 milliardar kroner. Her er dei
seks viktigaste oppdrettsslaga:

	1995	i tonn	verdi i kr.
Catfish (malle)	202.706		2,5 milliardar
Atlantisk laks	14.204		531 mill.
Åtefisk	9.870		507 mill.
Østers	10.533		494 mill.
Aure	25.142		368 mill.
Languster	26.375		243 mill.

Amerikansk oppdrettsfisk nummer ein er catfish (malle), som Dennis Vasquez på marknaden i Long Island sel
mykje av til oppkjøparane. (Foto: Ingebjørg Jensen)

Minneord om Torolf Helge Samdal

Torolf Samdal døde 2. november i en alder av 73 år. En stor del av sin yrkesaktive karriere viet han Fiskeridirektoratet.

Samdal avla Juridisk embetseksamen med 1949 før han tiltrådte som dommerfullmektig i Bergen i 1951, en stilling han hadde i 3 år.

Han ble ansatt i Fiskeridirektoratet 15. 7.57. Hans liv i arbeid varte i 40 år, hvorav 32 år i Fiskeridirektoratet.

Samdal interesserte seg for hele direktoratets arbeidsområde, laboratoriearbeid, forskning, kontroll, fiskerireguleringer, økonomi og havbruk. Men det var særlig administrasjon, personalforvaltning og arbeidsrett som interesserte ham mest. Han syntes det var mer utfordrende å arbeide med mennesker og fagorganisasjoner enn med fagspørsmål innenfor fisk. Hans hovedinteresse førte til at han fungerte som personalsjef fra 1978 med et kort avbrudd, og 18.4.80 ble han utnevnt av Fiskeridepartementet til denne stillingen. Sammen med Statens rasjonaliseringsdirektorat, tjenestemannsorganisasjonene og den øvrige ledelsen i direktoratet bygget han opp personaladministrasjonen slik at denne kunne håndtere de ca. 1.200 ansatte som han hadde personalansvar for.

Samdal var en personlighet som med sin væremåte var med å sette sitt preg på direktoratet.

Han arbeidet etter de typiske norske embetsmannsidealer, han var lojal, dyktig, og saklig i sitt virke. Døren sto alltid åpen for de ansatte, og man fikk alltid et svar på problemene. Han var alltid til stede. Samdal hadde stor faglig kompetanse, han var en dyktig forhandler som gjerne forutså motpartens trekk langt fremover i prosessene, og han var opptatt av stadige forbedringer i rutiner for å få større effektivitet. Samtidig var han grundig og reflektert. Han hadde liten tro på de store revolusjoner i statsforvaltningen, men ved hjelp av enkle midler i tråd med samfunnsutviklingen kunne en gjøre direktoratet stadig bedre. Samdal hadde mot og betydelig personlig og faglig integritet. Den enkeltes fortrolighet overfor ham ble aldri misbrukt.

Før Samdal ble personalsjef, var han leder av Juristforeningen i direktoratet. Han hadde stor respekt for tjenestemannsorganisasjonene, og passet på at rettighetene deres ble ivaretatt, likevel tapte han aldri en sak i Statens Lønnsutvalg. For de som arbeidet tett sammen med ham var Samdal en meget god sjef som var trygg på seg selv og sine omgivelser.

Men Samdal var så mye mer enn personalsjef. Han var humoristen med glimt i øyet, han var en god venn og en god kollega. I lengre tid var han også den eldste fotballspilleren på bedriftsidrettslaget.

Samdal sa ofte at han ikke hadde noen ambisjoner om å bli populær, for jobben ga ikke slike muligheter. Derimot ville han bli respektert for de avgjørelsene han fattet.

Dine venner og kolleger var glad i deg som sjef, som kollega og som medmenneske. I direktoratet var du både aktet og respektert.

Våre tanker går særlig til din kone og din familie som du satte så høyt.

I dyp respekt lyser vi fred over ditt minne.

*Torleif Bergmann
Personalsjef*

Bedre lønnsomhet

De helårsdrevne fiskefartøyene i størrelsen 8,0–12,9 meter største lengde fikk på landsbasis økt både lønnsevne og arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk fra 1995 til 1996. Det var hovedsakelig fartøy fra Finnmark, Troms og Nordland som bidro til denne bedringen.

Totalt oppfisket kvantum i 1996 var 2,8 mill. tonn med en førstehandsverdi på 8 669 mill. kroner. De helårsdrevne fartøyene i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. hadde i 1996 et oppfisket kvantum på omlag 100 200 tonn med en førstehandsverdi på 574 mill. kroner. Tendensen de siste årene har vært at de små fiskefartøyenes andel av total førstehandsverdi gradvis har blitt redusert.

- Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st. l. økte fra kr 119 000 i 1995 til kr 124 500 i 1996.

- Gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk var i 1996 kr 142 600, en økning fra kr 134 600 i 1995.
- I gjennomsnitt fikk fartøyene som omfattes av denne undersøkelsen redusert driftsresultatet fra kr 13 200 i 1995 til kr 10 300 i 1996.
- Driftsmarginen i 1996 var 2,6 prosent mot 3,5 prosent i 1995.
- Resultat før ekstraordinære poster ble redusert fra 1 600 i 1995 til kr -2 400 i 1996.

Dette viser Budsjettnemnda for fiskenæringens lønnsomhetsundersøkelse for helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 meter største lengde i 1996. Tilsvarende undersøkelse er også utført for fartøy i størrelsen 13,0 meter største lengde og over.

Driftsresultater for fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 M ST. L. 1996

I avsnittene nedenfor vil en omtale de økonomiske resultater som ble oppnådd i 1996, herunder forskjeller i gjennomsnittsresultater mellom de ulike grupperinger (etter størrelse, fylke og driftsform) i 1996 og gi en vurdering av utviklingen fra 1995. En viser ellers til oversiktstabellene (tabell 3–7).

Tabellverket inneholder også oversikt over fangstmengde og -verdi i 1996 fordelt på fiskeslag for alle fartøy i massen i de ulike fartøygruppene.

Resultater sett på landsbasis

Fangststatistikken for 1996 viser en økning i landet kvantum på ca. 4 prosent, mens total førstehandsverdi gikk opp med i underkant av 6 prosent. Landet kvantum i «torskefiskeriene»¹⁾, som klart betyr mest for fiskeflåten i størrelsen 8,0–12,9 m st.l., gikk opp med omlag 3 prosent, mens førstehandsverdien ble redusert med omlag 4 prosent. Det er særlig prisnedgang på torsk og sei som er årsaken til nedgangen i førstehandsverdien. For torsk ble kvantumet redusert med i overkant av 1 prosent fra 1995 til 1996 mens sei kvantumet økte med omlag 1 prosent. Reduksjonen i førstehandsverdiene var på henholdsvis 10 og 8 prosent.

Av den totale fangstverdien på kr 8 669 mill. i 1996, var verdien på oppfisket kvantum for fartøyene i størrelsen 8,0–12,9 m st.l., uansett driftslengde, kr 772 mill. Helårsdrevne fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. fisket i 1996 for en førstehandsverdi på kr 574 mill. Tendensen de siste årene har vært at de små fiskefartøyenes andel av total førstehandsverdi gradvis har blitt redusert.

«Torskefiskeriene» spiller en stor rolle for fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. Som i 1995 var torske- og hysefisket også i 1996 regulert. Totalkvoten av torsk ble opprettholdt fra 1995 til 1996, mens totalkvoten for hyse gikk noe opp. Fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. med fulle rettigheter ble regulert kun med maksimalkvoter, hvorav fartøy under 11 m st.l. hadde garantert en viss andel av maksimalkvoten. Svak utvikling i fisket medførte at fartøy med fulle rettigheter i torske- og hysefisket fikk anledning til å drive fritt fiske fra 24. mai. Fartøy med begrensede rettigheter ble gitt økte maksimalkvoter i løpet av året (jfr. «Forskjell etter fiskerettigheter» for nærmere detaljer).

Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk for alle fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. økte fra kr 119 000 i 1995 til kr 124 500 i 1996.

Økningen i lønnsevnen pr. årsverk fra 1995 til 1996 kan forklares ved høyere inntektsøkning enn kostnadsøkning for alle fartøy sett under ett og reduksjon i gjennomsnittlig antall årsverk pr. fartøy fra 1,5 i 1995 til 1,4 i 1996.

Fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. driver i det alt vesentlige «torskefiskerier». Fartøy som drev «torskefiskerier» hadde en økning både i inntekter

¹⁾ Fiske etter torskeartet fisk, reke, krabbe, hummer og ålefisk samt laks, pigghå og flatfisk

Tabell 1. Mengde og verdiutbytte av de norske fiskerier fordelt på helårsdrevne fartøy og andre fartøy 1995¹⁾ og 1996¹⁾.

	Mengde i tonn (rund vekt)					
	Totalt		Herav helårsdrevne fartøy		Herav andre fartøy ³⁾	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Fartøy i størrelsen 13 m st.l. og over	2 364 243 (87,5%)	2 482 705 (88,3%)	2 221 473 (96,0%)	2 318 555 (95,9%)	142 770 (37,1%)	164 150 (41,8%)
Fartøy i størrelsen 8-12,9 m st.l.	131 593 (4,9%)	137 933 (4,9%)	93 608 (4,0%)	100 172 (4,1%)	37 985 (9,9%)	37 761 (9,6%)
Fartøy i størrelsen under 8 m st.l.	15 739 (0,6%)	14 165 (0,5%)			15 739 (4,1%)	14 165 (3,6%)
Residualpost ²⁾	188 484 (7,0%)	176 998 (6,3%)			188 484 (48,9%)	176 998 (45,0%)
Totalt	2 700 059 (100,0%)	2 811 801 (100,0%)	2 315 081 (100,0%)	2 418 727 (100,0%)	384 978 (100,0%)	393 074 (100,0%)

	Verdi i 1 000 kroner					
	Totalt		Herav helårsdrevne fartøy		Herav andre fartøy ³⁾	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Fartøy i størrelsen 13 m st.l. og over	7 246 006 (88,3%)	7 724 688 (89,1%)	6 650 945 (92,3%)	7 125 720 (92,5%)	595 061 (59,8%)	598 968 (61,8%)
Fartøy i størrelsen 8-12,9 m st.l.	769 280 (9,4%)	771 665 (8,9%)	556 082 (7,7%)	574 167 (7,5%)	213 198 (21,4%)	197 498 (20,4%)
Fartøy i størrelsen under 8 m st.l.	99 128 (1,2%)	90 547 (1,0%)			99 128 (10,0%)	90 547 (9,3%)
Residualpost ²⁾	87 456 (1,1%)	82 548 (1,0%)			87 456 (8,8%)	82 548 (8,5%)
Totalt	8 201 870 (100,0%)	8 669 448 (100,0%)	7 207 027 (100,0%)	7 699 887 (100,0%)	994 843 (100,0%)	969 561 (100,0%)

¹⁾ Foreløpige tall. Inkluderer ikke fangst som er tatt av norske fartøy ved Australia/New-Zealand.

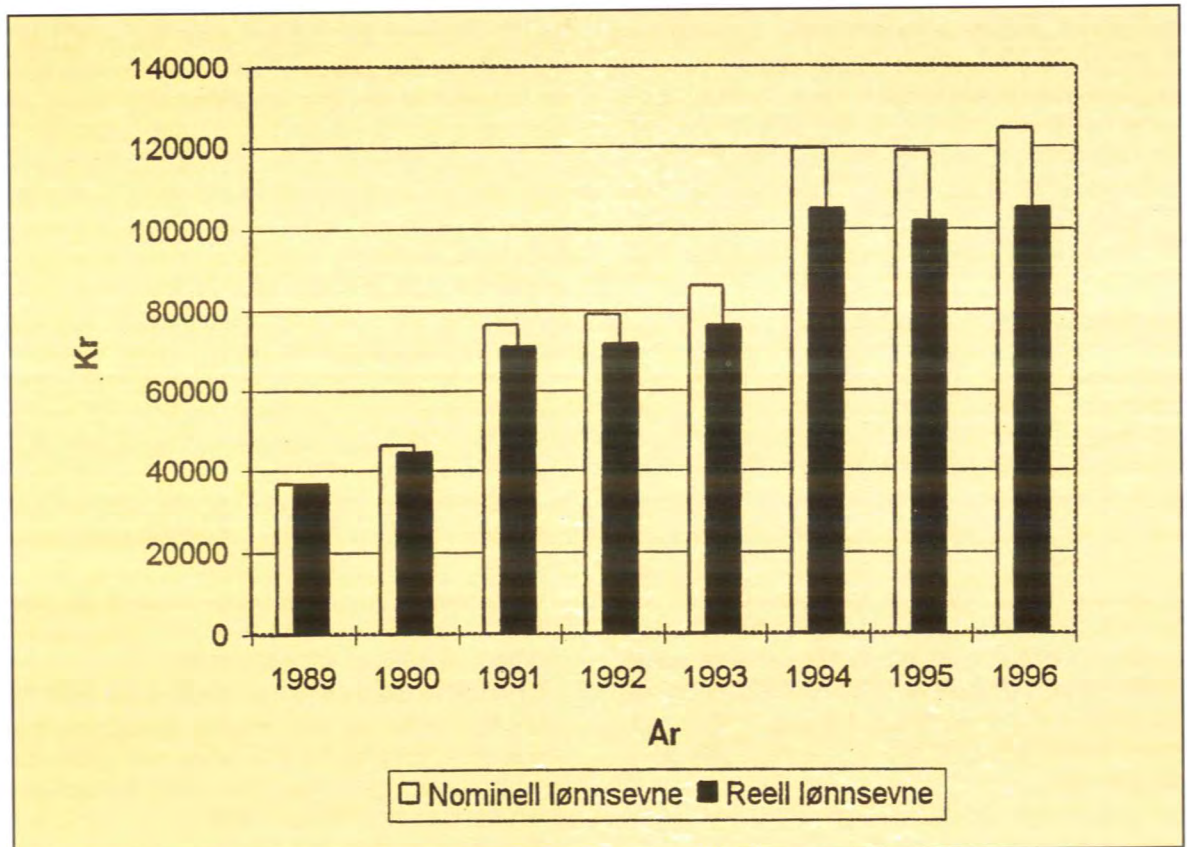
²⁾ Inkluderer tang og tare, samt uspesifisert.

³⁾ Omfatter alle fartøy som ikke er definert som helårsdrevne ifølge Budsjettnemnda (ikke-helårsdrevne fartøy, fartøy som har lagt i opplag osv.) samt alle fartøy som en ikke vet noe om driften for.

og kostnader fra 1995 til 1996. Økningen i inntektene var størst, og resulterte i en økning i lønnsvevne pr. årsverk fra kr 120 200 i 1995 til kr 124 500 i 1996.

Tidligere fartøygruppe 011 «Makrellfiske. Hele landet» og 012 «Fiske etter sild og brisling, hele landet» er fra og med 1995-undersøkelsen slått

sammen til ny fartøygruppe 012 «Fiske etter makrell, sild og brisling, hele landet». Dette skyldes dels det lave antall helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. og dels problemer med å få inn opplysninger fra nok fartøy til å publisere resultatene for fartøy i disse gruppene. På tross av denne sammenslåingen har en i

Figur 1. Nominell og reell gjennomsnittlig lønnsvevne pr. årsverk for fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. 1989–1996. Reell lønnsvevne i 1989-kroner er beregnet ved hjelp av konsumprisindeksen.

Tabell 2. Gjennomsnittlig garantiutbetaling pr. årsverk 1995 og 1996.
Fylkesvis fordeling.

Fylke	1995 (kroner)	1996 (kroner)	Endring (prosent)
Finnmark	6 600	2 000	-70
Troms	3 400	1 800	-45
Nordland	7 700	3 700	-51
Trøndelag	6 800	5 200	-24
Møre og Romsdal	5 800	4 700	-18
Sogn og Fjordane
Hordaland
Rogaland
Agder/Østlandet	2 400	500	-78
Hele landet	6 300	3 300	-47

1996-undersøkelsen ikke mottatt regnskap fra fartøy som hovedsakelig drev fiske etter makrell, sild og brisling.

Av figur 1 ser en at den nominelle lønnsevnen pr. årsverk i 1994-, 1995- og 1996-undersøkelsen er vesentlig høyere enn hva den var i perioden 1989 til 1993. Den reelle lønnsevnen pr. årsverk i 1996 var så vidt høyere enn i 1994.

Mottatt garantert minstelott inngår ikke i arbeidsgodtgjørelsen og lønnsevneberegningene. Gjennomsnittlig utbetalt garantilott pr. årsverk presenteres likevel i det publiserte datamaterialet fra Budsjettmyndens lønnsomhetsundersøkelser.

Som tabell 2 viser, gikk gjennomsnittlig garantiutbetaling pr. årsverk for mannskap ombord i utvalgets fartøy ned med omlag 47 prosent fra kr 6 300 i 1995 til kr 3 300 i 1996. Alle fylkene som presenteres hadde en nedgang i gjennomsnittlig utbetalt garantilott pr. årsverk. Dette skyldes i hovedsak endret regelverk for utbetaling av garantilott fra 1995 til 1996.

I forbindelse med 1995-undersøkelsen ble lønnsomhetsundersøkelsens innhold noe endret. Hovedårsaken til denne endringen er behovet for å gjøre undersøkelsene mer sammenlignbar med tilsvarende statistikk for andre næringer (f.eks. oppdrett) samtidig som målet er å presentere resultatstørrelser som er mer anvendelige for fiskere, næringsorganisasjoner og forvaltning. Den tradisjonelle resultatoppstilling er imidlertid beholdt i og med at en fortsatt har valgt å presentere resultatstørrelser som lønnsevne, arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) og lott pr. årsverk.

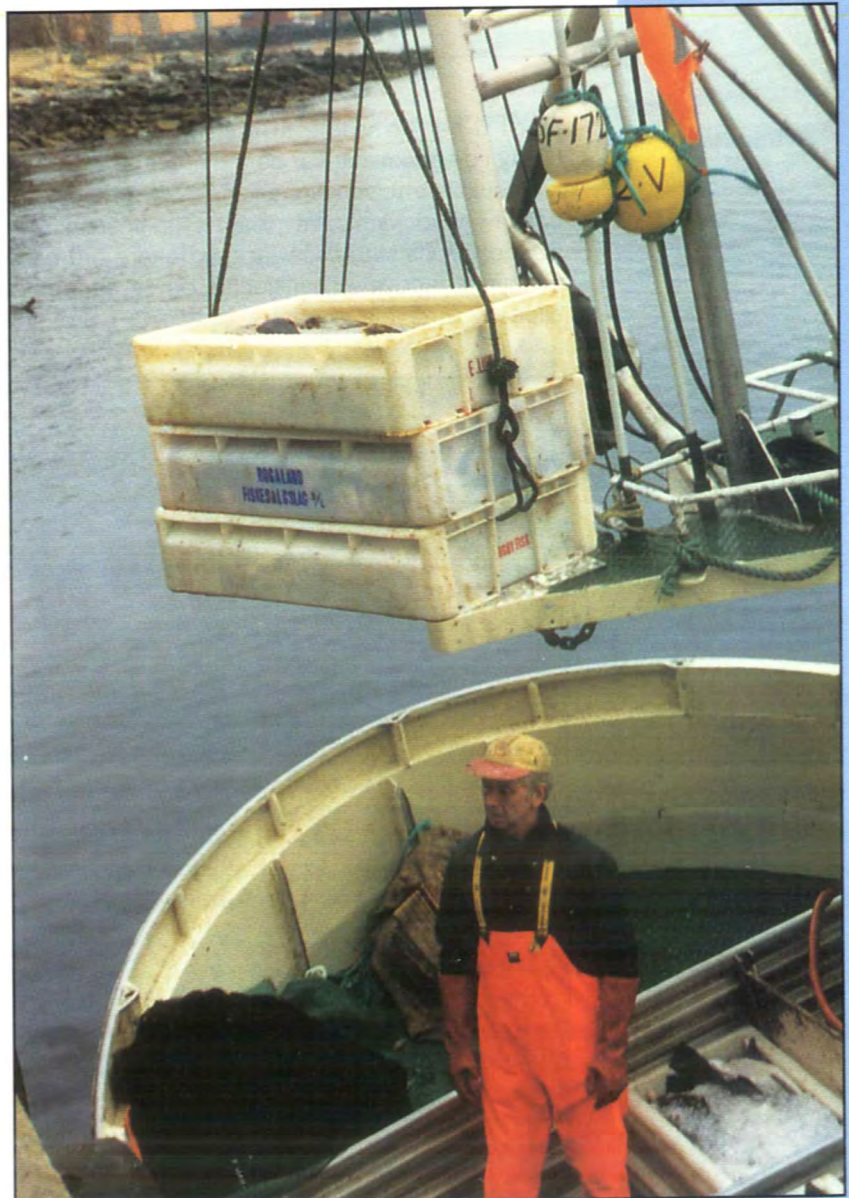
Gjennomsnittlige driftsinntekter pr. fartøy i Budsjettmyndens lønnsomhetsundersøkelse for helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. var kr 399 700 i 1996. Driftsinntekter er summen av inntekter fra fiske og inntekter fra annen virksomhet.

Gjennomsnittlige driftskostnader pr. fartøy var kr 389 400 i 1996. Driftskostnadene er summen av kostnader som vedrører driften av det enkelte fartøy.

Resultatstørrelsen «driftsresultat» er resultatet

av driftsaktivitetene for fartøy i utvalget, dvs. differansen mellom driftsinntekter og driftskostnader. Av tabell 5 ser en at i gjennomsnitt var driftsresultatet for alle fartøy i utvalget kr 10 300 i 1996. I

Størrelsegruppen
9.0–9.9 meter
kom best ut av
småbåtunder-
søkelsen

Tabell 3. Sammendrag driftsresultater 1995–1996. Helårsdrevne fiskefartøy 8,0–12,9 meter største lengde. Veid gjennomsnitt pr. fartøy.

Fartøygruppe	Antall fiskedager		Antall årsverk		Total brutto inntekt kroner		Totale kostnader kroner		Lønnsevne pr. årsverk kroner		Arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk kroner		Antall regnskap		Antall fartøy i massen
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	
ALLE FARTØY	222,9	212,7	1,5	1,4	377 700	403 400	203 900	223 200	119 000	124 500	134 600	142 600	415	400	1606
FARTØY I STØRRELSEN:															
8,0 - 8,9 M	222,7	215,0	1,2	1,2	198 300	208 300	105 900	110 500	80 000	84 800	98 500	104 600	78	62	238
9,0 - 9,9 M	220,2	213,1	1,2	1,2	243 300	257 400	142 900	150 600	81 100	90 900	106 300	124 000	122	113	454
10,0 - 10,9 M	222,3	210,4	1,4	1,4	386 400	409 200	223 300	240 200	117 300	117 800	140 700	144 500	145	155	604
11,0 - 12,9 M	217,5	210,4	2,2	2,2	759 700	808 100	368 200	413 200	175 500	178 200	173 100	173 600	70	70	310
FARTØY FRÅ:															
FINNMARK	221,8	198,0	1,6	1,6	450 000	473 900	253 000	263 000	125 300	129 700	138 700	139 400	55	43	245
TROMS	203,8	198,1	1,5	1,5	427 900	447 000	233 000	234 500	129 100	141 000	149 100	152 200	62	76	238
NORDLAND	208,9	211,6	1,5	1,5	347 700	405 600	193 000	227 600	106 100	120 400	125 700	140 300	153	138	508
TRØNDELAG	234,6	223,5	1,4	1,3	360 000	320 100	199 000	182 400	112 000	102 000	137 200	121 200	43	38	141
MØRE OG ROMSDAL	236,8	227,8	1,4	1,4	400 900	401 200	203 600	228 300	139 500	127 100	150 600	159 400	44	57	200
SOGN OG FJORDANE ¹⁾	7	10	57
HORDALAND ²⁾	9	7	50
ROGALAND ³⁾	13	8	53
AGDER/ØSTLANDET	274,8	233,9	1,4	1,2	449 700	312 100	223 100	180 600	162 800	105 400	163 200	131 500	29	23	114
ALLE FARTØY I TORSKEFISKERIENE¹⁾	224,0	212,7	1,4	1,4	379 200	403 400	205 200	223 200	120 200	124 500	136 300	142 600	411	400	1560
ALLE FARTØY I SILDEFISKERIENE²⁾³⁾	4	0	46

¹⁾ Fiske etter torskeart fisk, reke, krabbe, hummer og ål samt laks, pigghå og flatfisk.

²⁾ Fiske etter makrell, sild og brisling.

³⁾ Lite representativt utvalg i 1995 og/eller 1996-undersøkelsen.

tabell 5 ser en videre at driftsmarginen for alle fartøy i gjennomsnitt var på 2,6 prosent.

Resultatstørrelsen «resultat før ekstraordinære poster» er «driftsresultat» tillagt netto finansposter. Denne resultatstørrelsen tar med andre ord også hensyn til fartøyets finansiering, og gir dermed et bilde av fartøyets ordinære inntjening i året. Av

tabell 5 ser en at etter å ha justert driftsresultatet for netto finansposter var «resultat før ekstraordinære poster» i 1996 negativt med kr – 2 400.

Forskjell etter fartøystørrelse

Fartøy i alle størrelsesgrupper fikk forbedret gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk og arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk fra 1995 til 1996. Det var fartøy i størrelsesgruppen 9,0–9,9 m st.l. som hadde størst økning i lønnsevne pr. årsverk med omlag 12 prosent fra 1995 til 1996. Denne størrelsesgruppen hadde også høyest økning i arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk med omlag 17 prosent fra 1995 til 1996.

I 1996 var det bare størrelsesgruppen 11,0–12,9 m st.l. som hadde en gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk som var høyere enn arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk.

Som i de fleste årene Budsjettneimnda har drevet lønnsomhetsundersøkelser for helårsdrevne fartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l., økte både arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) og lønnsevne pr. årsverk med økende størrelse på fartøyet.

Geografiske og driftsmessige forskjeller

Når det gjelder lønnsomhet etter hvilke fiskerier fartøyene har drevet, har utviklingen vært svært varierende. Fartøy fra Nordland som drev linefiske (fartøygruppe 005) har hatt størst bedring i lønnsevne fra 1995 til 1996. I gjennomsnitt gikk lønnsevnen pr. årsverk opp fra kr 112 200 i 1995

til kr 160 000 i 1996 dvs. en forbedring på omlag 43 prosent. Dette var et resultat av større økning i inntekter enn i kostnader fra 1995 til 1996. Det er også fartøy i denne driftsgruppen som har høyest gjennomsnittlig lønnsevne og arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk.

Når det gjelder endring i lønnsevnen etter hvor fartøyene er hjemmehørende, var utviklingen varierende. Fartøy fra de tre nordligste fylkene fikk imidlertid økt lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996.

Størst prosentvis bedring i lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996 hadde fartøy fra Nordland. Gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk steg fra kr 106 100 i 1995 til kr 120 400 i 1996. I Nordland var det fartøy som drev linefiske som hadde klart høyest lønnsevne pr. årsverk.

Fartøy fra Troms hadde høyest lønnsevne pr. årsverk i 1996. Fartøy fra Troms hadde i 1996 både høyere inntekter og kostnader enn i 1995. En inntektsøkning som var noe høyere enn kostnadsøkningen resulterte i en økning av lønnsevne pr. årsverk med omlag 9 prosent fra kr 129 100 i 1995 til kr 141 000 i 1996. Også i Troms var det fartøy som drev linefiske som hadde høyest lønnsomhet pr. årsverk.

Fartøy fra Møre og Romsdal hadde en reduksjon i lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996. Fartøy fra dette fylket hadde i 1996 en gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk med kr 127 100 og en gjennomsnittlig arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk med kr 159 400. Høyere kostnader og tilnærmet lik inntekt førte til en reduksjon i lønnsevne pr. årsverk på ca. 9 prosent fra 1995 til 1996. Ser en nærmere på de ulike kostnadsartene, var det spesielt kostnader til forsikring av fartøy samt diverse kostnader som økte fra 1995 til 1996.

Lavest gjennomsnittlig lønnsevne og arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk i 1996 var det fartøy fra Trøndelag som hadde. Fartøy fra Trøndelag hadde i gjennomsnitt en inntektsreduksjon fra 1995 til 1996. Lavere kostnadsreduksjon enn inntektsreduksjon, resulterte i en nedgang i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk med omlag 9 prosent. Når det gjelder hvilke driftsform fartøyene fra dette fylket hadde i 1996, viser det seg at alle fartøy fra Trøndelag, med unntak av ett som inngår i fartøygruppen for reketråling, er definert som tilhørende i fartøygruppe 007 «Torskeartet fisk Trøndelag». Denne fartøygruppen hadde også lavest gjennomsnittlig lønnsevne og arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk i 1996. Av fartøyene fra Trøndelag var det fartøy fra Nord-Trøndelag som hadde høyest lønnsevne pr. årsverk. Disse fartøyene hadde en økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996. Fartøy fra Sør-Trøndelag hadde i gjennomsnitt lavere lønnsevne pr. årsverk i 1996 enn i 1995.

Fartøy fra Finnmark hadde i gjennomsnitt en økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996 med i underkant av 4 prosent. Fartøy som drev fiske etter torskeartet fisk (fartøygruppe 001) hadde i 1996 høyere gjennomsnittlig

lønnsevne pr. årsverk enn i 1995, mens fartøy som drev linefiske (fartøygruppe 004) hadde en reduksjon i lønnsevne pr. årsverk fra 1995 til 1996. Det var imidlertid fartøy som drev linefiske som hadde høyest lønnsevne pr. årsverk for fartøyene i gjennomsnitt.

For fartøy fra Agder/Østlandet ble gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk redusert med omlag 35 prosent fra 1995 til 1996. Det er spesielt fartøy som drev reketråling som er årsaken til redusert lønnsevne pr. årsverk. Fartøy som er definert tilhørende i fartøygruppe 009 «Torskeartet fisk, Sør-Norge» hadde imidlertid en liten økning i gjennomsnittlig lønnsevne pr. årsverk.

En sammenligning av gjennomsnittlig fangstinntekt for fartøy i massen i Sogn og Fjordane med gjennomsnittlig fangstinntekt for fartøy i utvalget viser at utvalget i dette fylket hadde en fangstinntekt som var 42 prosent høyere enn gjennomsnittlig fangstinntekt for massen. En tilsvarende sammenligning for fartøyene i fylkene Hordaland og Rogaland viser en gjennomsnittlig fangstinntekt for utvalget som var henholdsvis 27 og 26 prosent lavere enn gjennomsnittet for mas-

Tabell 4. Driftsresultater for helårsdrevne fiskefartøy 8,0–12,9 meter største lengde 1995–1996. Gruppert etter driftsform. Gjennomsnitt pr. fartøy.

Fartøygruppe	Antall fiskedager		Antall årsverk		Total brutto inntekt kroner		Totale kostnader kroner		Lønnsevne pr. årsverk kroner		Arbeidsgodtgjørelse (inkl. proviant) pr. årsverk kroner		Antall regnskap		Antall fartøy i massen
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1996
001 Torskeartet fisk Finnmark	210,0	172,8	1,5	1,6	396 400	440 100	225 300	224 600	110 900	136 800	127 500	143 100	33	22	133
002 Torskeartet fisk Troms	206,0	196,0	1,5	1,6	411 700	477 200	229 300	247 500	120 600	142 300	142 000	148 800	56	62	196
003 Torskeartet fisk Nordland	209,3	210,8	1,4	1,3	319 700	341 800	180 500	201 100	101 400	104 300	123 500	133 800	122	114	400
004 Linefiske i Finnmark og Troms	225,7	217,1	1,7	1,6	582 900	537 200	305 600	302 800	163 500	143 400	169 300	150 400	28	35	151
005 Linefiske i Nordland	209,1	217,9	1,6	1,7	390 500	560 400	209 000	281 000	112 200	160 000	127 600	165 700	31	23	99
007 Torskeartet fisk Trøndelag	235,6	224,0	1,4	1,3	362 100	321 500	196 400	182 900	116 000	103 900	140 200	129 900	42	37	138
009 Torskeartet fisk Sor-Norge	241,1	224,6	1,4	1,3	341 800	384 300	178 600	214 300	120 100	126 600	132 000	150 300	85	97	376
010 Rekefiske, hele landet ¹⁾	294,9	..	1,2	..	383 500	..	185 300	..	168 200	..	165 000	..	14	10	67
012 Fiske etter makrell, sild og brisling, hele landet ¹⁾	4	0	46

¹⁾ Lite representativt utvalg i 1995 og/eller 1996-undersøkelsen.

sen. Også for fartøygruppe 010 «Rekefiske, hele landet» hadde en problemer med representativiteten i utvalget, da gjennomsnittlig fangstinntekt i utvalget var 42 prosent lavere enn gjennomsnittlig fangstinntekt for massen. Som en konsekvens av dette har en for 1996 valgt å ikke publisere tallmateriale for utvalget i de tre fylkene og den aktuelle fartøygruppen.

Forskjell i fiskerettigheter

Torske- og hysefiskeriene er de viktigste fiskerier for den helårsdrevne fiskeflåten i størrelsen

8,0–12,9 m st.l. Av en samlet førstehandsverdi på 574 mill. kr i 1996 for denne flåten utgjorde førstehandsverdien på torsk og hyse omlag 341 mill. kr, dvs. omlag 59 prosent.

Det klart viktigste torske- og hysefisket for denne flåten foregår nord for 62°N. Tidligere har en nevnt at innsatsen av fiskefartøy i dette fiskeriet i 1996 var regulert. Innsatsen av fiskefartøy i størrelsen 8,0–12,9 m st.l. ble i 1996 regulert med to ordninger. Fiskeflåten i denne størrelsen ble således delt i to; henholdsvis fiskefartøy med fulle rettigheter og fartøy med begrensede rettigheter. Begge deler av flåten ble regulert med en maksimumsordning.

Tabell 5. Sammenheng driftsresultat og resultat før ekstraordinære poster for helårsdrevne fiskefartøy 8,0–12,9 meter største lengde 1995–1996. Veid gjennomsnitt pr. fartøy.

Fartøygruppe	Driftsinntekter kroner		Driftskostnader kroner		Driftsresultat kroner		Driftsmargin prosent		Netto finansposter kroner		Resultat før ekstraordinære poster kroner		Antall fartøy i massen		Antall regnskap	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
ALLE FARTØY	373 500	399 700	360 300	389 400	13 200	10 300	3,5	2,6	-11 600	-12 700	1 600	-2 400	1625	1606	415	400
FARTØY I STØRRELSEN:																
8,0 - 8,9 M	197 800	207 400	201 400	213 200	-3 600	-5 800	-1,8	-2,8	-5 900	-4 000	-9 500	-9 800	260	238	78	62
9,0 - 9,9 M	242 200	256 200	246 000	260 800	-3 800	-4 600	-1,6	-1,8	-9 900	-7 500	-13 700	-12 100	455	454	122	113
10,0 - 10,9 M	378 100	404 800	370 400	402 700	7 700	2 000	2,0	0,5	-10 800	-13 400	-3 100	-11 300	608	604	145	155
11,0 - 12,9 M	752 200	799 300	686 100	729 900	66 100	69 400	8,8	8,7	-20 500	-29 100	45 600	40 200	302	310	70	70
FARTØY FRA:																
FINNMARK	446 000	465 500	427 500	444 000	18 500	21 600	4,1	4,6	-20 000	-11 000	-1 500	10 600	236	245	55	43
TROMS	424 100	444 300	419 000	425 800	5 100	18 500	1,2	4,2	-13 800	-12 600	-8 600	5 900	238	238	62	76
NORDLAND	343 700	403 000	332 500	388 900	11 200	14 000	3,3	3,5	-13 900	-18 500	-2 700	-4 500	546	508	153	138
TRØNDELAG	354 200	316 600	354 200	321 000	100	-4 500	0	-1,4	-7 700	-7 400	-7 600	-11 900	132	141	43	38
MØRE OG RØMSDAL	397 400	398 200	371 600	404 100	25 800	-5 900	6,5	-1,5	-11 000	-12 000	14 800	-17 900	196	200	44	57
SOGN OG FJORDANE ³⁾	66	57	7	10
HORDALAND ³⁾	51	50	9	7
ROGALAND ³⁾	53	53	13	8
AGDER/ØSTLANDET	442 000	307 700	415 200	307 500	26 800	300	6,1	0,1	-3 200	-6 400	23 500	-6 100	107	114	29	23
ALLE FARTØY I "TORSKEFISKERIENE"¹⁾	374 900	399 700	361 900	389 400	13 000	10 300	3,5	2,6	-11 800	-12 700	1 200	-2 400	1600	1560	411	400
ALLE FARTØY I "SILDEFISKERIENE"²⁾	31	46	4	0

¹⁾ Fiske etter torskeartet fisk, reke, krabbe, hummer og ål samt laks, pigghå og flatfisk.

²⁾ Fiske etter makrell, sild og brisling.

³⁾ Lite representativt utvalg i 1995 og/eller 1996-undersøkelsen.

Et kvantum på 21 000 tonn torsk ble avsatt til fartøy under 28 m st.l. med begrensede rettigheter. Fartøy under 10 meter største lengde fra Nord-Troms og Finnmark kunne i tillegg fortsette sitt fiske innenfor de individuelle maksimalkvotene selv om avsetningen på 21 000 tonn skulle bli oppfisket. Grunnet svak utvikling i fisket ble det gitt tilleggskvoter til denne flåten i løpet av 1996.

For fartøy med fulle rettigheter under 28 m st.l. ble det avsatt et fangstkvantum på 166 150 tonn torsk. Denne flåten ble regulert med to maksimalkvoteordninger. En fra årets begynnelse med 136 180 tonn og en med oppstart 1. mai innenfor et kvantum på 30 000 tonn. Det enkelte fartøy under 11 m st.l. fikk tildelt et garantikvantum som kunne fiskes selv om gruppekvoten eller periodekvoten var beregnet oppfisket. Som følge av en svak utvikling i fisket ble maksimalkvotene økt med 32 prosent allerede 22. mars. Maksimalkvotene ble opphevet 24. mai. Fartøy innen denne gruppe kunne således fra denne dato fiske fritt innenfor gruppekvoten. Begrunnelsen for denne beslutningen var en relativt svak utvikling i fisket og at man mente det var hensiktsmessig å legge til rett for at fisket kunne foregå når torsken var tilgjengelig også for de minste fartøyene.

Det ble i 1996 også avsatt 10 000 tonn torsk til dekking av bifangst for fartøy med fulle rettigheter under 28 m st.l. og alle fartøy med begrensede rettigheter. Som følge av at maksimalkvotene ble opphevet i mai og at maksimalkvotene for fartøy med begrensede rettigheter i liten grad begrenset fiske, var det minimal behov for bifangstordningen.

I 1996 ble fartøy som drev fiske med konvensjonelle redskap unntatt not tildelt en gruppekvote på 54 900 tonn hyse.

Grunnet fritt fiske innenfor gruppekvotene både for fartøy med fulle rettigheter og for fartøy med begrensede rettigheter, er det grunn til å anta at hvilke rettigheter fartøyet har hatt i dette fiskeriet har hatt liten betydning i 1996.

I tabell 7 «Driftsinntekter, driftsresultat, resultat før ekstraordinære poster og lønnsvegne pr. årsverk for alle fartøy og fartøy med fulle rettigheter i torske- og hysefisket nord for 62°N 1996» har en forsøkt å belyse hvorvidt fartøy med fulle rettigheter i dette fisket hadde en bedre lønnsomhet enn andre fartøy i 1996. Av tabellen ser en at det ikke eksisterer noe vesentlig skille mellom fartøy med fulle rettigheter og alle fartøy i utvalget i de tre nordligste fylkene når det gjelder lønnsomhet målt med driftsresultat, resultat før ekstraordinære poster og lønnsvegne pr. årsverk. Når det gjelder fartøy som er definert tilhørende fartøygruppe 007 «Torskeartet fisk, Trøndelag» og fartøygruppe 009 «Torskeartet fisk, Sør-Norge», er det imidlertid noe større forskjeller i de ulike resultatstørrelsene for alle fartøy og for fartøy med fulle rettigheter. Fartøy med fulle rettigheter fra disse fartøygruppene hadde bedre resultater enn alle fartøy. Spesielt er det forskjell i lønnsvegne pr. årsverk mellom alle fartøy og fartøy med fulle rettigheter i de to fartøygruppene. Dette viser at hvilke rettigheter fartøyene har, har hatt betydning for resultatene til fartøyene i disse fartøygruppene.

Bunkring på fiskefeltene

På vegne av High Sea Services kan vi tilby følgende produkter:

- Ifo 30 cSt
- Marine gassolje
- Smøreoljer
- Ferskvann
- Reservedeler
- Proviant

High Sea
Services

Leveranse kan finne sted i følgende områder:

• Barentshavet	• Shetlandsøyene
• Jan Mayen	• Lerwickroads
• Øst Grønland	• Falklandsøyene
• Irminger Sea	• Off Argentina
• Flemish Cap	• Off Uruguay
• Svalbard	• Off Brasil

Evt. levering andre steder i Nord og Sør Atlanteren etter nærmere avtale.

Forespørsler rettes til:

Scandinavian Bunkering as

Øvre Langgt. 50, 3110 Tønsberg
Tlf. 33 30 15 00, fax 33 30 15 50, tlx 70 248

Storbåtundersøkelsen 1996:

Godt år for helårsdrevne fiskefartøy

Den helårsdrevne fiskeflåten i størrelsen 13 meter største lengde og over hadde samlet sett et godt år i 1996 med bedret lønnsomhet sammenlignet med 1995. Mens fartøy innen «sildefiskeriene» opplevde en kraftig forbedring av lønnsomheten fra 1995 til 1996, hadde fartøy innen «torskefiskeriene» tilbakegang. Kystnotfartøyene og ringnotflåten bidro til det positive resultatet for fartøy innen «sildefiskeriene», mens det innen «torskefiskeriene» var jevn tilbakegang i lønnsomhet for de fleste fartøygrupper etter driftsform.

Oppfisket kvantum for den helårsdrevne fiskeflåten i størrelsen 13 meter største lengde og over utgjorde i 1996 vel 2,3 millioner tonn og ga en førstehåndsverdi på 7,1 milliarder kroner. Dette utgjør 82 prosent av samlet førstehåndsverdi for hele fiskeflåten. Tilsvarende tall for 1995 var et oppfisket kvantum på vel 2,2 millioner tonn og en førstehåndsverdi på 6,7 milliarder kroner. Samlet kvantum og førstehåndsverdi for hele fiskeflåten var henholdsvis 2,8 millioner tonn og 8,7 milliarder kroner i 1996.

- Gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy var i 1996 kr 727 900 mot kr 690 900 i 1995. Det tilsvarer en økning på 5 prosent. Lavest gjennomsnittlig driftsresultat oppnådde de minste fartøyene (13–20,9 m st.l. med kr 121 900 pr. fartøy. Dette ga en driftsmargin på 7,6 prosent. De største fartøyene (41 m st.l. og over) hadde kr 3 804 600 i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy som ga en driftsmargin på 15,6 prosent.

- Gjennomsnittlig driftsmargin var 12,2 prosent i 1996 mot 12,3 prosent i 1995. Fartøy innen «sildefiskeriene» oppnådde en driftsmargin på 20,7 prosent mot 7,0 prosent for fartøy innen «torskefiskeriene».

- Gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster pr. fartøy gikk opp fra kr 431 100 i 1995 til kr 478 200 i 1996 som tilsvarer en økning på 11 prosent.

RESULTATANALYSE 1996

RESULTATER PÅ LANDSBASIS

Driftsresultat

Gjennomsnittlige driftsinntekter pr. fartøy i Budsjettmyndas lønnsomhetsundersøkelse for helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m st. l. og over var kr 5 952 500 i 1996. Driftsinntekter er summen av inntekter fra salg av fisk og inntekter fra annen virksomhet. 99 prosent av driftsinntektene består av fangstinntekt. Resten er tilfeldige inntekter som fartøyene kan ha hatt i 1996 i tillegg til eventuelle tilskudd og erstatninger som ikke er ført mot vedlikeholdskostnader. Gjennomsnittlige driftsinntekter har økt med nesten 6 prosent fra 1995 til 1996. Gjennomsnittlige fangstinntekter har økt med 7 prosent mens andre inntekter gikk ned med 35 prosent fra 1995 til 1996.

Gjennomsnittlige driftskostnader pr. fartøy var kr 5 224 700 i 1996. Driftskostnadene er summen av kostnader som vedrører driften av det enkelte fartøy inklusiv beregnede avskrivninger. De fleste

kostnadspostene som inngår i driftskostnadene viste økning fra 1995 til 1996. Bare kostnader til forsikring av fartøy viste nedgang i perioden.

Den viktigste kostnadsposten er lønnskostnader (Arbeidsgodtgjørelse til mannskap) som utgjør vel 40 prosent av de totale driftskostnadene. Fra og med 1996-undersøkelsen er kostnader til proviant trekt ut av posten «Arbeidsgodtgjørelse til mannskap» og presenteres som egen kostnadspost. Posten «Arbeidsgodtgjørelse til mannskap» i 1996-undersøkelsen vil derfor ikke være sammenlignbar med posten «Arbeidsgodtgjørelse til mannskap» i 1995-undersøkelsen. Skal postene sammenlignes må en også ta hensyn til posten «Kostnader til proviant». Kostnader til drivstoff og agn, is, salt og emballasje økte med henholdsvis 15 og 17 prosent fra 1995 til 1996, mens vedlikeholdskostnader fartøy økte med 11 prosent. Også posten «Diverse uspesifiserte kostnader» økte relativt mye fra 1995 til 1996. Denne posten inkluderer blant annet kostnader vedrørende leid arbeidshjelp, telefon, havneavgift og andre administrasjonskostnader. Kostnader til kjøp av kvote fra Russland inngår også i denne posten.

Økningen i kostnader til agn, is, salt og emballasje skyldes i all hovedsak økte priser på makrell som brukes til agn. At drivstoffkostnadene har økt relativt mye fra 1995 til 1996 skyldes blant annet gjentatte prisøkninger i løpet av 1996. Kostnader til bunkers vil også fortsette å stige i 1997, men ikke like mye som i 1996.

Gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy var kr 727 900 i 1996 mot kr 690 900 i 1995, en økning på 5 prosent. Driftsresultatet er resultatet av aktiviteten til fartøyet; differansen mellom driftsinn- tektene og driftskostnadene. Driftsmarginen var omtrent uforandret fra 1995 til 1996; 12,2 prosent 1996. Driftsmarginen gir uttrykk for hvor mye som tjenes på hver 100 kr solgt.

Deler en fartøyene i undersøkelsen inn i hoved- gruppene «torskefiskerier» og «sildefiskerier» viser resultatene at fartøy i «torskefiskeriene» hadde et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 323 300 i 1996, en nedgang på hele 42 pro- sent fra 1995. Fartøy i «sildefiskeriene» hadde et gjennomsnittlig driftsresultat på kr 2 398 000, en økning på 84 prosent i forhold til 1995. At fartøy innen «sildefiskeriene» har hatt en så kraftig bed- ring i driftsresultat har sammenheng dels med at førstehåndsverdien økte sterkt i perioden, både som følge av økt fangstkvantum og gode priser – særlig på makrell, og dels med at kostnadene økte mer moderat enn inntektene. Driftsmarginen utgjorde henholdsvis 7,0 og 20,7 prosent for fartøy i «torskefiskeriene» og fartøy i «silde- fiskeriene». Diversegruppen 022 «Andre helårs- drevne fartøy» hadde for 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat på kr 929 700, en nedgang på 4 pro- sent fra 1995. Disse fartøyene driver en kombina- sjon av fiskerier som gjør at de ikke naturlig kan defineres inn i hovedgruppene «torskefiskerier» eller «sildefiskerier».

Resultat for ekstraordinære poster

Gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster pr. fartøy var kr 478 200 i 1996 mot

kr 431 100 i 1995, en økning på 11 prosent. Denne posten fremkommer ved å summere drifts- resultat og netto finansposter. Posten resultat før ekstraordinære poster tar med andre ord hensyn til fartøyenes finansiering, og gir dermed et bilde av den ordinære inntjeningen i året.

Netto finansposter er differansen mellom finans- inntekter og finanskostnader, og var i 1996

kr -249 700. Finanskostnadene var altså større enn finansinntektene. Gjennomsnittlige rentekost- nader var kr 343 200 i 1996 mot kr 344 400 i 1995, dvs. tilnærmet det samme som i 1995. Til tross for at sum langsiktig gjeld viser en økning på 10 prosent fra 1995 til 1996, har rentekostnadene vært tilnærmet uforandret. Samme tendensen viste seg fra 1994 til 1995 og kan forklares med at ren- ten fortsatte å falle i 1996.

For fartøy i «torskefiskeriene» har gjennem- snittlig resultat før ekstraordinære poster gått ned fra kr 362 600 i 1995 til kr 115 500 i 1996. Siden netto finansposter også er redusert fra 1995 til 1996 skyldes nedgangen i resultat før ekstra- ordinære poster at driften har generert mindre overskudd i 1996 enn i 1995. For fartøy i «silde- fiskeriene» er gjennomsnittlig resultat før ekstra- ordinære poster mer enn doblet fra kr 742 500 i 1995 til kr 1 980 000 i 1996. Økning i gjennem- snittlige finansinntekter kombinert med reduserte finanskostnader samt at driften har generert vesentlig høyere overskudd i 1995 enn i 1996, er årsak til den sterke økningen i resultat før ekstra- ordinære poster. Fartøy i «sildefiskeriene» har vesentlig høyere rentekostnader enn fartøy i «torskefiskeriene». Årsaken til de høyere rente-

Datagrunnlaget

Resultatene i meldingen for 1996 bygger på opplysninger fra 404 regnskap fra fiskefartøy i størrelsen 13 meter største lengde og over. 1995-meldingen bygde på 394 fartøyregnskap. Dette utgjør 32 prosent av de helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m st.l. og over. Den hel- årsdrevne fiskeflåten i størrelsen 13 m st.l. og over stod for 82 prosent av landet kvantum og samlet førstehåndsverdi i de norske fiskerier i 1996.

Utvelgelsen av den helårsdrevne masse er basert på opplysninger innhentet i forbindelse med den ordinære aktivitetsundersøkelsen som ble gjennomført i 1996. Ifølge denne undersø- kelsen var det 1 284 helårsdrevne fiskefartøy i størrelsen 13 m st.l. og over 1996. Ut fra aktivi- tetsundersøkelsen for 1996 samt opplysninger innkommet i forbindelse med lønnsomhetsun- dersøkelsen i 1996, er den helårsdrevne massen for 1996 satt til 1254 fiskefartøy. Dette er massen som brukes som vektor i tabellverket. Ved utgangen av 1996 var det innført 1 654 fart- øy i Merkeregisteret i denne størrelsesgruppen.

Både lønnsomhetsundersøkelsens innhold og presentasjonsform ble vesentlig endret i for- bindelse med 1994-undersøkelsen. For enkelte resultatstørrelser vil det derfor bare være 1994, 1995 og 1996 som er direkte sammenlignbar. Dette gjelder spesielt resultatstørrelsene «drifts- resultat» og «resultat før ekstraordinære poster» som første gang ble presentert i 1994.

kostnader i «sildefiskeriene» skyldes blant annet at fartøyene gjennomsnittlig er større og dermed mer kostbare. En annen årsak til de høyere rentekostnader i «sildefiskeriene» er at disse fartøyene har blitt omsatt relativt hyppig og at det har vært flere ombygninger av fartøyene. Diversegruppen 022 «Andre helårsdrevne fartøy» hadde et gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster på kr 577 000 i 1996.

Balansesørrelser

Budsjettnemnda for fiskerieringen presenterte for første gang i lønnsomhetsundersøkelsen for 1994 gjennomsnittlige balansetall for fartøy i størrelsen 13 m st.l. og over. Størrelsene i balanseoppstillingen er stort sett hentet fra de enkelte fartøys årsregnskap, foruten posten «Bokført verdi fartøy» som er beregnet av Budsjettnemnda.

Ved beregning av posten «Bokført verdi fartøy (beregnet)» har en benyttet estimerte gjenanskaffelsesverdier for fartøy/utstyr i det året fartøyet og utstyret ble bygd som en tilnærming til historisk verdi. Den bokførte verdien er historisk kostnad redusert for akkumulerte beregnede avskrivninger basert på historisk kost. Posten «Bokført verdi fartøy» omfatter beregnet bokført verdi for skrog, motor, motorutrustning, elektronisk-, hydraulisk-, fabrikk- og fryseutstyr. Når det gjelder eventuelle ombygninger av skrog har en etter beste evne prøvd å identifisere type ombygning og når ombygning er gjennomført ut fra tilgjengelige kilder. For fartøy som har deltatt i tidligere års undersøkelser, enten for nåværende eller tidligere eier, har en søkt å identifisere ombygningskostnader direkte fra skjema. For fartøy som ikke har deltatt i tidligere undersøkelser har en basert ombygningskostnad på anslag.

I arbeidet med å identifisere historiske verdier, har en konstatert at omsetningspris ofte var høyere enn bokført verdi (beregnet og faktisk på selgers hånd). Dersom dette ikke direkte kan tilbakeføres til ombygning/opprustning har en ikke justert den historiske verdien med hensyn på denne økningen. En antar at pris for ny eier inkluderer eventuelle fiskerettigheter (konsesjoner, kvoter). Verdianslaget som ligger til grunn for beregning av «Bokført verdi fartøy (beregnet)» inkluderer ikke slike fiskerettigheter.

For 1996 var gjennomsnittlige omløpsmidler kr 1 780 900 og gjennomsnittlige anleggsmidler kr 4 692 400. Sum eiendeler økte fra kr 5 915 700 i 1995 til kr 6 473 300 i 1996. Gjennomsnittlig kortsiktig og langsiktig gjeld utgjorde henholdsvis kr 1 406 700 og kr 4 601 700 i 1996. Egenkapitalen beregnes som en residualpost. «Bokført verdi fartøy (beregnet)» er en svært viktig bestanddel i størrelsen «Egenkapital (beregnet)». I avsnittet over er det understreket at «Bokført verdi fartøy (beregnet)» er beregnet på basis av estimert verdi for fartøy med utstyr og eventuelle ombygninger. For 1996 var etter dette gjennomsnittlig beregnet egenkapital kr 464 900 pr. fartøy mot kr 521 300 i

1995. Dette ga en gjennomsnittlig egenkapitalandel på 7,2 prosent for 1996, en nedgang fra 1995 da egenkapitalandelen var 8,8 prosent (jfr. tabell 3). Egenkapitalandelen viser hvor stor del av totalkapitalen eller eiendelene som er finansiert med egne midler. Jo større egenkapitalandelen er, desto bedre er soliditeten. For reder vil imidlertid verdi på fiskerettigheter også ha betydning ved en vurdering av egenkapitalsituasjonen.

Gjennomsnittlig egenkapital pr. fartøy i «torskefiskeriene» var i 1996 kr 272 100, mens «sildefiskeriene» hadde kr 1 347 900 pr. fartøy. Dette gir en egenkapitalandel på henholdsvis 5,3 prosent og 11,1 prosent.

Ser en på totalkapitalrentabiliteten var denne i gjennomsnitt 12,7 prosent pr. fartøy i 1996 mot 13,2 prosent i 1995. Dette forholdstallet gir uttrykk for avkastningen til totalkapitalen i fartøyet, hvor totalkapital er lik sum eiendeler (sum omløpsmidler + sum anleggsmidler).

RESULTATER ETTER GEOGRAFISK TILHØRIGHET

Som en vil se nedenfor kom fartøy fra Hordaland best ut når det gjaldt både driftsresultat og resultat før ekstraordinære poster i 1996, mens det i 1995 var fartøy fra Møre og Romsdal som kom best ut.

Driftsresultat

Fartøy fra Møre og Romsdal hadde høyeste gjennomsnittlige driftsinntekter og driftskostnader for 1996 på samme måte som for 1995. Mens fartøy fra Møre og Romsdal i 1995 også hadde klart høyeste gjennomsnittlige driftsresultat pr. fartøy, var det fartøy fra Hordaland som hadde høyest gjennomsnittlig driftsresultat i 1996 med kr 2 478 300. Dette var en økning på 100 prosent fra 1995 da gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy fra Hordaland var kr 1 238 100. Fartøy fra Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane hadde henholdsvis kr 1 427 800 og

kr 1 260 700 i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy i 1996. For fartøy fra Sogn og Fjordane utgjorde dette en økning på 4 prosent i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy, mens fartøy fra Møre og Romsdal fikk en nedgang i gjennomsnittlig driftsresultat på vel 19 prosent. I tillegg til fartøy fra Møre og Romsdal hadde fartøy fra Troms, Nordland, Trøndelag og Rogaland nedgang i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. Ser en på driftsmarginen kom fartøy fra Hordaland også best ut her med en driftsmargin på 19,2 prosent i 1996 mot 12,9 prosent i 1995. På de neste plassene fulgte fartøy fra Sogn og Fjordane med 14,9 prosent og fartøy fra Møre og Romsdal med 11,0 prosent. Fartøy fra alle fylker utenom Hordaland, Nordland og Agder/Østlandet har hatt nedgang i driftsmarginen fra 1995 til 1996.

Lavest gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy hadde fartøy fra Agder/Østlandet med kr 95 900 i 1996. Dette fylket har også lavest gjennomsnittlige driftsinntekter noe som kan tilbakeføres til den lave andel av havgående fartøy. Driftsmarginen var også lavest for fartøy fra Agder/Østlandet med 6,4 prosent i 1996, men opplevde likevel en økning i driftsmarginen fra 1995 da den var 6,1 prosent.

At fartøy fra Hordaland kommer best ut når det gjelder gjennomsnittlig driftsresultat har sammenheng med fylkets store andel av fartøy i pelagisk sektor. De gode resultatene til ringnotfartøyene og notfartøyene i 1996 bidrar til det høye gjennomsnittlige driftsresultatet for fartøy fra Hordaland. Fartøy fra Hordaland har den relativt største økningen i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. Gjennomsnittlige driftsinntekter for fartøy fra Hordaland viste en økning på nesten 35 prosent fra 1995 til 1996, mens landsgjennomsnittet «bare» viste en økning på 6 prosent. Gjennomsnittlige driftskostnader økte med 25 prosent i samme periode, slik at gjennomsnittlig driftsresultat økte fra 1995 til 1996. En av årsakene til at fartøy fra Hordaland fikk et så godt resultat i 1996 skyldes som nevnt ovenfor fylkets store andel av ringnotflåten som hadde et svært godt driftsår i 1996.

Samlet førstehandsverdi for fartøy fra Hordaland har økt med 40 prosent fra 1995 til 1996, mens samlet kvantum gikk opp med 10 prosent i samme periode. Ingen andre fylker har opplevd en like stor økning i samlet førstehandsverdi. Svært gode priser på makrell, hestmakrell og sild samt at loddefiske har tatt seg opp igjen har gitt denne kraftige økningen i samlet førstehandsverdi. Kvantum av makrell og hestmakrell har gått kraftig ned i perioden, men gode priser har mer enn oppveiet denne kvantumsnedgangen. Fartøy fra

Møre og Romsdal har høyest samlet førstehandsverdi på 2 412 mill. kr for 208 fartøy i massen. Dette er like mye i samlet førstehandsverdi som i 1995. For Nordland som har 358 fartøy i massen utgjorde samlet førstehandsverdi 1 175 mill. kr.

Fiskeflåten i Møre og Romsdal består i stor grad av havfiskefartøy; småtrålere, banklinefartøy, torskefartøy og industritrålere. Alle disse fartøygruppene etter driftsform, utenom ringnotflåten, hadde nedgang i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996, og bidro til nedgangen i gjennomsnittlig driftsresultat for fartøy fra Møre og Romsdal. Fartøy fra Sogn og Fjordane hadde som nevnt ovenfor en liten økning i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. Også i dette fylket var det kystnotfartøyene og ringnotflåten som bidro positivt til resultatet, mens banklineflåten dro ned resultatet.

Agder/Østlandet kjennetegnes ved relativt mange fartøy i de små størrelsesgruppene. Størparten av fartøyene fra denne landsdelen driver ren reketraling, eventuelt kombinert med annet fiske i deler av året. Gjennomsnittlig driftsresultat for de aktuelle fartøygruppene etter driftsform (gruppe 009 og 010) viste også for 1996 dårlig resultat, og er hovedårsaken til at fartøy fra Agder/Østlandet kommer dårlig ut.

Største relativ nedgang i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy fra 1995 til 1996 hadde fartøy fra Trøndelag. Det lave antall fartøy i utvalget fra Trøndelag i det enkelte undersøkelsesår medfører at gjennomsnittsstørrelsene som presenteres er følsomme for endringer i utvalgets sammensetning. Dette er sannsynligvis årsaken til reduksjonen i både driftsinntekter og andre resultatstørrelser for fartøy fra Trøndelag fra 1995 til 1996.

Resultat før ekstraordinære poster

Gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster pr. fartøy var på samme måte som gjennomsnittlig driftsresultat høyest for fartøy fra Hordaland med kr 1 928 300 i 1996. Deretter kommer fartøy fra Sogn og Fjordane med et gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster på kr 1 024 100 pr. fartøy og Møre og Romsdal med kr 920 500 i gjennomsnitt pr. fartøy. I 1995 hadde fartøy fra Møre og Romsdal høyest gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster med kr 1 259 800 pr. fartøy.

Fartøy fra Agder/Østlandet hadde også lavest gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster i 1996 med kr 45 200, en nedgang på 15 prosent fra 1995 til 1996. Mens fartøy fra Trøndelag hadde størst relativ nedgang i gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster fra 1995 til 1996 med 69 prosent. Størst relativ økning i denne resultatstørrelsen hadde fartøy fra Hordaland.

Foruten fartøy fra Agder/Østlandet og Trøndelag hadde også fartøy fra Troms, Møre og Romsdal og Rogaland nedgang i gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster fra 1995 til 1996.

Den største relative endringen i gjennomsnittlige netto finansposter fra 1995 til 1996 hadde fartøy fra Agder/Østlandet med en økning på 43 prosent. Dette har blant annet sammenheng med at gjennomsnittlig langsiktig gjeld økte fra 1995 til 1996, og dermed rentekostnadene samtidig som finansinntektene ble redusert. Høyest gjennomsnittlige netto finansposter i 1996 hadde fartøy fra Hordaland med kr -550 000, en økning på 4 prosent fra 1995 til 1996. Årsakene til de relativt høye finanspostene i Hordaland skyldes blant annet at fartøyene fra Hordaland i gjennomsnitt er

forholdsvis store og dermed mer kostbare. Det er også relativt mange fartøy i «sildefiskeriene» i Hordaland. Disse har som nevnt tidligere gjerne vært omsatt hyppigere i tillegg til flere ombygninger. Gjennomsnittsalder for fartøy i Hordaland er høy i forhold til landsgjennomsnittet og dette taler også for at disse fartøyene må gjennomgå stadige forbedringer og ombygninger.

Balansestørrelser

Høyest gjennomsnittlig beregnet egenkapital hadde fartøy fra Møre og Romsdal med

kr 1 435 400 pr. fartøy i 1996 mot kr 1 659 200 i 1995. Dette gav en reduksjon i gjennomsnittlig egenkapitalandel fra 11,2 prosent i 1995 til 8,5 prosent i 1996. Blant annet økte den gjennomsnittlige langsiktige gjelden pr. fartøy fra Møre og Romsdal med 20 prosent fra 1995 til 1996 noe som medførte svekket egenkapital.

Fartøy fra Agder/Østlandet hadde også i 1996 høyest gjennomsnittlig egenkapitalandel med 21,2 prosent, men dette var likevel en nedgang fra 1995 da egenkapitalandelen var 31,6 prosent for fartøy fra Agder/Østlandet. Fartøy fra Hordaland forbedret sin gjennomsnittlige beregnede egenkapital fra og være negativ i 1995 til å bli positiv i 1996, mens fartøy fra Troms fortsatt hadde negativ beregnet egenkapital i 1996.

Høyest avkastning på totalkapitalen hadde fartøy fra Hordaland og Sogn og Fjordane med henholdsvis 20,4 og 18 prosent i 1996, mens fartøy fra Trøndelag og Agder/Østlandet hadde lavest avkastning på totalkapitalen med henholdsvis 9 og 9,1 prosent i 1996.

RESULTATER ETTER DRIFTSFORM

En sammenligning av gjennomsnittlig førstehåndsverdi fra Fiskeridirektoratets sluttsettregister for henholdsvis utvalg og masse i de enkelte fartøygrupper etter driftsform, viser at det for enkelte fartøygrupper er store avvik mellom gjennomsnittlig fangstinntekter for utvalg og masse. For fartøygruppe 008 «Notfiske etter sei m.m.» ligger gjennomsnittlige fangstinntekter for utvalget betydelig høyere enn for massen. Dette er en fartøygruppe som Budsjettnemnda ofte ikke kan presentere resultater for p.g.a. lav svarprosent og at resultatene er lite representative. En vil også nevne fartøygruppe 012 «Rekefrysetrålere uten rekekvote i grønlandske farvann» hvor gjennomsnittlig fangstinntekt i utvalget ligger over gjennomsnittsinntekten for massen og fartøygruppe 013 «Andre havrekestrålere» som viser motsatt tendens. Også fartøygruppe 019 «Småtrålere. Konsumfiske etter sei, torsk o.l. uten torskekvote eller med begrenset torskekvote» bør nevnes. For denne fartøygruppen ligger gjennomsnittlige fangstinntekter i utvalget over gjennomsnittlige fangstinntekter for massen.

Driftsresultat

Gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy var kr 2 398 000 i 1996 for fartøy som driver «sildefiskerier». Gjennomsnittlige fangstinntekter for utvalget økte med nesten 19 prosent fra 1995 til 1996. Dette bekreftes også ved at samlet førstehåndsverdi og gjennomsnittsprisene for massen i «sildefiskeriene» har fortsatt å øke i 1996.

Mens de andre fartøygruppene innen «sildefiskeriene» hadde en kraftig forbedring i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996, opplevde industritrålflåten det motsatte. Gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy i 1996 var kr 93 800 mot kr 621 200 i 1995. Gjennomsnittlige driftsinntekter pr. fartøy var kr 5 151 900 i 1996, en nedgang på 26 prosent fra 1995. Samlet førstehåndsverdi og fangstmengde for massen viser kraftig nedgang i forhold til 1995. Fiske etter tobis og øyepål, som er de viktigste fiskeslagene for industritrålflåten, ble kraftig redusert i 1996. Samlet fangstmengde av tobis og øyepål ble redusert med henholdsvis 44 og 9 prosent fra 1995 til 1996, mens samlet førstehåndsverdi ble redusert med henholdsvis 47 og 13 prosent. Gjennomsnittsprisene på disse fiskeslagene gikk med andre ord også ned. Kostnader til drivstoff økte med 13 prosent fra 1995 til 1996, mens de fleste andre kostnadspostene viste nedgang. Gjennomsnittlige driftskostnader pr. fartøy ble redusert fra 1995 til 1996, men «bare» med 20 prosent slik at gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy ble dårligere enn i 1995.

Fartøy som drev kystnotfiske etter brisling, mussa og småsild hadde en fordobling i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. For 1995 var gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy kr 319 800 mens gjennomsnittlig driftsresultat for

1996 utgjør kr 740 300 pr. fartøy. Gjennomsnittlige driftsinntekter og fangstinntekter økte med henholdsvis 26 og 29 prosent fra 1995 til 1996, mens driftsmarginen gikk opp fra 9,4 prosent i 1995 til 17,3 prosent i 1996. Økningen i fangstinntekter skyldes høyere gjennomsnittspriser og da spesielt høyere priser for makrell. Til tross for mindre fanget kvantum av makrell har førstehåndsverdien økt kraftig fra 1995 til 1996 p.g.a. økte gjennomsnittspriser. Både landet kvantum og gjennomsnittsprisene på sild er også gått opp i perioden. Gjennomsnittlige driftskostnader økte med 15 prosent fra 1995 til 1996. Som for industritrålflåten har kostnader til drivstoff økt relativt mye fra 1995 til 1996. Som nevnt under pkt. 2.1 skyldes dette blant annet gjentatte prisøkninger på bunkersolje i 1996. Også de andre kostnadspostene foruten kostnader til vedlikehold fartøy viser økning fra 1995 til 1996.

Ringnotgruppen sett under ett hadde i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på

kr 5 258 700 mot kr 2 342 000 i 1995. Dette gir en driftsmargin på 23,5 prosent i 1996 mot 14,7 prosent i 1995. Både fartøygruppe 016 «Ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet inntil 7 999 hl» og fartøygruppe 017 «Ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet 8 000 hl og over» viste en kraftig forbedring i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. For ringnotsnurpere med kolmulesesong ble det ikke presentert noen resultater for 1995 p.g.a. lav svarprosent, men sammenlignet med ikke-publisert materiale i 1995-undersøkelsen, var det også for denne fartøygruppen en kraftig forbedring i resultatet.

Ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet inntil 7 999 hl hadde i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 3 341 200. Driftsinntektene økte med 35 prosent fra 1995, mens driftskostnadene økte med 25 prosent. Gjennomsnittlige fangstinntekter pr. fartøy gikk opp fra kr 11 651 200 i 1995 til kr 15 922 600 i 1996, en økning på 37 prosent, mens posten «herav fra annet» ble redusert med 51 prosent. Økte fangstinntekter skyldes i all hovedsak økning i gjennomsnittsprisen på sild, makrell og hestmakrell; spesielt prisøkningen på makrell har vært kraftig. I tillegg har loddefiske tatt seg kraftig opp igjen i forhold til 1995, og er nå det tredje viktigste fiskeslaget i verdi for denne fartøygruppen. Sild og makrell står for henholdsvis 47 og 43 prosent av samlet førstehåndsverdi for fartøy i denne gruppen. Alle kostnadsposter har økt i perioden. Beregningene er foretatt på grunnlag av opplysninger fra 25 av 42 fartøy i massen.

Ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet 8 000 hl og over hadde i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 6 105 900 mot kr 2 421 600 i 1995. For denne fartøygruppen gikk gjennomsnittlige fangstinntekter opp fra kr 15 956 900 i 1995 til kr 21 106 800 i 1996, en økning på vel 32 prosent. Økningen i fangstinntektene kan forklares på samme måte som for fartøygruppe 016 «Ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet inntil 7 999 hl.» ovenfor. De viktigste fiskeslag for den-

ne fartøygruppen er også sild og makrell. Gjennomsnittlige driftskostnader økte «bare» med 10 prosent fra 1995 til 1996, mens gjennomsnittlige driftsinntekter økte med 31 prosent. Dette forklarer den kraftige forbedringen i gjennomsnittlig driftsresultat. Driftsmarginen var på hele 28,7 prosent i 1996. Kostnader til drivstoff, produktavgift, andre forsikringer, vedlikehold fartøy og redskap har gått opp fra 1995 til 1996. Posten «Beregnete avskrivninger fartøy historisk kost» har blitt redusert fra 1995 til 1996. Dette kan blant annet forklares ved at gjennomsnittsalderen til utvalget i årets undersøkelse er høyere enn gjennomsnittsalder til utvalget i 1995-meldingen.

Ringnotsnurpere med kolmulesesong fikk i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 7 255 500. Som nevnt ovenfor ble det ikke presentert tall for denne fartøygruppen i 1995-meldingen. Gjennomsnittlige driftsinntekter i 1996 var kr 31 661 900, mens gjennomsnittlige driftskostnader var kr 24 406 400. De viktigste fiske­slag for denne fartøygruppen er sild, makrell og kolmule. Beregningen er foretatt på grunnlag av regnskap fra 8 av 31 fartøy i massen.

Gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy i «torskefiskeriene» var kr 323 300 i 1996. Dette gir en driftsmargin på 7,0 prosent for 1996 mot 11,9 prosent i 1995. Det er store variasjoner i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy fra fartøygruppe til fartøygruppe i «torskefiskeriene».

Innenfor kystgruppene som driver «torskefiskerier» er det fartøygruppe 008 «Notfiske etter sei m.m.» som hadde høyest gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy i 1996 med kr 481 600. Ser en på driftsmarginen (driftsresultat/driftsinntekter) kommer også fartøygruppe 008 best ut med en driftsmargin på 10,8 prosent. Som nevnt ovenfor hadde utvalget i fartøygruppe 008 «Notfiske etter

sei m.m.» betydelig høyere gjennomsnittlig første­håndsverdi enn massen. Dette sammen med det faktum at Budsjettnemnda for fiskerieringen ofte ikke klarer å presentere representative tall for denne fartøygruppen (jfr. 1995-meldingen) gjør at en bør bruke materiale for denne fartøygruppen med varsomhet. Av de kystgruppene som kan sammenlignes med 1995 var det også fartøygruppe 002 «Snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge.» som kom best ut i 1996 med kr 178 100 i gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy. Fartøygruppe 009 «Ren reke­tråling.» kommer dårligst ut i 1996 med gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 39 600. Fartøy som driver reke­tråling på kysten kommer tradisjonelt dårlig ut sammenlignet med andre kystgrupper i lønnsomhetsundersøkelsene. Mens det i 1995-undersøkelsen var en gjennomgående tendens at kyst­gruppene som driver «torskefiskerier» hadde lavere driftsmargin enn havfiskeguppene, viser 1996-undersøkelsen ikke dette klare skille mellom kyst og hav.

For fartøygruppe 001 «Garn- og juksafiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge» er gjennomsnittlige driftsinntekter omtrent uforandret i forhold til 1995 (en liten nedgang), mens fartøy­gruppe 003 «Linefiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge.» hadde en nedgang i gjennomsnittlige driftsinntekter på 5 prosent fra 1995 til 1996. Nedgangen i gjennomsnittlige driftsinntekter og fangstinntekter kan forklares ved lavere gjennomsnittspriser på viktige fiskeslag som torsk og sei. Fartøy fra Nord-Norge som fisker med garn og juksa på kysten og kystbankene hadde en forbedring i driftsmarginen fra 6,8 prosent i 1995 til 9,5 prosent i 1996. Reduksjonen i gjennomsnittlige driftskostnader var med andre ord større enn nedgangen i gjennomsnittlige driftsinntekter. Fartøy

Tabell 1. Sammenheng driftsresultat og resultat før ekstraordinære poster for helårsdrevne fiskefartøy 13 meter største lengde og over 1995 og 1996. Veid gjennomsnitt pr. fartøy.

Fartøygruppe	Driftsinntekter		Driftskostnader		Driftsresultat		Resultat før ekstraordinære poster		Antall fartøy i masse	Antall regnskaper		
	kroner		kroner		kroner		kroner			1996	1995	1996
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996				
Alle fartøyer	5 621 500	5 952 500	4 930 600	5 224 700	690 900	727 900	431 100	478 200	1 254	394	404	
Fartøy i størrelsen												
13 - 20,9 m st.l.	1 549 300	1 613 700	1 461 300	1 491 800	88 000	121 900	19 500	58 900	760	207	203	
21 - 30,9 m st.l.	4 609 100	4 466 300	4 200 300	4 168 300	408 900	298 000	130 200	57 900	195	60	66	
31 - 40,9 m st.l.	11 207 500	9 359 900	9 769 900	8 794 500	1 437 600	565 400	968 800	77 100	135	42	41	
41 m st.l. og over	20 707 900	24 392 300	17 382 900	20 587 600	3 324 900	3 804 600	2 450 100	2 942 200	164	85	94	
Fartøy med hjemsted i:												
Finnmark	4 210 900	4 399 100	3 759 300	3 938 500	451 600	460 600	240 800	255 000	132	33	42	
Troms	5 438 500	5 097 500	4 765 700	4 593 100	672 800	504 400	401 600	236 700	173	73	65	
Nordland	3 302 200	3 170 300	2 986 900	2 869 000	315 300	301 400	154 200	176 400	358	90	92	
Trøndelag	2 733 000	1 812 400	2 377 400	1 640 700	355 600	171 700	224 400	68 600	55	20	21	
Møre og Romsdal	11 884 100	12 971 100	10 113 100	11 543 200	1 771 000	1 427 800	1 259 800	920 500	208	78	83	
Sogn og Fjordane	7 958 300	8 454 300	6 742 100	7 193 600	1 216 300	1 260 700	975 700	1 024 100	66	15	12	
Hordaland	9 570 300	12 880 900	8 332 200	10 402 600	1 238 100	2 478 300	710 400	1 928 300	66	22	25	
Rogaland	3 356 400	3 157 900	3 020 500	2 876 600	335 900	281 300	233 900	190 400	89	33	30	
Agder/Østlandet	1 458 600	1 488 100	1 369 600	1 392 200	89 000	95 900	53 500	45 200	107	30	34	
Ringnotsnurpere	15 954 800	22 357 600	13 612 800	17 098 900	2 342 000	5 258 700	1 367 200	4 509 900	95	38	44	
Trålere på 250 BRT/500 TE og over	29 438 700	29 609 300	24 321 700	26 192 700	5 117 000	3 416 700	4 026 200	2 371 100	45	34	40	
Alle fartøy i «torskefiskerier» ¹⁾	4 699 900	4 596 200	4 142 500	4 272 900	557 400	323 300	362 600	115 500	1 001	318	318	
Alle fartøy i «sildfiskerier» ²⁾	9 835 300	11 576 900	8 531 700	9 178 900	1 303 600	2 398 000	742 500	1 980 000	241	72	81	

¹⁾ Kyst- og bankfiske etter torskeartet fisk, rekefiske, trålere og fabrikkskip. Hval- og brukdefangst er også inkludert.

²⁾ Fiske med not og trål etter sild, makrell, lodde, brisling, øyepål, tobis og kolmule.

fra Nord-Norge som fisker med line på kysten og kystbankene opplevde den motsatte tendens. Nedgangen i gjennomsnittlige driftskostnader var mindre enn nedgangen i gjennomsnittlige driftsinntekter og resultat ble dermed forverret. Økte kostnader til agn p.g.a. økte makrellpriser er en forklaring på at gjennomsnittlig kostnadsreduksjon var mindre enn gjennomsnittlig inntektsreduksjon. Også fartøygruppe 004 «Div. kystfiske etter torskeartet fisk m.m. Sør-Norge.» fikk reduksjon i driftsmarginen fra 1995 til 1996. For denne fartøygruppen økte både gjennomsnittlige driftsinntekter og gjennomsnittlige driftskostnader fra 1995 til 1996, og kostnadsøkningen var relativt sett større enn inntektsøkningen slik at gjennomsnittlige driftsresultat pr. fartøy ble redusert. For fartøy fra Sør-Norge som driver diverse kystfiske etter torskeartet fisk er også sild et viktig fiskeslag. Økte gjennomsnittspriser for sild har dermed gitt økte gjennomsnittlige fangstsinntekter for denne fartøygruppen.

Kystrekegruppene 009 «Ren rekefiske» og 010 «Rekefiske med kombinasjoner» har hatt en bedring i driftsmarginene fra 1995 til 1996. For fartøyene som driver ren rekefiske er både gjennomsnittlige driftsinntekter og gjennomsnittlige driftskostnader redusert i forhold til 1995. For fartøygruppe 010 «Rekefiske med kombinasjoner» har gjennomsnittlige driftsinntekter og kostnader økt relativt mye fra 1995 til 1996. Økningen i gjennomsnittlige driftsinntekter skyldes økt kvantum av sild og makrell, samt økte priser på makrell og reke.

Fartøygruppe 005 «Banklinefiske. Sør-Norge» hadde i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr.

fartøy på kr 440 000 mot kr 1 567 500 i 1995. Den gjennomsnittlige driftsmarginen gikk ned fra 11,6 prosent i 1995 til «bare» 3,7 prosent i 1996. Gjennomsnittlige fangstsinntekter pr. fartøy ble redusert med 11 prosent fra 1995 til 1996. Lavere fangstsinntekter skyldes i all hovedsak lavere landet kvantum av torsk samt reduserte gjennomsnittspriser på de viktigste fiskeslagene torsk, hyse, lange og brosme i 1996. Mens denne fartøygruppen i 1995 fikk sjansen til å fiske et høyere kvantum torsk enn den opprinnelige kvoten som var avsatt p.g.a. flere refordelinger fra kystgruppen til havfiskegruppen, ble det bare refordelt 5 000 tonn til konvensjonelle fartøy over 28 meter i 1996. Gjennomsnittlige driftskostnader er redusert med 3 prosent fra 1995 til 1996. Kostnader til drivstoff, agn, is, salt og emballasje og vedlikehold fartøy har imidlertid økt relativt mye fra 1995 til 1996, mens kostnader til lønn (arbeidsgodtgjørelse + proviant) er redusert med 14 prosent. Når det gjelder svarprosenten for denne fartøygruppen er denne kraftig redusert i forhold til 1995. Bare 8 av 58 fartøy i massen er med i beregningene. Gjennomsnittlige førstehandsverdi for utvalget ligger litt lavere enn for massen, men det er ikke så mye avvik at vi kan si at utvalget ikke er representativt med hensyn på fangstsinntekter. Også gjennomsnittsalderen til fartøyene i utvalget avviker lite i forhold til gjennomsnittsalder til fartøyene i massen. En mener derfor at de presenterte størrelsene, basert på utvalget, gir et godt uttrykk for de resultatene fartøy i massen har oppnådd.

Fartøygruppe 006 «Bankfiske med line, garn m.m. Nord-Norge» hadde i 1996 negativ gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy med kr - 67 900.

Tabell 2. Sammendrag sentrale balansetall for helårsdrevne fiskefartøy 13 meter største lengde over 1995 og 1996. Veid gjennomsnitt pr. fartøy.

Fartøygruppe	Sum omløpsmidler kroner		Sum eiendeler kroner		Sum kortsiktig gjeld kroner		Sum langsiktig gjeld kroner		Egenkapital (beregnet) kroner	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Alle fartøy	1 594 600	1 780 900	5 915 700	6 473 300	1 220 900	1 406 700	4 173 500	4 601 700	521 300	464 900
Fartøy i størrelsen										
13 - 20,9 m st.l.	232 500	252 000	1 257 700	1 264 200	214 400	245 000	945 500	948 700	97 800	70 400
21 - 30,9 m st.l.	807 300	717 400	4 517 500	4 068 500	925 000	857 600	3 658 600	3 415 700	-66 100	-204 800
31 - 40,9 m st.l.	2 460 500	1 853 200	9 187 700	9 347 300	2 114 300	2 282 600	7 068 000	7 799 500	5 300	-734 800
41 m st.l. og over	8 442 700	10 299 300	25 463 400	30 769 300	5 831 600	7 123 200	16 803 000	19 821 400	2 828 800	3 824 700
Fartøy med hjemsted i:										
Finnmark	1 055 600	1 266 300	4 693 600	4 623 300	874 600	993 400	3 500 600	3 391 300	318 400	238 600
Troms	1 524 400	1 229 500	5 089 700	4 585 400	1 085 600	1 174 300	4 223 200	3 881 300	-219 200	-470 300
Nordland	770 900	692 700	3 225 300	3 334 100	523 500	467 300	2 303 900	2 497 500	397 900	369 300
Trøndelag	858 600	295 900	3 079 600	2 210 800	636 900	292 100	1 954 300	1 534 500	488 400	384 300
Møre og Romsdal	4 631 600	5 214 400	14 765 100	16 929 000	3 407 500	3 881 200	9 698 500	11 612 400	1 659 200	1 435 400
Sogn og Fjordane	2 226 700	3 055 600	6 463 500	7 717 600	1 731 600	3 006 200	4 510 000	4 110 900	221 900	600 500
Hordaland	1 722 800	3 543 800	8 013 000	12 816 200	2 153 600	3 094 800	6 873 700	8 908 000	-1 014 200	813 400
Rogaland	725 200	645 500	2 494 200	2 283 200	596 300	604 600	1 534 800	1 356 000	363 000	322 500
Agder/Østlandet	275 500	207 100	1 221 000	1 126 200	226 800	242 700	607 900	644 700	386 400	238 800
Ringnotsurpere	3 959 500	8 026 300	18 821 600	24 618 900	3 464 300	5 117 900	13 835 900	16 521 600	1 521 300	2 979 400
Trålere på 250 BRT/ 500 TE og over	14 816 300	14 612 000	40 837 000	41 702 800	9 010 400	10 250 800	23 774 900	25 818 100	8 051 800	5 633 900
Alle fartøy i «torskfiskeriene» ¹⁾	1 463 500	1 334 900	4 900 800	5 134 300	1 046 900	1 146 600	3 393 900	3 715 600	459 900	272 100
Alle fartøyer i «sildefiskeriene» ²⁾	2 253 300	3 661 100	10 702 600	12 113 900	2 034 700	2 494 500	7 837 500	8 271 500	830 400	1 347 900

¹⁾ Kyst- og bankfiske etter torskeart fisk, rekefiske, trålere og fabrikkkip. Hval- og brudefangst er også inkludert.

²⁾ Fiske med not og trål etter sild, makrell, lodde, brisling, øyepål, tobis og kolmule.

Denne fartøygruppen kjennetegnes ved mindre fartøy, lavere driftsintensitet og lavere gjennomsnittlig antall årsverk pr. fartøy enn fartøygruppe 005 «Banklinefiske. Sør-Norge». For denne fartøygruppen økte gjennomsnittlige driftsinntekter 3 prosent fra 1995 til 1996, mens driftskostnadene økte med 9 prosent med det resultat at gjennomsnittlig driftsresultat ble forverret. For denne fartøygruppen er torsk og sild de viktigste fiske-slagene. Økt kvantum og gjennomsnittspriser for sild kan forklare de økte fangstinntektene for fartøy i denne driftsgruppen.

Mens fartøy fra Sør-Norge som driver garnfiske i 1995 hadde høyest gjennomsnittlig driftsmargin av samtlige fartøygrupper etter driftsform med 19,6 prosent, ble gjennomsnittlig driftsmargin for 1996 8,7 prosent. Gjennomsnittlige driftsinntekter ble redusert med 9 prosent fra 1995 til 1996, mens driftskostnadene i samme perioden har økt med vel 3 prosent. Reduserte gjennomsnittspriser på torsk, sei og blåkveite kan blant annet forklare nedgangen i gjennomsnittlige driftsinntekter.

Alle fartøygruppene som driver havfiske etter reke opplevde en kraftig reduksjon i gjennomsnittlig driftsresultat fra 1995 til 1996. Fartøygruppe 011 «Rekefrysetrålere med rekekvote i grønlandske farvann» oppnådde i 1996 et gjennomsnittlig driftsresultat pr. fartøy på kr 1 686 800 mot kr 3 503 400 i 1995, en nedgang på 52 prosent. Nedgangen i gjennomsnittlig driftsresultat skyldes sterk økning i gjennomsnittlige driftskostnader fra 1995 til 1996. Mens gjennomsnittlige driftsinntekter bare har økt med 2 prosent, har gjennomsnittlige driftskostnader økt med 11 prosent. Av kostnads-postene som har økt relativt mye er drivstoff, agn,

is, salt og emballasje, vedlikehold/nyanskaffelser redskap, diverse uspesifiserte kostnader og beregnede avskrivninger fartøy historisk kost. Økningen i avskrivningskostnadene kan forklares med at fiskefartøyene i utvalget i 1996-undersøkelsen har lavere gjennomsnittsalder enn utvalget i 1995-meldingen. Driftsmarginen var 7,2 prosent i 1996 mot 15,1 prosent i 1995. Reke-trålere med rekekvote i grønlandske farvann opplevde at fangstkvantum i et viktig fangstfelt som Flemish Cap ble kraftig redusert fra 1995 til 1996. Fangststatistikken for fartøy i denne gruppen viser at fangstene i området nord for 62°N ble økt tilsvarende. Fangstverdien av reker ble imidlertid redusert grunnet dårligere pris på reker fra dette området sammenlignet med den pris en oppnådde for reker fra Flemish Cap i 1995. Dette er noe av forklaringen på at driftsinntektene i gjennomsnitt var tilnærmet uendret fra 1995 til 1996.

Fartøygruppe 012 «Rekefrysetrålere uten rekekvote i grønlandske farvann» hadde en økning i gjennomsnittlige driftsinntekter fra 1995 til 1996, mens fartøygruppe 013 «Andre havreke-trålere» hadde den motsatte utvikling. Som nevnt under innledningen til kap. «Resultater etter driftsform» stemmer utvalgene i disse fartøygruppene dårlig med massen. Skillene mellom disse to fartøygruppene er uklare og gjør det vanskelig å sammenligne resultatene over tid.

Blant torsketrålerne var det torsketrålerne med ombordproduksjon som hadde høyest driftsmargin i 1996 med 12,4 prosent. Dette var likevel en nedgang fra 1995 da driftsmarginen var 16,9 prosent for disse fartøyene. 18 av 22 torsketrålere med ombordproduksjon inngår i beregningene. Gjen-

Tabell 3. Økonomiske nøkkel tall for helårsdrevne fiskefartøy 13 meter største lengde og over 1995 og 1996.

Driftsform	Driftsmargin (%)		Totalkapitalrentabilitet (%)		Egenkapitalandel (%)		Likviditetsgrad (%)	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Alle fartøy	12,3	12,2	13,2	12,7	8,8	7,2	130,6	126,6
Fartøy i størrelsen								
13 - 20,9 m st.l.	5,7	7,6	8,1	10,8	7,8	5,6	108,4	102,8
21 - 30,9 m st.l.	8,9	6,7	10,1	8,2	-1,5	-5,0	87,3	83,7
31 - 40,9 m st.l.	12,8	6,0	16,8	7,2	0,1	-7,9	116,4	81,2
41 m st.l. og over	16,1	15,6	14,8	14,1	11,1	12,4	144,8	144,6
Fartøy med hjemsted i:								
Finnmark	10,7	10,5	11,1	11,5	6,8	5,2	120,7	127,5
Troms	12,4	9,9	14,7	11,8	-4,3	-10,3	140,4	104,7
Nordland	9,5	9,5	10,4	10,7	12,3	11,1	147,3	148,3
Trøndelag	13,0	9,5	13,3	9,0	15,9	17,4	134,8	101,3
Møre og Romsdal	14,9	11,0	13,8	10,2	11,2	8,5	135,9	134,3
Sogn og Fjordane	15,3	14,9	20,7	18,0	3,4	7,8	128,6	101,6
Hordaland	12,9	19,2	16,8	20,4	-12,7	6,3	80,0	114,5
Rogaland	10,0	8,9	14,7	13,6	14,6	14,1	121,6	106,8
Agder/Østlandet	6,1	6,4	8,4	9,1	31,6	21,2	121,5	85,3
Ringnotsnurpere	14,7	23,5	13,6	23,3	8,1	12,1	114,3	156,8
Trålere på 250 BRT/500 TE og over	17,4	11,5	14,3	9,8	19,7	13,5	164,4	142,5
Alle fartøy i «torskefiskeriene» ¹⁾	11,9	7,0	13,0	7,6	9,4	5,3	139,8	116,4
Alle fartøyer i «sildefiskeriene» ²⁾	13,3	20,7	13,3	21,5	7,8	11,1	110,7	146,8

¹⁾ Kyst- og bankfiske etter torskeartet fisk, rekefiske, trålere og fabrikkskip. Hval- og brugdefangst er også inkludert.

²⁾ Fiske med not og trål etter sild, makrell, lodde, brisling, øyepål, tobis og kolmule.

nomsnittlige driftsinntekter har økt med 3 prosent fra 1995 til 1996, mens gjennomsnittlige driftskostnader økte med vel 8 prosent. For torske-trålere med ombordproduksjon er posten «Diverse uspesifiserte kostnader» svært stor. Inkludert i denne kostnadsposten er blant annet kostnader til kjøp av kvoter/fisk i tillegg til administrasjonskostnader, kostnader til leid arbeidshjelp o.s.v.. For ferskfisk-trålerne ble gjennomsnittlige driftsinntekter redusert med 15 prosent fra 1995 til 1996. Svarprosenten for denne fartøygruppen er også svært god. Reduksjonen i gjennomsnittlige driftsinntekter og fangstinntekter kan blant annet forklares med lavere gjennomsnittspriser på torsk, sei, hyse og reke samt mindre landet kvantum av sei og reke. Kvantum av hyse har økt noe i perioden. Gjennomsnittlige driftskostnader er redusert fra 1995 til 1996, men kostnader til drivstoff har også for denne fartøygruppen økt relativt mye.

Av utvalget i fartøygruppe 011 «Rekefrysetrålere med rekekvote i grønlandske farvann», fartøygruppe 020 «Ferskfisktrålere» og fartøygruppe 021 «Torske-trålere med ombordproduksjon» var det henholdsvis 1, 1 og 9 fartøy som kjøpte kvote fra Russland i 1996. I forhold til 1995 var det omtrent samme kvantum som ble kjøpt fra Russland.

Resultat før ekstraordinære poster

Alle fartøygruppene innen «sildefiskeriene» foruten industritrålerne viste positivt gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster i 1996. Industritrålerne reduserte sitt gjennomsnittlige resultat før ekstraordinære poster fra kr 422 000 pr. fartøy i

1995 til kr - 116 800 i 1996. Denne negative utviklingen skyldes at driften i gjennomsnitt genererte lavere resultat i 1996 enn i 1995 og at netto finansposter økte noe i samme periode. For de andre fartøygruppene innen «sildefiskeriene» var det motsatt tendens med bedre driftsresultater og lavere netto finansposter som medførte økte gjennomsnittlige resultat før ekstraordinære poster.

For kystgruppene som fisker etter torskeartet fisk var det fartøygruppe 008 «Notfiske etter sei m.m.» som hadde høyest gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster. Som nevnt tidligere knytter det seg en del usikkerhet med hensyn på representativiteten til denne fartøygruppen. Av de andre typiske kystgruppene var det fartøygruppe 002 «Snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge.» som hadde høyest gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster i 1996 med kr 94 700 pr. fartøy. Generelt sett er gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster svært lavt for kystgruppene som fisker etter torskeartet fisk. Høyest netto finansposter i 1996 har fartøygruppe 004 «Div. kystfiske etter torskeartet fisk m.m. Sør-Norge.» og fartøygruppe 002 «Snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge». Forklaringen på de høye finanskostnadene er at disse fartøygruppen gjennomsnittlig har mye langsiktig gjeld sammenlignet med de andre kystgruppene, gjeldsandel utgjør henholdsvis 91 og 88 prosent for fartøygruppe 004 og 002 i 1996. Ingen fartøygrupper innen torskefiskeriene hadde negativt resultat før ekstraordinære poster i 1996.

For havfiskeflåten som fisker etter torskeartet fisk var det bare 4 av fartøygruppene som hadde positivt resultat før ekstraordinære poster i 1996;

fartøy fra Sør-Norge som driver garnfiske, rekefrysetrålere med rekekvote i grønlandske farvann, ferskfisktrålere og torsketrålere med ombordproduksjon. Også disse fartøygruppene med positivt resultat før ekstraordinære poster i 1996, hadde tilbakegang i forhold til 1995. Høyest gjennomsnittlig resultat før ekstraordinære poster hadde torsketrålere med ombordproduksjon med kr 3 867 200 pr. fartøy, en nedgang på 31 prosent i forhold til 1995.

Nedgangen i resultat før ekstraordinære poster skyldes i all hovedsak at driften har generert mindre overskudd i 1996 enn i 1995. For rekefrysetrålere med og uten rekekvote i grønlandske farvann har også netto finansposter økt mye i forhold til 1995. Dette skyldes høyere langsiktig gjeld i 1996 enn i 1995 og reduserte finansinntekter. Dette kan som nevnt tidligere ha sammenheng med ulik sammensetning av utvalget i 1995 og 1996.

Balansestørrelser

I «sildefiskeriene» var det ringnotsnurpere med kolumlesesong som hadde høyest gjennomsnittlig beregnet egenkapital i 1996 med kr 8 874 900 pr. fartøy. Dette gir en egenkapitalandel på vel 20,4 prosent i 1996. For 1995 ble det, på grunn av lav svarprosent, ikke presentert noe tallmateriale for denne fartøygruppen. For ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet 8 000 hl og over var i 1996, på

samme måte som i 1995, gjennomsnittlig egenkapital negativ. Ser en på totalkapitalrentabiliteten var denne høyest for ringnotsnurpere med tillatt lastekapasitet 8 000 hl og over i 1996.

Av kystgruppene som driver etter torskeartet fisk var det fartøy som drev notfiske etter sei m.m. og fartøy som drev ren reketrålning som hadde høyest gjennomsnittlig egenkapitalandel i 1996 med vel 35 prosent. Fartøygruppe 001 «Garn- og juksafiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge.», fartøygruppe 002 «Snurrevadfiske på kysten og kystbankene. Nord-Norge» og fartøygruppe 004 «Div. kystfiske etter torskeartet fisk m.m. Sør-Norge.» hadde negativ beregnet egenkapital i 1996.

Havfiskegruppene som driver med konvensjonelle redskap (fartøygruppe 005-007) hadde også i 1996 negativ gjennomsnittlig beregnet egenkapital, og denne hadde utviklet seg mer negativt i forhold til 1995.

Rekefrysetrålere med rekekvote i grønlandske farvann reduserte sin egenkapitalandel fra 23,3 prosent i 1995 til 18,2 prosent i 1996. Sammen med ferskfisktrålerne, som oppnådde en egenkapitalandel på 18,5 prosent i 1996, hadde disse gruppene blant havfiskegruppene høyest gjennomsnittlig egenkapitalandel i 1996. Alle havfiskegruppene utenom rekefrysetrålere uten rekekvote i grønlandske farvann og småtrålere opplevde en lavere beregnet egenkapital i 1996 enn i 1995

Ei sild, og ei til

VI – 60-årene – en tragedie for den Atlanto-Skandiske silden

Da den gigantiske 1950-årsklassen ebbet ut i begynnelsen av 60-årene, sto den store 1959-årsklassen klar til å føre de forsølvete tider videre. Men totalbestanden var ikke så stor som i 50-årene, moderniseringen i flåten, spesielt innføringen av kraftblokk, gikk med sjumilsssteg, havklimaet ga negative signaler og det økte norske småsildfisket og feitsildfisket på slutten av 60-årene satte en endelig stopper for sildeeventyret i den omgangen. Tragedien skyldtes først og fremst at forskerne ikke hadde erfaring med overfiske, og fikk dermed ikke satt inn tiltak i tide.

skyldes naturlige svingninger. På dette tidspunkt var det uenighet om betydningen av det norske småsildfisket for bestandssituasjonen, men det ble ikke satt inn noen form for reguleringer. Først i 1969 ble det nedsatt en spesiell komité i regi av det Internasjonale Råd for Havforskning (ICES), for å foreta en vurdering av bestandsstørrelsen. Først i 1970, da kollapsen var et faktum, ble det innført reguleringer både på småsild og voksen sild. Liknende forsinkete reguleringstiltak beskriver Sætersdal for en rekke andre pelagiske bestander. Rådgiverrollen var ikke godt nok utviklet i denne perioden, og forvaltningssystemet var dårlig definert. Han foreslår også bruk av føre-var-prinsippet.

60-årene, år for år Sildesymposiet i 1961

Denne viktige milepæl er nærmere beskrevet i Fiskets Gang, 11/12, 1995. Allerede på dette tidspunkt begynte forskerne å bli urolig for bestandsutviklingen, bl.a. når det gjaldt den Atlanto-Skandiske sildestammen. Det var forskere som mente en hadde med naturlige svingninger å gjøre og andre som mente beskatningspresset var for stort. Uenigheten mellom sovjetiske og norske forskere når det gjaldt betydningen av det norske småsildfisket hadde allerede pågått i flere år (Marti og Fedorov 1958). Lederen ved Havforskningsinstituttets sildeavdeling, Finn Devold, mente på dette tidspunkt at dette fisket ikke hadde noen betydning for den oseaniske sildebestanden. Olav Dragesund, lederen av småsildundersøkelsene skriver i innledningen til en artikkel til Symposiet at det fra fiskerorganisasjonshold er fremmet forslag om regulering av småsildfisket. Disse ble imidlertid ikke gjennomført i denne omgang. Sammen med lederen for de islandske sildeundersøkelsene, Jakobsson, oppgir Dragesund beregninger for totalbestanden basert på merkeforsøk. Ifølge disse gikk totalbestanden av Atlanto-Skandisk sild ned fra 218 til 54 millioner hek-

Etterpåklokskap

Etterpåklokskap er en form for klokskap som ikke alltid verdsettes, spesielt hos dem klokskapen rammer. Den kan likevel være et godt utgangspunkt i en fremstilling som tar sikte på å gi kystfolket innblikk i en vanskelig sak. Det dreier seg om utviklingen og kollapsen i den Atlanto-Skandiske sildestammen i løpet av 1960-årene. Dette samlebegrepet inkluderer de islandske vår og sommergyterne og den norske vårgytende silden, som utgjør den avgjort største fiskebestanden i området.

Etterpåklokskapen er i dette tilfellet representert ved tidligere direktør ved Havforskningsinstituttet, Gunnar Sætersdal, som i 1980 skrev artikkelen «En oversikt av tidligere forvaltning av noen pelagiske bestander og effektiviteten av denne forvaltningen». Om kollapsen i denne store bestanden sier han :

«Denne dramatiske hendelse synes å ha tiltrukket seg overraskende liten oppmerksomhet i det vitenskapelige miljø på den tiden».

Fra diverse kilder fremgår det at nedgangen i bestanden var tydelig i 1965, men var da antatt å

toliter i perioden 1952–58. (Dragesund & Jakobsson 1963) Østvedt viser også en klar reduksjon i fangst per innsatsenhet i denne perioden, både for snurpe- og drivgarnsbåter (Østvedt 1963).

Tross disse klare advarslene fra Moder Natur konkluderte den britiske lederen av symposiet, Parrish:

«P.g.a. usikkerheten angående de underliggende årsakene til nedgangen i fisket, ble det ikke brukt tid på Symposiet for å diskutere det viktige spørsmålet om regulering av sildefiskerierne. Dette reflekterer ikke mangel på vurdering hos forskerne når det gjelder alvorret for flere europeiske sildefiskerier, eller mulig nytte av reguleringer. Men heller av mangel på klar visshet om effekten av fisket, og om størrelsen av fiskedødelighet og naturlig dødelighet».

De norske forskerne levde sannsynligvis fremdeles i tradisjonene etter Johan Hjort og Co, som 50 år tidligere hadde dokumentert variasjonene i årsklassetalrikhet som årsak til vekslinger i fisket, først og fremst i sildefiskerierne. Devold kan være et godt eksempel på denne tradisjonen. På symposiet la han frem sin idé om de periodiske endringer i sildas vandringsmønster. For han var den påståtte reduksjon bare et mønster som var i ferd med å endre seg. Overbeskatning i våre farvann var et ukjent begrep, mens Nordsjøen viste klare tegn på en slik utvikling. Den enorme Økningen i antall fartøyer og nye metode i snurpefisket ga en ny dimensjon i fisket etter Atlanto-Skandisk sild (se Fiskets Gang 11/12. 1995.).

Arbeidsgruppene på Atlanto-Skandisk sild (Eng navn. *Atlanto-Scandian Herring Working Group*)

Sildesymposiet i 1961 ga følgende anbefaling: «På bakgrunn av den senere tids alvorlige reduksjon i fisket på norsk vårgytende sild og de kompliserte vitenskapelige problemer i den forbindelse foreslår Symposiet at det blir opprettet en arbeidsgruppe, sammensatt av representanter fra alle land som driver dette fisket, for å undersøke alle tilgjengelige data forbundet med løsningen av dets årsaker, inkludert den delen som skyldes fiskeri av ung, umoden sild. (Forf. overs.). Første møte ble holdt i 1963 i Bergen. Devold ledet møtet, Parrish var rapportør. Rapporten utgjorde 17 foliesider. Fra Norge deltok følgende: Devold, Dragesund, Hognestad og Østvedt.

Når det gjelder småsild slås det fast at store årsklasser har en mer oseanisk utbredelse på småsildstadiet. Det forelå på dette tidspunkt ikke materiale som kunne fastslå om fisket etter småsild og feitsild hadde betydning for den voksne bestanden. De sovjetiske deltagerne, derimot mente å kunne dokumentere at dette fisket sannsynligvis hadde påvirket rekrutteringen de siste årene. Nordlig og sørlig type av sild er beskrevet ut fra skjell-preget. Den nordlige typen er vanligst ved store årsklasser og har sitt oppvekstområde i nordlige områder i Barentshavet. Når det gjelder den sydlige typen mener sovjeterne at den vokser

opp i det sørvestlige Norskehavet. Sovjetiske undersøkelser med ekkolodd og undervannsfotografering antyder en reduksjon av totalbestanden fra 2,4 til 1,3 millioner tonn mellom 1961 og 1962. Når det gjelder reguleringer avslutter arbeidsgruppen som følger: «Med den tiden som var til disposisjon var ikke Arbeidsgruppen i stand til å vurdere alle de tilgjengelige data om forholdene mellom endringene i fangst og fiskeinnsats på den voksne bestand og ungsilden. Det anbefales derfor sterkt at en mer detaljert vurdering av disse data skal utføres til et senere møte i arbeidsgruppen, ved et passende tidspunkt i 1964». (Forf. overs. og understr.).

Arbeidsgruppemøtet i 1964

Det ble holdt 2 møter, begge ledet og rapportert av henholdsvis Devold og Jakobsson. Fra Norge deltok de samme forskerne som i 1963. I tillegg til de norske deltagere fra 1963 deltok O. Dahl. Rapporten er på 22 foliesider inkludert figurer. Det ble lagt frem data over fordelingen av de rike årsklassene 1959 og 1960 på 0-gruppestadiet (Dragesund og Hognestad, 1960, 1963), som viste klart mer omfattende oseanisk utbredelse enn fattige årsklasser. Den kystnære mengden av 0-gruppe er imidlertid omtrent den samme ved små som store årsklasser. Dette var hovedargumentet fra norsk side for at småsildfisket ikke hadde noen betydning for rekrutteringen.

Sovjeterne la frem data som viste at 90 % av den store 1959-årsklassen i august 1963 var vandret inn i Jan Mayen-sonen, og senere på høsten befant den seg nordøst og øst for Island. Sovjetunionen hadde svært god oversikt av fordelingen av silden pga sin store drivgarnsflåte med mange letefartøyer. Når det gjaldt utviklingen av den voksne bestanden forelå det mange nye opplysninger dette året. Totalfangsten lå i perioden 1954–58 over en million tonn, men var fra 1961 redusert til omkring 500 000 tonn, og var i 1963 573 000 tonn. Det norske vintersildfisket var sunket til under 100 000, mens det russiske drivgarnsfisket holdt seg omkring 300 000 tonn. Det ble også registrert større utbredelse under sommerbeitingen dess eldre silden blir.

Når det gjaldt fangst pr enhet innsats har reduksjonen i det norske snurpefisket etter vintersild fra 1958 fortsatt, men i mindre grad (Østvedt 1963). Reduksjonen i fangst pr innsatsenhet i det sovjetiske drivgarnsfisket startet to år etter reduksjonen i det norske snurpefisket, sannsynligvis fordi de dypere drivgarnene fanget mer av den gamle silden. Også i 1963 ble totalbestanden av Atlanto-Skandisk sild beregnet med akustisk og fotografisk instrumentering av de sovjetiske forskere, Benko, Marty og Fedorov, i overvintringsområdet øst for Island i desember. Den store 1959-årsklassen har begynt å gjøre seg gjeldende og totalbestanden er i 1963 rundt 3,2 millioner tonn. Av dette er omkring 2,5 millioner tonn 1959-årsklassen eller yngre sild.

«G. O. Sars» (1) – Devolds «sildegjeter»

Når Finn Devolds navn er så knyttet til «Sarsen» skyldes det deres store innsats for kystbefolkningen i den rike sildeperioden i 50-årene. For å klare dette trengte de et hjelpemiddel som var utviklet av engelskmennene under andre verdenskrig for å lokalisere tyske ubåter.

Instrumentet ble kalt ASDIC som står for «Anti Submarine Detection Investigation Committee». Som med ekkoloddet ble det nordmenn som modifiserte dette vannrettsøkende ekkoloddet til å lokalisere fiskestimer. En av Hjorts gullgutter, Einar Lea, tok opp ideen i 1947, og i 1949 ble den første Sildeasdic levert. Instrumentet ble omdøpt til SONAR «Sound navigation and ranging» som høres litt fredeligere ut.

I 1950 ble det født en overhengig stor årsklasse av sild. «Sarsen» stakk til havs i juli og gjorde en viktig oppdagelse v.h.a. sonaren: Store mengder av årets yngel (mussa) ble observert opptil 200 kvartmil fra land. Den vanlige oppfatningen var at all mussa sto nær kysten. Drivgarna tar ikke den lille fisken, men sonaren så den! Allerede før jul samme år la «Sarsen» med Devold og sonaren ut på neste pionerferd. Denne gangen var det historiens første forsøk på å følge sildestimene i Norskehavet på veg mot gytefeltene på Vestlandskysten. Og de klarte det med glans! Et par av de mest nyskjerrige snurperne kom «Sarsen» i møte og ble raskt overbevist om at silda var under oppsikt. Snart var en stor flåte på plass, og Devold

måtte be dem holde seg bak for ikke å forstyrre arbeidet. Denne «paraden» så unektelig ganske underlig ut. Da en av skiprene lurte på hva som foregikk, svarte skipperen på sunnmørssnurperen «Reform» Jau, det skal vi fortelje de, at no går vi i 17.-maitog og «Sarsen går fyrst å spela».

Da silden tok land ved Runde 21. januar 1951 hadde «Sarsen» vist sine gode egenskaper og sjødyktighet, sonaren sin fabelaktige evner til å «gjete» sild og Devold og Havforskningsinstituttet hadde oppnådd stor tillit i kystbefolkningen. Det var en ordentlig brakstart for instituttets første havgående forskningsfartøy siden «Michael Sars».

I begynnelsen av 60-årene ble ekkointegratoren utviklet ved Havforskningsinstituttet. Med dette instrumentet ble det mulig å «samle» opp lydrefleksjonen fra mange fisk og regne ut mengden.

Prototypen ble prøvd i «Sarsen» og ble senere det viktigste utstyret for bestandsundersøkelser ved Havforskningsinstituttet.

Selv om «Sarsen» er knyttet til sildeundersøkelsene i folks bevissthet var hun også instituttets arbeidshest på andre felt. Fiskeripolitikken i etterkrigstiden tok sikte på å bygge opp en variert flåte, også et havfiske. Særlig ble forskningsaktiviteten i Barentshavet intensivert i denne perioden. Dette er et område som setter store krav til både folk og fartøy, spesielt vinterstid. Men i 1958 fikk «Sarsen» assistanse av den tredje «Johan Hjort».

Finn Devold (1902–1977) – sildekongen

Finn Devold var sønn av prost Harald Ophus Devold og Alida Elise Marie Lampe. Han var født i Bergen, men vokste opp i Tromsø. Han studerte bl.a. ved Sorbonne-universitetet, og hadde mange forskjellige jobber før han ble antatt ved Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt i 1935.

Han var assistent ved Geofysisk institutt i Tromsø og hos Fridtjof Nansen i 1922–23.

Devold fikk tidlig smaken på det spennende livet i Arktis. Han bestyrte de meteorologiske stasjonene på kvadehuken på Svalbard og på Jan Mayen. Etter anmodning fra den norske regjering ledet han okkupasjonen av et område på sørøst-Grønland som ble kalt Eirik Raudes Land i 1931. Denne saken tapte Norge ved den internasjonale domstolen i Haag.

Finn Devold ble fiskeribiolog, og tok hovedfag med et fint arbeid over rødspettas (gullflyndras) biologi. Mest kjent er han for studiet av vandringsmønsteret hos Atlantiskandisk sild. Han fremsatte også en forklaring på de langsiktige vekslingene i sildas forekomst på norskekysten. Den diskuteres den dag i dag.

Det bør også nevnes at Finn Devold gjorde en betydelig innsats i kampen mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet. Han så klart hvilke fare det innebar for våre fiskerier og at medlemskap ville føre til at vår lille nasjon ville bli en brikke i et internasjonalt spill.

Helge Ingstad uttaler i en minneartikkel over Finn Devold; «Finn Devold var en av de fineste og djerveste menn jeg har kjent. Nå er han borte – et ruvende tre er falt i skogen».

Årsakene til bestandsnedgangen

Faren for et overfiske ble diskutert:

«Betydningen av den åpenbare, nylig økte fiske-dødelighet av den beskattede bestanden ble også vurdert av arbeidsgruppen, og spesielt understreket av de sovjetiske representantene.» (Forf. overs.). Når det gjaldt småsildfisket forelå det en oversikt fra århundreskiftet (Dragesund 1963). Også merkeresultatene fra fjordundersøkelsene ble diskutert og gjenfangstresultatene kunne antyde at småsildfisket bare utgjorde en forsvinnende liten del av årsklassen. Svakheter med merkeметоден gjør at bestandsberegningen blir sterkt underestimert. Arbeidsgruppen konkluderer at mens de seneste års fiskeri og bestandsreduksjon definitivt kan skyldes en vedholdende rekrutteringssvikt, var det ikke mulig, ut fra foreliggende bevismateriale, å bestemme betydningen av fisket av «Småsild» og «Feitsild» når det gjelder styringen av rekrutteringen» (Forf. overs.).

De sovjetiske deltagerne poengterte også på dette møtet faren for effekten av et omfattende småsildfiske ved redusert totalbestand. Andre faktorer som kan påvirke rekrutteringen ble også diskutert:

1. Forholdet mellom rekruttering og gytebestand
2. Endringer i tid og sted for gytingen.
3. Effekten av dårlige miljøforhold når det gjelder spredning og overleving av gyteproduktene.
4. Den mulige effekten på overleving av gyteproduktene (inkludert egg) pga mindre, nordligere gytefelt og forsinkelsen av gyting de senere år.
5. Den forskjellige overleving hos larver fra første og flergangsgytere, i forhold til variasjoner i mattilgangen og andre miljøfaktorer som etterfølger gytesesongen.

Anbefalinger for fremtidig forskning

Det ble spesielt lagt vekt på å vurdere endringen i fiskeintensiteten under det norske vintersildfisket, utføre merkeforsøk for å vurdere blandingen av den norske og islandske komponenten. Land som fisket på det åpne hav ble bedt om å oppgi fangst og fiskeinnsats. Gruppen var også enig om å skaffe seg bedre kjennskap til fordeling av den sydlige og nordlige type, deres opprinnelse og vandringer. For å studere fluktuasjoner i småsildpopulasjonen ble det anbefalt å foreta systematiske larveundersøkelser, som allerede ble drevet av

sovjetiske og norske forskere. Gruppen anbefalte et tett samarbeid mellom forskere fra disse landene.

Når det gjaldt betydningen av småsildfisket for rekrutteringen fremførtes de samme argumenter for at dette fisket var ubetydelig, og at kunnskapen var for liten til å foreta reguleringer. Gruppen uttaler imidlertid, s. 11:

«Foreløpige betraktninger ble gjort om den mulige effekt av en stopp i småsildfisket på utbyttet av fisket på den voksne bestanden. Hos sild er en optimal alder ved første fangst lavere enn hos de fleste bunnfisk, dvs at det totale utbyttet kan økes ved et moderat fiske på relativt ung sild. Videre undersøkelser av populasjonsdynamikken av ungsild er nødvendig for å anvende disse betraktninger på den norske vårgyter og småsildfisket.» (Forf. overs.). Det ble gitt 5 anbefalinger hvordan dette problemet skulle undersøkes. En av dem lyder slik: «Opplysninger om den relative størrelse av den beskattede kystnære og den ubeskattede del av småsilden i forskjellige områder er meget ønskelig. Metoder for sammenlignede målinger av mengden i kystnære og oseaniske områder må utvikles» (Forf. overs.). I 1964-rapporten ser det ikke ut til å være bare sovjeterne som påpeker muligheten for at småsildfisket kan være negativt for rekrutteringen av den norske vårgytende silden.

Arbeidsgruppemøtet i 1965

Møtet ble holdt i Moskva, med stor sovjetisk deltakelse. Fra Norge deltok de samme som tidligere år. Dragesund var rapportør. Rapporten er på 10 foliesider. I 1964 er det en kraftig økning av fangsten pga islandsk fiske ved nord og øst-Island og under det norske vintersildfisket. Denne økningen skyldtes hovedsakelig den sterke 1959-årsklassen som dette år kom inn i fisket for fullt, og overgangen til kraftblokk i snurpefisket. Fangsten pr. innsatsenhet øker også dette året, etter en fallende tendens fra slutten av 50-årene, pga den økende bestanden og innføring av kraftblokken i snurpefisket. Bestandsøkningen fremkommer klart av den sovjetiske kombinerte akustiske og undervannsfotografiske undersøkelsen i overvintringsområdet øst for Island. Totalbestanden doblet fra 63/64 til 64/65 og når 6,8 mill. tonn. Silden utenfor Lofoten ble ikke målt, men sovjetiske observasjoner tyder på at den var betydelig. Vandringer til gytestimene på veg til Lofoten ble undersøkt av Devold (1965). De kom nordfra, langs kysten, og fulgte fronten mellom kystvann og Atlantisk vann. Gytingen foregikk mellom Skomvær og Røst. Det var også annen og tredje gangsgytere i denne bestanden.

Hovedgytefeltet var også dette året området Møre-Sklinna. Det norske småsildfisket var i 60-årene gått tilbake fra ca. 200 til ca. 100 000 tonn. For å få nærmere rede på fordelingen av 0-gruppen ble det planlagt tokt i august/september med fartøyer fra Sovjetunionen og Norge. Det er ikke nevnt noen sovjetiske uttalelser av de negative

sidene av det norske småsildfisket Anbefalinger: Nærmere undersøkelser av sammenhengen mellom den nordlige og sørlige sildekomponenten Det var ingen forslag om regulering av sildefisket

Rapport fra assessment- gruppen på sild og sildefiskerier i det nordøstre Atlanterhav, 1965

Her var tyskeren Hempel formann, og sekretæren i Liaison-komiteen, britten Gulland var med. Fra norsk side deltok Østvedt. Jakobsson og Østvedt laget utkast om tilstanden til Atlanto-Skandisk sild. Her skulle effekter av mulige reguleringer vurderes. Det var vanskelig å oppnå konklusjoner om endringene i bestandene kunne tilskrives fiske. Dette skyldes generelt problemer med å skille fiskedødelighet fra naturlig dødelighet og vandringer ut av fiskeområdet, samt om rekrutteringen påvirkes av størrelsen på gytebestanden.

Det omtales en rekke former for reguleringer på ungsild: lukking av områder, fangststopp, maskevidderegulering og minstemål. For voksen sild nevnes: fartøybegrensing, kvoter, lukkede områder og fangststopp. I en kort diskusjon understrekes en utviklingen med høyere fiskedødelighet, og 7–8 år med dårlig rekruttering. Når det gjelder effekten av småsildfisket på rekrutteringen anser komiteén at dette spørsmålet er utilstrekkelig utredet. Rapporten summerer opp de viktigste fakta fra de tidligere rapportene og har følgende konklusjoner:

1. Det er naturlige årsaker til den dårlige rekrutteringen fra årsklassene 1951–1958.
2. Størrelsen av reduksjonen på rekrutteringen av småsildfisket er ikke kjent. Effekten av et småsildfiske vil maskeres av de store variasjonene i rekruttering som skyldes den store variasjon i årsklassestyrke i Atlanto-Skandisk sild. Det ble ikke fremmet forslag om noen form for konkrete reguleringer på Atlanto-Skandisk sild.

Det ble ikke holdt flere arbeidsgruppemøte på Atlanto-Skandisk sild før i 1969. Dette er påfallende ettersom det er i denne perioden det virkelige begynner å gå nedover med disse sildebestandene.

Silderekrutteringssymposiet i 1968

I innledningen, skrevet av britten A. Saville, står det bl.a.: «Siden pionéarbeidet til Hjort (1914) er det erkjent at rekrutteringen til en sildebestand veksler mye fra år til år og at disse vekslingene i årlig rekruttering spiller en stor rolle i å bestemme resultatet i fisket. I en ubeskattet eller svakt beskattet bestand vil effekten av disse variasjonene i årsklassestyrke og mengde bli dempet av bredden av antall aldersgrupper i den voksne bestand. I en tungt beskattet bestand, og de fleste av de store sildebestandene i ICES-området er nå tungt beskattet, blir denne dempingseffekten mye mer redusert. Pga dette er påvirkningen av

Ole Johan Østvedt

Ole Johan Østvedt er født i 1923, sønn av et apotekerpar. Han begynte ved Havforskningsinstituttet i 1952. De første årene arbeidet han sammen med Gunnar Sætersdal i Barentshavet. Han gikk over til sild i Norskehavet midt i 50-årene, da sildefisket nådde nye høyder. Under fellesundersøkelsene i Norskehavet mellom Island, Norge, Færøya og Sovjetunionen ble det brutt ny mark, og Østvedt var en av ildsjelene. Fra 1965 hadde han permisjon i fire år, da han arbeidet for FAO i Ghana og ved Unescos hovedkvarter i Paris. Østvedt kom tilbake til Havforskningsinstituttet i 1970 og ble leder for den pelagiske avdelingen etter Finn Devold. I perioden 1985–88 var Østvedt president i Det Internasjonale Råd for Havforskning (ICES). Idag har han seniorstipend og fyller en viktig oppgave som bindeledd mellom forskergenerasjoner. Han har alltid tid til en fagprat, eller bare en prat.

årsklassevariasjoner på utbyttet fått en økende betydning i sildefiskeriene i de senere år. Denne forståelse, og i erkjennelsen av gapet i vår kunnskap av rekrutteringsmekanismene og faktorene som styrer deres suksess, satt sildekomiteén i ICES ned en arbeidsgruppe i 1965 for å forberede et Symposium om «Biologi hos de tidlige stadiene og rekrutteringsmekanismene hos sild». (Forf. overs).

Symposiet ble holdt i 1968 og artiklene ble trykket i 1971. Som det har fremgått i denne artikkelen var det stor uenighet mellom sovjetiske og norske forskere når det gjelder betydningen av småsild og feitsildfisket for rekrutteringen til den voksne bestand (se Fiskets gang nr. 11/12, 1995). Artikkelen er en oversikt av kunnskapsnivået på dette området, og peker også på huller i vår kunnskap. Artikkelen gir referanser frem til 1970. Dragesund referer i sin ungsildartikkel til det tidligere omtalte Silde-symposiet i 1961, der det ikke ble brukt noen tid til å diskutere «det viktige spørsmål om regulering av sildefisket for å bevare bestanden» (Forf. overs.). Forskningen av effekten på fisket av umoden sild deler Dragesund i fire, der punkt fire lyder: «Bestand og fangstsammensetning, naturlig dødelighet og fiskedødelighet hos de bekattete ungfiskpopulasjonene» (Forf. overs)

Det ble alltid funnet god overensstemmelse mellom styrken på ungsildstadiene og voksen sild. Dragesund (1970 a) tilbakeviser oppfatningen til Marty og Fedorov (1963), som mente at industrifisket på ungsild var en viktig faktor for den manglende rekruttering på slutten av 50-tallet,

begynnelsen av 60-tallet. Dragesund begrunner sitt syn med at variasjonene i småsild og feitsild årsklassene faller sammen med variasjonene i rekrutteringen hos den voksne bestand. I sin konklusjon antyder Dragesund (1970b) at det er en sammenheng mellom gytebestand og årsklassestyrke når gyteforholdene er optimale. Slike forhold forelå ikke i 60-årene. I sin avslutningskommentar til effekten av ungsildfisket på rekrutteringen til den voksne bestand sier Dragesund: «Siden det ikke er nådd en klar konklusjon når det gjelder sammenhengen mellom bestandsstørrelse og rekruttering er spørsmålet om beskatning av ungsildbestanden begrenset til å oppnå optimalt utbytte av en årsklasse. For å løse dette problemet er det nødvendig å studere naturlig dødelighet og fiskedødelighet. Det må tas mer hensyn til å forbedre metodene i mengdeberegningene». (Forf. overs.)

Arbeidsgruppemøtet i 1969

Dette året «gjenoppsto» den gamle arbeidsgruppen for Atlanto-Skandisk sild etter initiativ fra NEAFC og ICES Liaison Committee. begrunnelsen er følgende: «Den uttrykte bekymring kommer fra den alvorlige nedgang i fangstene av alle store fiskerier basert på voksen Atlanto-Skandisk sild siden 1966. Situasjonen er derfor sammenlignbar med den i slutten av 50-årene, begynnelsen av 60-årene, da et liknende fall i fangstene på voksen sild resulterte i organiseringen av arbeids-

Olav Dragesund

Faren Hans Dragesund skolestyrer og banksjef i Ulsteinvik.

Født 11.9.26 i Ulsteinvik på Sunnmøre. Mag. scient. marinbiologi i Oslo 1953, Dr. philos Universitetet i Bergen 1970.

Vit. ass. (1953–56), vit. kons. (1956–65) forsker I (1965–71), forskningssjef (1972) ved Havforskningsinstitutt. Utnevnt til professor i fiskeribiologi (nov. 1972) ved Universitetet i Bergen, fra 1993 også som forskningssjef II (bistilling) ved Havforskningsinstitutt.

Arbeidet med: Populasjons- og rekrutteringsdynamikk; utvikling av metoder for bestandsstudier og mengdemåling (ekkointegrativ, akustikk, merketmetodikk). Flere vitenskapelige arbeider innen fiskeribiologi relatert til forvaltning av marine ressurser. Dr. philos avhandlingen omhandlet rekrutteringsforhold vedrørende norsk vårgytende sild.

Studieopphold: Storbritannia (Fisheries Laboratory og Marine Laboratory, Italia (Stazione Zoologica – Napoli), USA (School of Fisheries, Seattle). Studiereiser til flere land og kortere oppdrag for FAO, UNESCO og NORAD knyttet til u-lands relatert forskning og undervisning.

Formann styret i Norges fiskerihøyskole (1972–77). Formann NFFR's Rådsforsamling (1980–83), Rådet for Havforskningsinst. 1981–1988. Leder Nasjonalt utvalg for havbruks forskning 1988–1992. Leder i Rådet for Akvariet 1994–1996. Utnevnt til ridder 1. klasse av St. Olav's Orden for fortjeneste av norsk fiskeri- og akvakultur.

gruppen i sildekomitéen.» Forf. overs. Ut fra dette sitatet kan det høres ut som om arbeidsgruppen ble lagt ned da fangstene midlertidig gikk opp utover i sekstiårene. Det er den Hjortske tankegang at store årsklasser vil komme med jevne mellomrom, og da blir alt «så meget bedre». Eller som min gamle onkel påsto hadde hendt en gang i herredsstyret i Øygarden, da en representant hadde sluppet opp for gode argumenter i en sak. Da slo han til med: Da har kulminert, og da ska fortsetta å kulminera!

Hollenderen Zijlstra var formann, rapportøren er ikke nevnt. Fra Norge deltok Dragesund. Rapporten er på 25 foliesider pluss figurer. Arbeidsgruppen bygget sine bergninger på data fra den sovjetiske drivgarnsflåten, som:

1. Hadde et forholdsvis konstant innsats i hele perioden.
2. Fisket over størstedelen av sildas utbredelsesområdet.
3. Hadde en betydelig del av den årlige totalfangsten.

Fiskedødeligheten økte vesentlig fra 50-årene til 60-årene. Når det gjelder småsildfisket holdt

beskatningspresset seg konstant frem til årsklassene 1963 og 64. For disse økte beskatningen sterkt. Dette skyldtes økt innsats og god tilgjengelighet. Nedfiskingen av disse årsklasser på ungstadiet vil føre til alvorlig svikt i rekrutteringen i den voksne bestand. Det var også registrert store endringer i vandringsmønsteret i løpet av de siste årene. Den klassiske årssyklusen var overvintring øst for Isaland, gyting på Vestlandskysten og av og til nordpå, og med oppvekst av 0-gruppe og feitsild i nordnorske fjorder og i det sørvestlige Barentshav.

Av rapporten fremgår det at «Den norske vårgytende silden ikke bare var utsatt for en økende beskatning på det voksne og feitsildstadiet i årene etter 1960. Det har i tillegg vært vist at store endringer fant sted i fordelingsmønsteret, gytefelt og vandringsruter hos den voksne bestand, som startet i 1963 og fortsatte i 1966. Disse naturlige endringer kan ha påvirket utbyttet av fisket til en viss grad, særlig etter 1968» (Forf. overs.). Her er det nærliggende å assosiere til Devolds idé om endringer av vandringsmønsteret hos sild etter et bestemt mønster. I denne overgangsfasen ville silden være vanskelig å finne. Konklusjoner:

1. Ingen store årsklasser siden 1959–61, og dermed redusert totalbestand. Gruppen legger imidlertid til: « Det må også bemerkes at i det minste i 1968, var tilgjengeligheten av silden liten, hovedsakelig pga uvanlig stimdannelse og abnorm adferdsmønster.» (Forf. overs.)
2. 1963–64- årsklassene ble sterkt nedfisket på feitsildstadiet og ville ikke gi noen rekruttering til den voksne bestand. «Derfor, er det klart at det vil bli en videre reduksjon av bestanden, i det minste i 3–4 år fremover» (Forf. overs.)
- 3 «Det synes derfor tilrådelig å begrense fisket på ung, umoden sild. Dette er mest nødvendig når det gjelder eldre prerekutter (feitsild), skjønt når det angår svake årsklasser vil en moderering av småsildfisket også ha en gagnlig effekt» (Forf. overs.)
4. Når det gjelder beskatningen av voksen sild er det også andre toner: «Dagens relativt lave mengde av voksen sild kan delvis skyldes fisket. Hastigheten av beskatningen har økt betraktelig i løpet av den siste tiårsperioden. Skjønt miljøforhold sannsynligvis spiller en hovedrolle i å bestemme den reproduktive suksess hos denne bestanden, har en økende utarming av den voksende bestanden og dermed dens gytepotensial, forårsaket av et høyt beskatningstempo, satt utsiktene for fremtidig reproduksjon i fare én fortsatt økning i fiskeriet burde kanskje unngås og man burde tilogmed overveie en viss reduksjon av fisket»: (Forf. overs. og understrekninger).

Arbeidsgruppen 1971

Rapporten er på 22 foliesider pluss figurer. Jakob Jakobsson var formann, rapportøren ukjent. Norske deltagere: Dragesund Kollapsen er nå et fullbyrdet faktum. det forelå ingen data over totalbestanden. Merkeresultater manglet da det ikke ble produsert olje og mel. De sovjetiske forskerne fant ikke overvintringsbestanden, og utbyttet i det sovjetiske drivgarnsfisket sank til 0. Småsild og feitsildfangstene sank fra 400–500 000 tonn i 1967–68 til 40 000 i 1969–70.

Figuren gir en tydelig oversikt av hendelsesforløpet for norsk vårgytende sild. Av den enorme utgangsbestanden på omtrent 14 millioner tonn ble det fisket over 1 million tonn i en årrekke midt i femtiårene, hovedsakelig basert på den store 50-årsklassen. Når den neste store årsklassen dukker opp i 1959, når denne bestanden ikke tilsvarende høyder som i 50-årene, 6–7 millioner tonn. Fisket, derimot, ligger på over en million tonn i flere av 60-årene. Vi har med en mye mer effektiv fiskeflåte å gjøre, og det er vel et spørsmål om de to årsklassene var på samme nivå. Stor er nå engang et relativt begrep! Når det gjelder det norske småsild og feitsildfisket taler figuren, etter min mening, sitt tydelige språk. Det er ikke underlig at Devold endret syn når det gjaldt effekten av småsildfisket på rekrutteringen til den voksne bestand i (brev til Østvedt april 1969, se senere). Når det

gjelder småsild og feitsildfisket sies det klart: « I lys av den kritiske tilstand i bestanden er det tilrådelig for å maksimere rekrutteringen og sikre den fortsatte eksistens av den norske vårgyteren å holde beskatningsrammen av småsild og feitsild på et mye lavere nivå enn de siste årene. Tilpassningen av denne beskatningsrate må bestemmes relativt til de uavhengig estimatene av årsklassestyrke basert på 0-gruppe tokter heller enn tilfeldige fangst justeringer» (Forf. overs.).

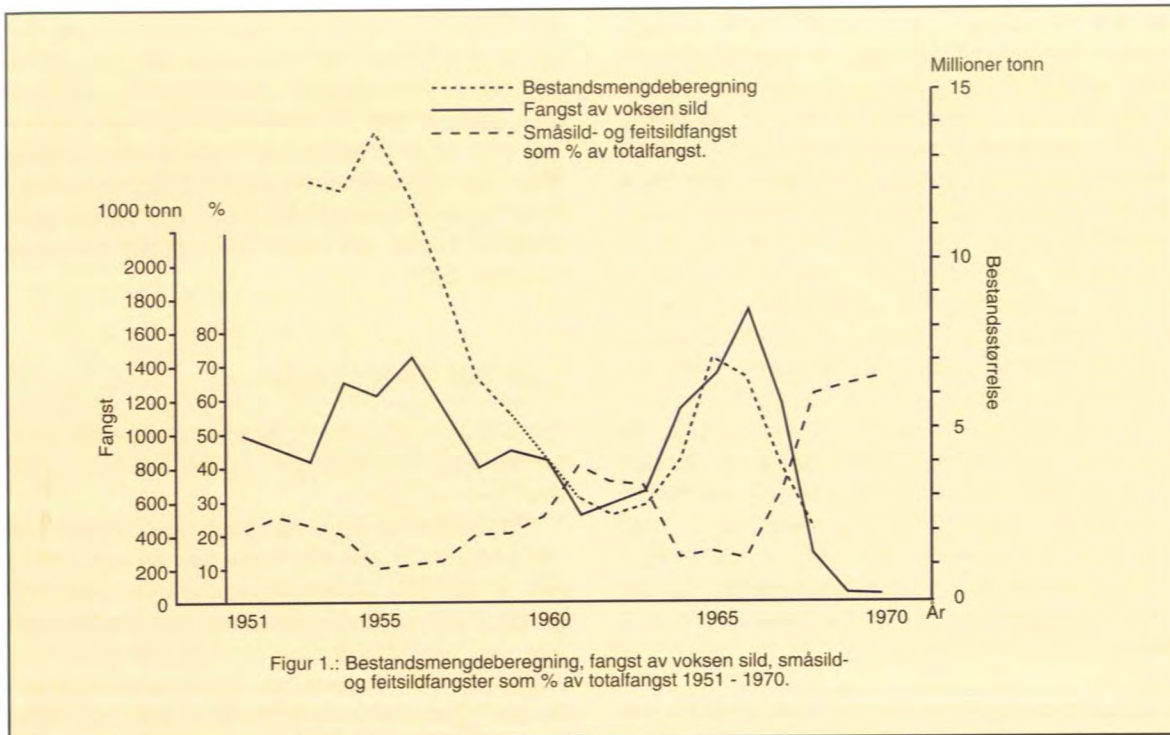
Her er det også nye, norske toner. Hovedargumentet for å opprettholde det norske småsildfisket var påvisningen av den positive sammenheng med årsklassestyrken hos småsild og voksen sild. Underforstått at årsklassestyrken er lagt på et tidligere stadium. Men med et uttak på flere milliarder individer av småsild må sammenhengen til den rekrutterte bestand ligge på et tilsvarende lavere nivå. Det ble ihvertfall klart i disse årene.

Etterpåkloskaper og ofre

Denne artikkelen ble innledet med en tilbake-skuende artikkel over den mangelfulle forvaltning av en rekke pelagiske fiskebestander av Gunnar Sætersdal, som selv ikke var involvert i denne forvaltningen. Vi skal nå se hvordan de impliserte i ettertid har vurdert forvaltningen av norsk vårgytende sild i 60-årene. Sildeavdelingens leder, Finn Devold, hadde det syn at småsildfisket på fjordene ikke hadde noen betydning for den voksne bestanden, og hadde i denne saken også sine yngre medarbeidere Olav Dragesund og Per Hognestad i ryggen. I april 1969, etter det dårligste storsildfisket i vårt århundre, skriver Devold bl.a. til sin medarbeider Ole Johan Østvedt:

« Av nytt ellers er at vi må helt omlegge vårt syn på småsildfisket. Jeg har i alle år hevdet at ved å spare en hl mussa, så ville vi kunne fiske ca. en hl storsild, men vi måtte vente i ca. 15 år før vi fikk den siste påfyllingen av storsildhektoliteren, og så lenge hele den nordnorske sildoljeindustri vesentlig var basert på råstoffet mussa var det ingen grunn til å spare den. Det samme resultat er Dragesund og Hognestad kommet til.

Nå har imidlertid selve fisket forandret hele problemstillingen. Før var ikke bladsild og feitsild tilgjengelig for de norske fiskere. I februar-mars vandrer mussaen ut av fjordene, og de dotter av bladsild og feitsild som ble funnet og fanget i fjordene kunne ingen sildoljeindustri sutenere på. Idag kan imidlertid fiskerne både finne og fange silda i de senere stadier på åpent hav. Mens den tidligere ikke var tilgjengelig i nevneverdig grad for den norske fisker, før den kom inn som storsild, så kan de idag ved hjelp av sonar og ringnotfange den som bladsild og feitsild i slike mengder at det nesten er betenkelig. En mussa fanget i Troms og Finnmark er gjennomsnittlig 9,5 cm med vekt 5 gr. Som bladsild er den ca 16 cm og veier 25 gr, mot slutten av tredje år er den 19 cm og veier 50 gr. Ved en naturlig dødelighet på 20

% vil 100kg mussa veie 400 kg som bladsild og de følgende år øke til 640 kg, 870, og i femte år ville de 100 kg ha øket til 1434 kg., først i 6. år kompenserer ikke lenger vektøkningen en naturlig dødelighet på 20 %. Selv om man regner med 30 % naturlig dødelighet, vil vi få den største vekt av årsklassen i dens femte år. For hver hl mussa vi sparer vil vi med samme beskatning av bestanden kunne teoretisk fiske ca. 14 hl feitsild hvis vi lar den være i fred i de første fire år.

Jeg mener ikke at fiskedødeligheten er for stor innen sildebestanden vår, men flåtens effektivitet er så stor at det sannsynligvis vil lønne seg å fiske først og fremst de årene årsklassen veier mest. Med en naturlig dødelighet på mellom 20 og 30 % har den sin teoretisk største vekt i sitt femte år. Setter vi et minstemål på ca. 20 cm sparer vi årsklassen til langt inn i dens tredje år for den nordlige types vedkommende, og selv om tilgjengeligheten er større i mussastadiet er det ingen tvil om at fiskerne både kan finne den og fange den også i bladsild og feitsildstadiet.» O.s.v. Devolds «omvendelse» må klart tolkes slik at det omfattende norske småsildfisket har skadet utviklingen av den norske vårgytende sildestammen.

Småsildfisket var også til stor skade for befolkningen i småsildfjorder i Finnmark. Einar Eythorsson ved Høgskolen i Alta har intervjuet noen av ofrene for det stadig mer omfattende snurpefisket etter småsild. Utsagnene er gjengitt så autentisk som mulig i upublisert manuskript:» Det fatale yngelfisket i Finnmark (eller Devold, Marty og fiskerne)». Intervjuene er foretatt i 1993, og omhandler perioden i begynnelsen av 60-årene. «Ja, men vet du kor dum havforskera, Devold, var på sin tid? Han sto pinadø på talerstolen og fortalte det at, dokker skal bare fiske den herre s.... mussa, han sa; det er en egen stamme. Så storsild, sa han det er nokka helt annat. Og de her

fjellfinnan, som pappa også, han var aktiv for... havorganisasjonsmann i alle sine dager. Dem prøvde å protestere på det derran. Dem ble ledd ut. Gjort til latter, for åpen scene altså. Dem måtte fanden ikke komme og lære den herremannen... Mussa, det er den som rømmes i en fyrstikk (eske). Så hadde du nokka, sa han (Devold) som hete vårgytende sild og ka fanken det nu var, og så stor sild. Han hadde tre typa. Og han sa; dokker ska bare fiske, det tar aldri slutt. Men hvis du les i de (fiskerlags-)protokollen, ska du se kor tidlig dem har reagert innpå fjorden. Begynnelsen av femtitallet,.... så begynte vi å rope.... kor det kommer til å ende det her. Både med lodda og silda. Det er kapitalen som har styrt alt, absolutt alt. Siste året det var sild her, det va nitten en og seksti. Da tømte dem den to gang for sild. Da var dem akkurat begynt, Johannes Olsen, han Trygve Olsen hadde akkurat begynt med... de her ringnotsn.. ringnot. Den derre Johannes Olsen, va ny da. Men de fleste andre hadde jo posbåta. Det var så mye båt her, det var som en hel by. Du kunne pinadø ha gådd tørrskodd, nærmest tørrskodd over. Og to ganger tømte dem fjorden for sild. Dem sa det var seksti silde snørpera, på det meste.....

Intervjuer: Men det var ikke noen nøtte for lokalbefolkningen?

Nei, vi hadde ingen nøtte utav.... det var ingen som kunne sette garn, ingen som turde... Det var eneste dem var og pilka med juksa der. Og ka du trur som var oppblanda i den silda der? Alt gikk til fabrikk.....»

Intervjuer til en informant fra Snefjord: Men dokker gjorde flere henvendelser om sildefisket mens du var leder av Snefjord fiskarlag?

Åh ja, nei det må du ikke snakke om. Nei det må du ikke snakke om kor mange henvendelsa vi... Altså det mest skammelige svar æ når gang har

fått ifra fylkeslaget....da vi hadde hatt fiskarlagsmøte i Snefjord og forlangte at dem gjorde noe med sildefredinga og fikk ei begrensning på det herre her. Og vi argumenterte med at det gikk jo ut over inntektene for de herre her som drev fjorfeske med not og garn og juksa. Så vi forlangte at det ble gjort noe. Da fikk vi til svar fra Finnmark fylkesfiskarlagat dem hadde vurdert saka og egentlig så forsto dem ikke så helt hva vi mente..... Og dem hadde vurdert det herran her og mente det at man kunne skaffe arbeidsplassa hvis det gikk sånn utover at man skada økonomien for mye så. Så antyda dem sauefarma og hønseri, at det kunne være en løsning kanskje, for feskaren å gå over til, de her feskaran på fjorden. Man var ikke villig til å redusere på sildefisket. Nei, det var bare egen organisasjon, det herran her, som svarta på det der, men da ga æ opp. Æskjønnte at der her nøtta ingen verdens ting, når man ikke engang forstår ka vi snakke om. Da er vi feskerå på samme felt, og ikke forstår ka vi meine.....»

Disse intervjuene er nok representative for store deler av kystfiskerene i eller i nærheten av en småsildfjord. Den klassiske beskrivelsen av småsildfisket var at det gikk så og så mang individer i en fyrstikkeske. Jeg tar med et såpass fyldig utsnitt av Eythorssons manuskript siden disse fiskerne hadde et syn som lå godt foran forskerne når det gjaldt en sunn forvaltning av norsk vårgytende sild.

Når det gjelder den voksne bestanden av norsk vårgytende sild har synet på årsakene til sammenbruddet langsomt endret seg fra å være naturlige til å være overfiske som skyldtes den raske teknologiske utvikling og kapitalakkumulasjon på 60-tallet. Når det gjelder de naturlige årsaker er det først og fremst nedkjølingen av vannmassene på øst-Island, som startet i 1963 (Malmberg 1984), og reduserte produksjonen av rauåte drastisk (Jakobsson 1978). Denne nye situasjonen påvirket silda sterkt, både adferds og kondisjonsmessig. Kondisjonen var lav hos silda i perioden 1965–71 (Holst 1996), og kan ha påvirket den reproduktive kapasitet betydelig.

Når det gjelder sildebstanden har den tradisjonelt vært karakterisert av vekslinger, som skyldes uregelmessig opptreden av store årsklasser. Norge hadde i den perioden sildestammen brøt sammen ikke tidligere hatt erfaring med overfiske. Den raske reduksjonen av 1959-årsklassen, i motsetning til 1950. for ikke snakke om 1904, burde gi signaler om et overfiske. Som artikkelen viser er det på slutten av perioden er det i arbeidsgruppen en viss stemning for regulering i en eller annen form, men man lykkes ikke å realisere intensjonene. Det kan virke som Sovjetunionen, med sitt oseaniske drivgarnsfiske, var mest innstilt på reguleringer.

I forbindelse med en rettssak om statlig erstatning for tapte investeringer i sildefiske som ble forbudt, fra en gruppe fiskere i Namsosområdet, omtaler Dragesund i Adresseavisen 30 juni 1984 sammenbruddet hos den norske vårgytende sil-

den slik: « Vi havforskere feilberegnet situasjonen da de store ringnotsnurperne tok de store sildefangstene som knekket sildestammen i 60-årene.» Østvedt som ble intervjuet i samme avis legger vekt på problemene om å bli enige om felles tiltak i en bestand som stort sett beveget seg i internasjonalt farvann. Men det heilnorske småsildfisket burde det vel ha vært mulig å stoppe, kanskje i tide!

God Jul! Godt Nytt år!

Først vender jeg meg til fiskerne i de gamle småsildfjordene i Nord-Norge: det blir ikke mer småsildfiske i vår tid!

Storsildfiskere med not langs hele kysten! Det kan være på sin plass å trykke opp Kirans vise fra FG 11/12,1995. Julenummeret er en passende anledning til å offentliggjøre hele visa med tonsetting. Det kan i lengden bli kjedelig med de samme julesangene år ut og år inn, og denne er både til å få vett og forstand av! Det kan jo være en utfordring til alle barn som har fedre, brødre, onkler etc., med store båter som kan fiske veldig mye sild!

Sildeforskere rundt Nordhavet!

Pass på sildebstanden! Husk hvor lang tid det tar å bygge den opp igjen!

Takk!

Seniorstipendiat Ole Johan Østvedt har vært til god hjelp med artikkelen.

Litteratur

Contributions to herring symposium 1961. Rapp.-P.-v.Réun.Cons.int.Explor.Mer.154, ed Basil Parish, 293 sider.

Symposium on the biology of early stages and recruitment mechanisms of herring, 1968. Rapp.P.-v. Réun.Cons.int.Explor.Mer,160, ed. A. Saville, 205 sider.

«Løse referanser»:

Devold, F.,1965. The life-history of the Atlanto-Scandian herring. Rapp.Cons. Explor. Mer, 154:98–108. Dragesund, O. & Hognestad, P. T.,1960. Småsildundersøkelsene og småsildfisket 1959/60. Fiskets Gang:703–714. Dragesund, O. & Hognestad, P. T., 1963. Sildeundersøkelsene i Nord-Norge 1962/63. Fiskets Gang: 503–508. Eythorsson, E. Det katastrofale småsildfisket i Finnmark (eller devold, Marty og fiskerne. Upublisert manuskript. Hjort, J., 1914. Vekslingerne i de store fiskerier. 267 sider.' Holst, J.C.,1996. Long term trends in growth of the Norwegian spring-spawning herring (*Clupea harengus* L.). Dr.scient thesis, University of Bergen, 131 sider. Jakobsson, J.,1978. The north Icelandic herring fishery and environmental conditions,

1960–1968. ICES Symposium on the biological basis of pelagic fish stock management, no. 30. Malmberg, S. A., 1984. Hydrographic conditions in the East Icelandic Current and sea ice in North Icelandic waters 1970–1980. Rapp. P.-

v.Réun. Cons.int.Explor.Mer, 185: 170–178. Sætersdal, G., 1980. A Review of past management of some pelagic stocks and its effectiveness. Rapp.P.-v.Réun. Cons.int. Explor. Mer.177:505–512.

FG
NR. 11/12
1997

Ei sild, og ei til

$\text{♩} = 40$

Ei sild, og ei til, stemn-de inn mot land ein
hus - tren vin - ter - dag, fann så ut dei skul - le
sym-ja dit i lag, ei sild, og ei til.

To sild, og to til,
syntest endå ikkje dei var trygge nok,
la seg buk ved buk og gjekk i samla flokk,
to sild, og to til,

Fire sild, og fire til,
slo med åtte spordar trutt i same takt,
stima stolt mot landet, trygge på si makt,
fire sild, og fire til

Mange sild, og mange til,
sat i garnet fast og kjende blodet fraus,
rykte, sleit og reiv, men kom seg ikkje laus,
mange sild, og mange til,

Ei sild, og ei til,
visste no dei hadde gjort sitt siste sprell.
«Kanskje vi sku sumt åleine likevel,
ei sild, og ei til?»

Denne linjen, som noen vil dra kjensel på, har husert i Fiskets Gang med jevne mellomrom i hele 1995. Så er det altså en fin vise av Hartig Kartvig Kiran, som under krigen var én av «stemmene fra London».

Julenummeret er en passende anledning til å offentliggjøre hele visa med tonsetting.

Det kan i lengden bli kjedelig med de samme julesangene år ut og år inn, og denne er både til å få vett og forstand av!

Det kan jo være en utfordring til alle barn som har fedre, brødre, onkler etc. med store båter som kan fiske mye sild.

Per Solemdal

ABONNER PÅ FISKETS GANG

Avfallsbehandling og miljø

BJUGN INDUSTRIER A/S

7160 Bjugn.
Tlf: 72 52 85 40 – Fax: 72 52 80 58

AKVAPLAN-NIVA AS

Postboks 735 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 52 80 – Fax: 77 68 05 09

Bank og forsikring

CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

Forretningsområde Fiskeri
Postboks 124 – 6001 Ålesund
Tlf: 70 11 26 00 – Fax: 70 12 00 63

DEN NORSKE BANK

Fiskeriseksjonen
Lars Hillesgate 30 – 5020 Bergen
Tlf: 55 21 10 00 – 55 21 18 92 – Fax: 55 21 16 40

STATENS FISKARBANK

Hovedkontor:
Postboks 4100 Dreggen
5023 Bergen
Tlf: 55 31 18 70 – Fax: 55 32 16 18
Avd. Ålesund:
Postboks 618 – 6100 Ålesund
Tlf: 70 12 44 91 – Fax: 70 12 42 73
Avd. Bodø:
Postboks 63 – 8001 Bodø
Tlf: 75 52 83 06 – Fax: 75 52 61 99
Avd. Tromsø:
Postboks 423 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 15 87 – Fax: 77 65 70 85

Data

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg
Tlf: 71 51 73 00 – Fax: 71 51 73 99
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 00 14 00
Bodø: Tlf: 75 50 95 85
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Dieselmotorer og rep.veksted

Vico & Co AS

Strandgaten 218 B – 5500 Haugesund
Tlf: 52 72 40 11 – Fax: 52 72 48 61

NOGVA MOTORFABRIKK AS

6280 Søvik
Tlf: 70 21 24 00 – Fax: 70 21 26 66

Elektro – mekanisk

MOLTECH NORGE A.S

Bruholmtg. 8, 6004 Ålesund
Tlf: 70 12 19 45 – Fax: 70 12 60 40

AL NAVY

Vollsvn. 13 – 1324 Lysaker
Tlf: 67 12 53 03 – Fax: 67 12 53 53

FURUNO NORGE AS

Postboks 1066 Sentrum – 6001 Ålesund
Tlf: 70 12 56 42 – Fax: 70 12 70 21

Emballasje og fiskekasser

BRØDR. SUNDE A/S

Postboks 8115 – Spjelkavik
6022 Ålesund
Tlf: 70 14 29 00 – Fax: 70 14 34 10

DYNOPLAST – Dynomar

9350 Sjøvegan
Tlf: 77 17 27 70 – Fax: 77 17 27 80

NORPAPP INDUSTRI

Postboks 93 – 5260 Indre Arna
Tlf: 55 24 05 92 – Fax: 55 24 12 19

Fiskeforedling og eksport

HALLVARD LERØY A/S

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 21 36 50 – Fax: 55 21 36 32

HYDRO SEAFOOD SALES AS

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 54 72 00 – Fax: 55 32 41 41

NORWAY ROYAL SALMON A/S

Postboks 2608 – 7001 Trondheim
Tlf: 73 92 99 40 – Fax: 73 53 21 01

Fiskehelse

ALPHARMA

AQUATIC ANIMAL HEALTH DIVISION
Harbitzalleen 3 – 0275 Oslo.
Tlf: 22 52 90 75 – Fax: 22 52 90 80

INTERVET NORBIO

Thormøhlensgate 55 – 5008 Bergen
Tlf: 55 54 37 50 – Fax: 55 96 01 35

Fiskeutstyr

Polarteknikk

Postboks 310 – 8401 Sortland
Tlf: 76 12 38 08 – Fax: 76 12 30 20

MUSTAD & SØNN A.S

Postboks 41 – 2201 Gjøvik
Tlf: 61 13 77 00 – Fax: 61 13 79 52

Fôr

STORMØLLEN

Postboks 41 – 2801 Gjøvik
Tlf: 61 13 77 00 – Fax: 61 13 79 52

Foredlingsutstyr

BAADER

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

BRAMASKIN A/S

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

FI – MA TRADING A/S

6523 Frei
Tlf: 71 52 34 62 – Fax: 71 52 35 55

Fôringssystemer

AKVA A/S

Postboks 271 – 4341 Bryne
Tlf: 51 48 52 00 – Fax: 51 48 54 01

Bunkring

SCANDINAVIAN BUNKERING AS

Øvre Langgt. 50, 3110 Tønsberg
Tlf: 33 30 15 00 – Fax: 33 30 15 50

Konsulenter

ADMINISTRASJON OG LEDELSE I

FISKERINÆRINGEN A.S. (ALF)
Kongensgt. 11 – 6002 Ålesund
Tlf: 70 13 03 30 – Fax: 70 13 03 40

AKVAPLAN-NIVA A/S

Postboks 735 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 52 80 – Fax: 77 68 05 09

Skole/utdanning

NORGES FISKERIHØGSKOLE

Universitetet i Tromsø – 9037 Tromsø
Tlf: 77 64 40 00 – Fax: 77 64 60 20

FINOS

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 32 44 90 – Fax: 55 31 42 20

Merder og nøter

BØMLO CONSTRUCTION SERVICES A/S

Postboks 44 – 5440 Mosterhavn
Tlf: 53 42 63 02 – Fax: 53 42 65 08

NOTHUSET A/S

Havnegaten 11
Postboks 216 – 8801 Sandnessjøen
Tlf: 75 04 06 16 – Fax: 75 04 10 49

PROCEAN

Nordnesboder 3
Postboks 1722 – 5024 Bergen
Tlf: 55 32 70 10 – Fax: 55 32 70 22

Service – vedlikehold

MARITIM MONTAGE

Postboks 41 – 5035 Bergen-Sandviken
Tlf: 55 94 04 02 – Fax: 55 94 03 00

DØGNVAKT

TRIO KULDE AS

Postboks 3382 – 9003 Tromsø
Tlf: 77 65 87 27 – Fax: 77 65 87 28

Skipsverft og rep.verksted

Rødøy Mek. verksted AS

8188 Nordvernes
Tlf: 75 09 87 21 – Fax: 75 09 87 43

Tanker og kar

BIA MILJØ A/S

5328 Herdla
Tlf: 56 14 68 40 – Fax: 56 14 68 68

DYNOPLAST – Dynomar

9350 Sjøvegan
Tlf: 77 17 27 70 – Fax: 77 17 27 80

STRANDVIK PLAST A/S

5673 Strandvik
Tlf: 56 58 48 54 – Fax: 56 58 48 99

Transport

NOR-CARGO AIRFREIGHT AS

Postboks 65 – N-1324 Lysaker
Tlf: 67 53 17 20 – Fax: 67 53 34 80/67 53 39 73

Utstyrslev. oppdrett og fiskeri

SEILMAKER IVERSEN AS

Skuteviksboder 17 – 5035 Bergen-Sandviken
Tlf: 55 31 48 40 Fax: – 55 31 46 25

5110 – Frekhaug.

Tlf: 56 17 84 00 – Fax: 56 17 76 80

Vekt/veiesystemer

BERKEL SCANVEKT A/S

Lørenfare 1B – 0580 Oslo
Tlf: 22 63 11 66 – Fax: 22 63 11 26
Salgskont.: Narvik Tlf: 76 92 22 08
Ålesund, tlf: 70 14 93 90

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg.
Tlf: 71 51 73 00 – Fax: 71 51 73 99
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 00 14 00
Bodø: Tlf: 75 50 95 85
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Verneutstyr

CENTER-PLAST A/S

8056 Saltstraumen
Tlf: 75 58 70 10 – Fax: 75 58 70 00

Røstplassen, Sandrigo, Italia

 NR. 11/12
1997

Italia er det suverent viktigste markedet for prima tørrfisk fra Lofoten. Slik har det vært i mange hundre år, og for at det skal fortsette å være slik legger produsenter og kommuner i Lofoten stor vekt på å pleie forbindelsene med «tørrfiskregionene» i Italia.

Tørrfisk er mer enn en delikatesse i Italia. Det er kultur. Hvert år arrangeres det tørrfiskfestivaler et eller annet sted i landet for å markere dette.

I byen Sandrigo, mellom Milano og Venezia, arrangeres det tørrfiskefestival og norske dager annet hvert år. Men årets arrangement ble på mange måter helt spesielt. Bystyret i Sandrigo hadde nemlig besluttet å hedre tørrfiskens og tørrfiskens hjemland/hjemkommune med å omdøpe en av de mest sentrale plassene i byen til Røstplassen, etter Røst kommune ytterst i Lofoten. I tillegg hadde den metget eksklusive ordenen «Tørrfiskens Broderskap» (Controaternita del Baccala) besluttet å ta opp to nordmenn som medlemmer, nemlig ambassadør Geig Grung og Røst-ordfører Arnfinn Ellingsen. Seremonien foregikk på byens torg med stor festivitas og folkejubel.

Røstværingene på Røstplassen. Fra venstre: Oddny Pedersen, Arnfinn Ellingsen, John Pedersen Roy Ekrem og Johnny Greger.

Til stede var også en delegasjon med tørrfiskprodusenter fra Røst og Vestvågøy ledet av formannen i Norges Tørrfiskeeksportørers Landsforening, John Pedersen.

Sigbjørn Lomelde

Controaternita del Baccala (Tørrfiskens Broderskap) med de nyopptatte medlemmer Geir Grung og Arnfinn Ellingsen. (Foto: Oddny Pedersen)

Oljeplattformer som fiskerev

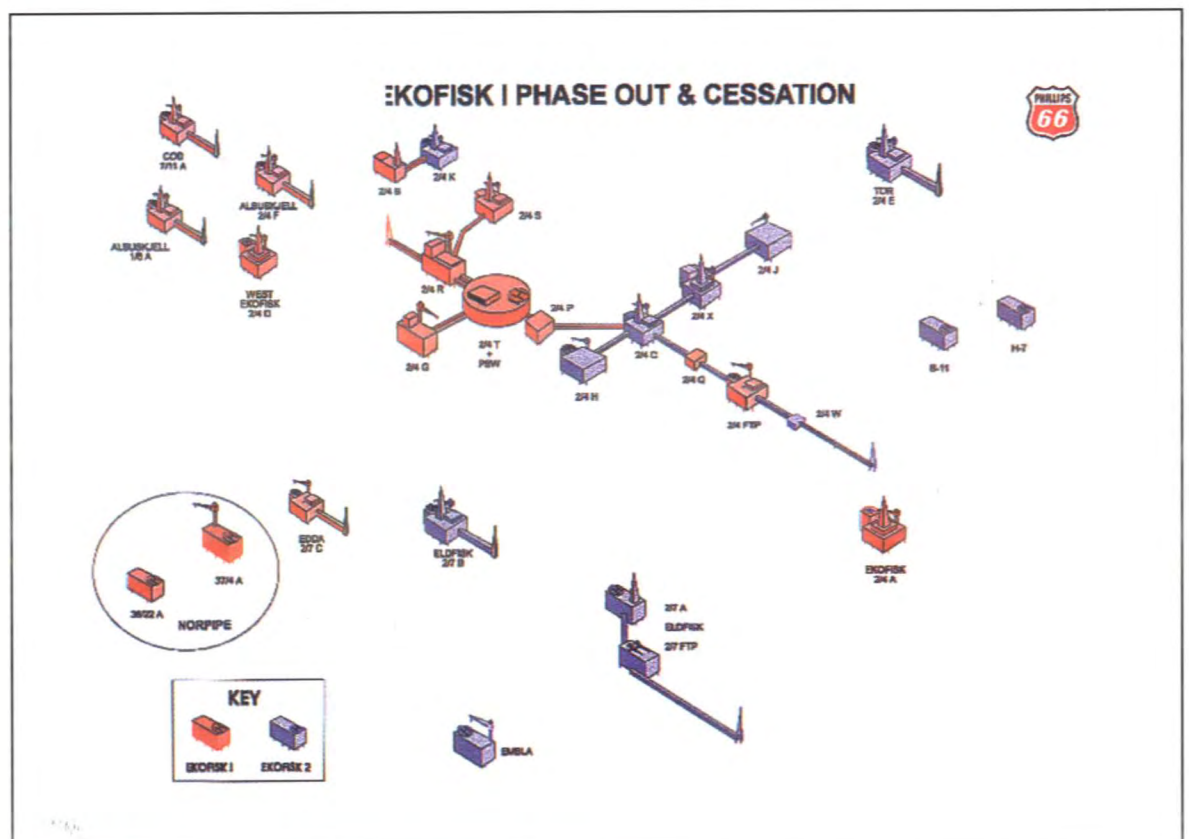
I løpet av 1998 skal en rekke oljeplattformer og tilhørende installasjoner på Ekofisk-feltet tas ut av produksjon. Spørsmålet som fremdeles står ubesvart er om man rett og slett skal senke installasjonene og bruke dem som kunstige fiske- rev. Fangstseksjonen ved Havforskningsinstituttet vil nå prøve å kvantifisere den positive effekten slike rev har på produksjonen av biomasse.

Til syvende og sist blir det et politisk spørsmål hva som vil skje med oljeinstallasjonene – om det i det hele tatt er gangbart å la dem bli igjen. Det som er sikkert er at det vil bli meget kostbart å ta dem til land. Prosjektet som er finansiert av Olje og Energidepartementet og Philips Petroleum har fått arbeidstitelen «Gjenbruk av oljeinstallasjoner». Dette er ikke noe nytt fenomen. I Mexico-gulven «Rigs to Reef» en velbrukt metode til å kvitte seg med oljeinstallasjoner som har gått ut på dato. Ennå er ikke dette gjort i Nordsjøen.

Dokumentere

– Vi vil prøve å dokumentere i hvilken utstrekning slike gjenstående plattformer konsentrerer fisk og gi opphav til et lønnsomt fiske. Det er snakk om å samle installasjonene i et definert område, fjerne alt over havoverflaten og velte dem over på siden på havbunnen. Vi vet at alle oppstikkende elementer som bryter den flate havbunnen samler fisk. Men vi vet ikke hvor mye fisk den samler. I Japan har man i lang tid laget egne betongkonstruksjoner som man setter på bunnen – med godt resultat, sier prosjektleder Aud Soldal, som håper å operere fra en plattform i løpet av året. – Vi må blant annet inn med passive redskaper som garn, teine og line. Vi vil sannsynligvis ikke få noe klart og entydig svar i 1998, men en viss peiling regner vi med å få. For å legge igjen noe i havet bør det ha en økonomisk effekt. Følelser og miljøvern vil også telle mye. Men jeg tror at positive følger, som at slike områder kan brukes til et sårt tiltrengt oppvekstområde for yngel, vil bety en god del, mener Soldal.

FG Per-Marius Larsen

Alle de røde installasjonene skal ut av produksjon i 1998.

Tråling og steindekte rørledninger

Steinfyllinger på og ved rørledninger i Nordsjøen har lenge vist seg å være til hinder for industri- og reketrålerne. Fiskeridirektoratet anmodet i sin tid Statoil om å bidra til at det ble gjennomført en trålttest for å samle inn data som forteller i hvilken grad steinfyllinger på rørledninger er til hinder for fiske med bunntrål. Prosjektet er nå gjennomført i regi av Havforskningsinstituttet.

Resultatet av undersøkelsen bekreftet at industritrålerne og reketrålerne blir hindret av steinfyllingene. I 10 av de 23 halene som ble gjennomført i forsøksperioden ble trålen sterkt skadet. I omtrent alle hal der trålen ble revet var hele underbelgen ødelagt fra undervinge eller garneringen bak gear/sabb bakover til forlengelsen eller trålposen. Det ble også funnet stein i trålposen, men aldri så mye at det i seg selv kunne forårsake at trålen revnet.

Trålen ble sterkt skadet i 10 av 23 hal.

Skadet i alle hal

Industritrålen som var utstyrt med sabb ble skadet i alle hal. Reketrålen led – med to unntak – samme skjebne. Industritrålen med bobbingsgear viste seg å ha en viss mulighet til å kunne passere en steinfylt rørledning uten å rive. Havforskningsinstituttet konkluderer med at det trolig var selve gearet, ikke trålen, som er den viktigste årsaken til den ulike skadefrekvensen. Sabb går nemlig tettere i bunnen enn bobbingsgear. Dermed er den lettere utsatt for å hekte seg i ujevnheter og den tar også inn mer stein. Trålredskaper utstyrt med sabb er altså ikke egnet til å passere steinfylte rørledninger.

Et lett bobbings gear, som her, har en viss mulighet til å passere steinfylte rørledninger uten å bli revet.

Ingen levende nematoder («kveis») i norsk dypfryst sild.

Mardis Rø, Bjørn Røthe Knudtsen, Leif Lynum og Bjørn Tore Lunestad.

I et nylig avsluttet prosjekt, ble forekomst av *Anisakis* - larver i norsk dypfryst sild undersøkt. Det ble innhentet til sammen 440 prøver fra 22 norske fryselaagre. Hovedmålet for dette prosjektet var å undersøke om det kunne påvises levende *Anisakis* larver i prøver av dypfryst norsk sild. Ingen levende larver ble observert i noen av prøvene som er undersøkt i prosjektperioden. Prosjektet ble utført som et samarbeid mellom Kontrollverket i Trondheim, Institutt for Næringsmiddel FAG ved Statens Næringsmiddel tekniske Høgskole i Trondheim og Sentrallaboratoriet i Bergen.

Forekomst av levende *Anisakis* larver kan medføre helse risiko. Dypfrysing er en anerkjent behandlingsmetode for å drepe eventuelle tilstedeværende nematodelarver.

Dersom levende larver kan påvises i dypfryst norsk sild, vil dette både kunne representere en risiko for konsumenten og vil kunne medføre betydelige handelsrestriksjoner for norsk sild i eksportmarkedene.

Av en konsumkvote på ca. 600 000 tonn sild i 1996 ble 65-70% eksportert til Øst- og Sentraleuropa, som dermed utgjør vårt hovedmarked for denne fiskearten. Flere av statene i dette markedet har gjennom kontakter med både eksportører og Fiskeridirektoratet fremmet strenge krav til maksimalt antall nematoder i fisken. I enkelte tilfeller er det blitt hevdet at det har kunnet påvises levende nematodelarver i sild levert som dypfryst vare fra Norge.

I vitenskapelige publikasjoner blir det vist til at nematodelarver ikke vil overleve en frysebehandling ved -20°C i minst 24 timer. Et slikt krav til frysebehandling er innarbeidet i «Kvalitetsforskrifter for fisk og fiskevarer», juli 1996. Kravet er også inntatt i internasjonale handelsregler. Ved innfrysing og fryselaagring av sild i samsvar med norsk kvalitetsforskrifts bestemmelser, skulle derfor levende nematodelarver ikke kunne påvises i dypfryst norsk sild - og dermed heller ikke kunne representere noen helse risiko for konsumentene.

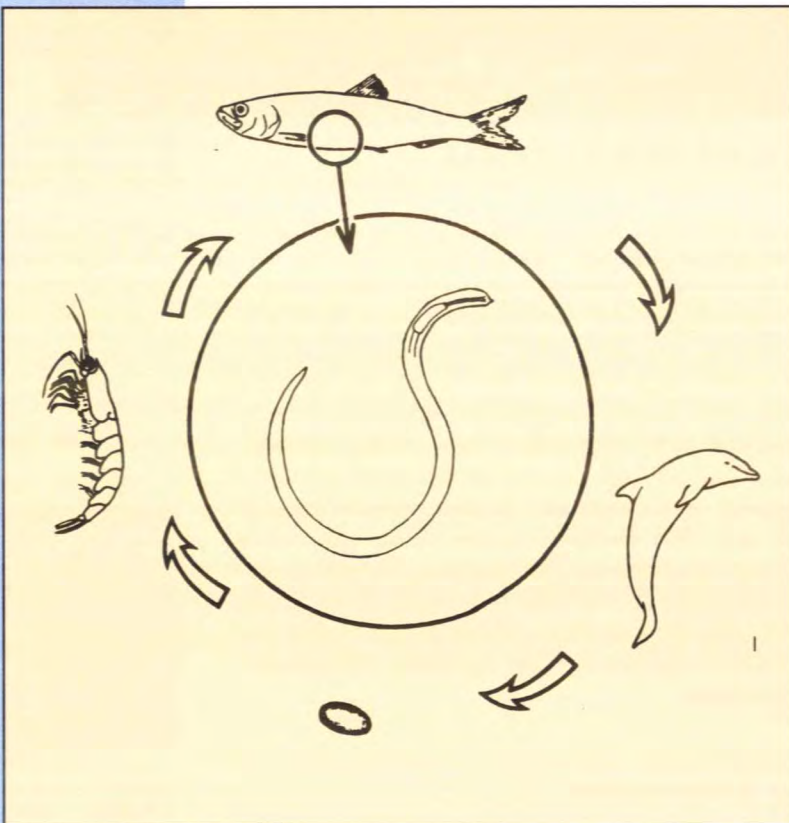
Formålet med undersøkelsen var å klargjøre om det, gjennom et representativt prøveuttak, kunne påvises levende nematodelarver i dypfryst sild produsert ved norske fiskeindustribedrifter.

Prosjektet ble gjennomført ved å samle inn dypfryst sild fra 22 norske fryselaager, 20 sild fra hvert lager, i alt 440 sild ble undersøkt. Nematodelarver fra bukhole og muskulatur ble undersøkt med hensyn på mulig overlevelse. Antall larver i fiskemuskel ble registrert for om mulig å finne en sammenheng mellom antall larver i muskel, fiskens størrelse og totalmengde larver i fisken.

Gjennomsnittslengden på de forskjellige partiene varierte mellom 29,0 og 35,8 cm. *Anisakis* larver ble funnet i samtlige partier, og antallet i hvert parti varierte med et snitt på 2,4 nematoder på det mildest angrepne partiet og til 17,5 for det hardest rammede partiet.

I enkelte partier var det ingen larver i muskulaturen, mens andre partier hadde enkeltfisk med opptil 30% av totalt antall larver i muskulaturen.

Ingen levende larver ble observert i noen av de 22 partiene med fryst sild som er undersøkt i prosjektperioden.

Import

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, fartøyets navn og registreringsnummer.

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg. nr.</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Leif Andersen Reine	«Kungsø»	Torskekvote
A/S Barentsskjell v/Idar Pettersen Tromsø	«Atlantic Surf»	Ervervstillatelse
S. U. S. v/Karl Magnus Pettersen Eidkjosen	«Tine Bødker»	Torskekvote

Nybygg

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, eventuelt fartøyets navn og nummer, samt hvilke(t) fangstøyve som er gitt.

<i>Reder</i>	<i>Navn/Reg.nr</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Johan Meløysund Engavågen		Torskekvote
A/S under stiftelse v/Gunnar Kristoffersen Myre		Torskekvote
Havskjær A/S v/Harald Veibust Ålesund		Torskekvote
P/R Hanssen Fishing ANS v/Fred Hanssen Åfjord		Torskekvote
Havbraut A/S v/Tor Østervold Torangsvåg		Ringnot og kolmuletråttillatelse
Eros A/S Fosnavåg		Ringnot- og kolmuletråttillatelse
P/R Fjeldskår v/August Fjeldskår Lindesnes		Torskekvote

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg.nr</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Lønning Fiskeri A/S v/Karsten Lønning Bømlo	«Lønnøy» H-38-B	Lodde- og nordsjøtråttillatelse
M/S «Blåstholm M-66-H Øystein Hurlen Søvik	«Hurlabas» M-193-H	Seitråttillatelse
Ryggefjord AS Havøysund	«Steinsund» F-47-M	Ringnot- og seinot- og midlertidig snurrevad- tillatelse
Partrederiet Lafisk II ANS v/Laco AS Storebø	«Lafjell» H-78-AV	Ringnottillatelse
P/R Vestfart ANS v/Magne Grotle Bremanger	«Vestfart» SF-5-B	Ringnottillatelse

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg.nr</i>	<i>Konsesjonstype</i>
P/R M/S Sølvi Karin DA v/Tor M. Nygård Sirevåg	«Sølvi Karin» R-78-HA	Avgrenset nordsjøtrållatelse
Gama A/S Egersund	«Gama» R-62-ES	Nordsjøtrållatelse
Makkaur Havfiske A/S Båtsfjord	«Makkaur» F-80-G	Torsketrållatelse og reketrållatelse

Oppdrett

Det opplyses nedenfor hvem som har fått løyve, lokalisering av anlegg, størrelse på produksjon samt registreringsnummer.

Oppdrett av laks/ørret

<i>Oppdretter</i>	<i>Lokalisering</i>	<i>Prod. volum</i>	<i>Reg. nr.</i>
Eijo Sjøbruk ANS v/Knut Johansen Kopardalen	Løkta	12.000 m ³	N/DA 27
Nusfjord Oppdrett A/S Stormarknes	Nord av Boneset Grænholmen n	12.000 m ³ 12.000 m ³	N/F 5
Silver Seed A/S Skrova	Mølnarodden		N/F 6
Råknes Fisk A/S v/Andreas Pettersen Ylvingen	Rokneset(land)	12.000 m ³	N/VA 6
Gigante Brønnøy A/S c/o Gigante A/S Bodø	Tosbotn		N/BR 7

Tillatelse til oppdrett av steinbit

Råknes Fisk A/S v/Andreas Pettersen Ylvingen	Rokneset (land)	12.000 m ³	N/VA 6
--	-----------------	-----------------------	--------

Tillatelse til klekking av rogn og produksjon av settefisk og matfisk av røyve

Ranfjord Fiskeprodukter A/S v/Stig Joar Krogli Grubhei	Mo industripark	670 m ³	N/RA 09
--	-----------------	--------------------	------------

Enhetskvote

<i>Reder</i>	<i>Fartøyenes navn/reg.nr.</i>
1. P/R Hansen Dahl ANS Bodø	«Lurøy» N-10-L
2. Kvitskjær A/S v/B. Dahl Bodø	«Senior» N-75-L
3. Nyholmen A/S Bodø	«Kvannøy» N-500-B
1. Selskap under stiftelse c/o Håkon Hansen Harstad	«Ståltor» T-8-T
2. Topas Ocean A/S v/Håkon Hansen Harstad	«Topas» T-23-H
3. K/S A/S Nordstar Harstad	«Nordstar» T-12-I

Oppdrett

Det opplyses nedenfor hvem som har fått løyve, lokalisering av anlegg, størrelse på produksjon samt registreringsnummer.

Overføring av konsesjon for oppdrett av matfisk av laks og ørret

<i>Eier</i>	<i>Tidligere eier</i>	<i>Reg. nr.</i>
Huftarlaks A/S Bjekkjarvik	Huftargruppa ANS	H/k. 36
Simavåg Fisk A/S Bekkjarvik	Huftargruppa ANS	H/av. 21
Stolma Laks A/S Bekkjarvik	Huftargruppa ANS	H/av. 40
Oddsig Fiskeoppdrett A/S Bremnes	Holmane Fiskeoppdrett A/S	R/ha. 2
Bremnes Fryseri A/S Stord	Moster Fiskeoppdrett A/S	H/b. 22
Ufo Laks A/S Florø	Hatløy Fiskeoppdrett A/S	SF/fl. 6
Ullsfjord Fisk A/S Sjusnes	Ullsfjord Fisk ANS	T/t. 19
Marøy Salmon A/S Bøvågen	Kvalheim Fiskeoppdrett A/S	H/r. 11
Sandvold Havbruk A/S Bergen	Trengereid Fisk A/S	H/hn. 1
Fjord Halibut A/S Aukra	Vikanes Fisk ANS	M/md. 16

Overføring av konsesjon for oppdrett av kveite

<i>Eier</i>	<i>Tidligere eier</i>	<i>Reg. nr.</i>
Fjord Halibut A/S Aukra	Vikanes Fisk ANS	M/md. 16

Overføring av tilsagn om konsesjon for klekking av rogn og oppdrett av settefisk

<i>Eier</i>	<i>Tidligere eier</i>	<i>Reg. nr.</i>
Sørsmolt A/S Sannidal	Sørsmolt	TK/k. 503
Bolstad Fiskeoppdrett A/S Eikelandsosen	Ragnhildstveit Fiskeoppdrett	H/fs. 30
Måsøval Fiskeoppdrett A/S Kvera	Frøya Lakselekkeri og Fiskeoppdrett A/S	ST/f. 50
Sandvold Fisk A/S Skånevik	Sandvold Fisk	H/e. 6

Overføring av konsesjon for oppdrett av regnbueørret i ferskvann

<i>Eier</i>	<i>Tidligere eier</i>	<i>Reg. nr.</i>
Torpet fiskeoppdrettsanlegg A/S Trondheim	Torpet Fiskeoppdrettsanlegg ANS	ST/rø. 3

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangstøyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Skudetrål A/S Skudeneshavn	«Nordøy» M-116-H	Nordsjø og loddetråltillatelse
S. U. S. v/Paul Harald Leinebø Leinøy	«Rollon» M-199-HØ	Torskekvote
Multifisk A/S Hammerfest	«Tromsøybuen» T-64-SA	Reketrål- og ringnottillatelse
Rolf Bendiksen & Sønner A/S v/Svein Otto Olsen Sørvågen	«Mogutt» SF-1-SU	Torskekvote
Lars Magnus Alvestad Bokn	«Skudetrål» R-8-K	Nordsjøtillatelse
Jara A/S Bømlo	«Gollenes» M-276-HØ	Nordsjøtillatelse og loddetråltillatelse
P/R Nortun ANS Bremnes	«Martina»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
P/R Nortun ANS Bremnes	«Rigel»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
A/S Kvitsøytrål Kvitsøy	«Seidon» R-64-ES	Avgrenset nordsjøtillatelse
P/R Harøybuen ANS v/Ole Mindor Myklebust Myklebost	«Rindøybuen « M-27-AK	Torskekvote
S. U. S. Terje Fagerborg Jan Benjaminsen Lyngseidet	«Brottsjø» T-250-L	Torskekvote
Rigu K/S v/Egersund Fiskeriselskap A/S Egersund	«Kvalsvik» M-29-HØ	Nordsjø- og loddetråltillatelse
Arild Sekkingstad Honningsvåg	«Arnøystein»	Torskekvote
K/A A/S Bømmelfisk Urangsvåg	«Rigel»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
Selskap under stiftelse v/Vegard Bottolfsen Vannvåg	«Ann Tove» T-20-K	Torske- og loddetråltillatelse
Håvard Nilsen Alsvåg	«Stensen Sr.» N-28-VV	Torskekvote
Kvalsvik ANS v/Gunnvald Kvalsvik Nerlandsøy	«Ganthi»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
Dag Gamst Vardø	«Sagafisk» F-21-V	Torskekvote
Torbjørn Torkildsen c/o Bjørn Fredriksen Skaland	«Ole Oskar» N-450-V	Torskekvote
Selskap under stiftelse v/Egil Mortensen Vannvåg	«Ann Tove» T-20-K	Torske-, reke- og loddetråltillatelse

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsloyve, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangstloyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Trond Berntsen DA v/Trond Berntsen Fjordgård	«Fagerhaug» F-190-H	Torskekvote,- reke- og loddetråltillatelse
Eldliner A/S v/Roar Wolstad Ålesund	«Eldborg» M-191-A	Torskekvote
S. U. S. Lomax A/S v/Per Ronny Jøsokbakke Gurskog	«Statthav» SF-1-S	Torskekvote
S. U. S. Elnesfisk A/S v/Robert Elnes Elnesvågen	«Heidi 3» M-7-L	Torskekvote
S. U. S. v/Gudmund Fjertoft Fjertoft	«Soltind Sr.» M-30-SA	Torskekvote
Selskap under stiftelse Radek A/S v/Harald Torgersen Hauglandshella	«Navator»	Kolmuletråltillatelse
A/S Haastein Skudeneshavn	«Rigel»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
Torbjørn Torkildsen c/o. Bjørn Fredriksen Skaland	«Ole Elvan» N-11-A	Torskekvote
KS. under stiftelse v/Jan Kåre Fiskerstrand Fiskerstrand	«Høgstein» M-98-G	Torskekvote
Partrederiet Bømlingen ANS v/Svein Atle Lønning Bømlo	«Rigel»	Nordsjø- og loddetråltillatelse
Finn Hansen Stokmarknes	«Odd Eirik « T-36-LK	Reketråltillatelse
Tverrfjord Fisk A/S v/Arnt Ronald Seljevoll Nusvåg	«Elding» F-236-HV	Torskekvote
S. U. S. Ersfjordfisk A/S v/Raymond Strand Skaland	«Berglibuen « T-71-T	Torskekvote
Berner Nygård Napp	«Kvitvarden» F-66-B	Torskekvote
K/S Hauge & Hauge v/Viktor Hauge Gursken	«Hauge sr.» M-202-HØ	Torskekvote
Aukra Havfiske ANS v/Lorentz Johansen Aukra	«Aud-Lill» M-60-AK	Torskekvote
S. U. S. v/Vidkun Wilsgård Torsken	«Staalnes» SF-245-V	Torskekvote
S. U. S. Veidar Havfiske A/S v/Sindre Johan Dyb Godøy	«Veidar» M-1-G	Torskekvote
Knut Strand Brønnøysund	«Trondskjær» T-56-LK	Torsk
Gunnar Langva A/S Ålesund	«Serene»	Ringnot- og Kolmuletråltillatelse

Import

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, fartøyets navn og registreringsnummer.

<i>Reder</i>	<i>Fartøy/reg.nr.</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Kamaro A/S v/Karl Holvik Måløy	«Tjaldur II»	Torskekvote
Frank Nesvåg Hauge i Dalane	«Ambassador»	Nordsjø- og loddetrållatelse
S. U. S. Vestbuen A/S v/Kjell Ivar Mikkelsen Ålesund	«Jonina»	Torskekvote

Utenlandsk

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, fartøyets navn og registreringsnummer.

A/S Torgværing v/Jan Andersen Arendal	«Erimaat»	Ervervstillatelse
---	-----------	-------------------

Nybygg

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsøyve, eventuelt fartøyets navn og nummer, samt hvilke(t) fangstøyve som er gitt.

<i>Reder</i>	<i>Navn/Reg.nr</i>	<i>Konsesjonstype</i>
Ervik Havfisk A/S v/Stig T. Ervik Stadlandet		Torskekvote
S. U. S. v/Ståle Andersen Årviksand		Torskekvote
P/R Nortun ANS Bremnes		Nordsjø- og loddetrållatelse
A/S under stiftelse v/Sten Angelsen Bøstad		Torskekvote
A. s Andenes Havfiskeselskap Andenes		Reketrål- og torsketrållatelse
S. U. S. Giske Senior A/S v/Per Jan Giske Ellingsøy		Torskekvote
Edvardsen Fiskebåt A/S v/Roy Tore Martinsen Andenes		Torskekvote
Havtrål KS Fosnavåg		Rekertrållatelse
S. U. S. P/R Frøyvåg ANS v/Dagfinn Skarsvåg Dyrvik		Torskekvote
Selvåg Senior A/S Halsa		Ringnot-, komuletrål- og vassildtrållatelse
Sør-Troms Fiskeriselskap A.s Harstad		Torsketrållatelse

Trål

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ovennevnte konsesjonstype og hvilke fiskearter den omfatter.

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Brødrene Sætremyr Rederi A/S v/Per Arild Sætremyr Deknepollen	«Ole Sætremyr» SF-10-V	Torsketråltillatelse
Lyngfisk A/S v/Hilmar Karsten Knutsen Lyngdal	«Lyngholm» VA-9-LD	Avgrenst nordsjø- tråltillatelse
Partrederiet Myntevik ANS v/Jan Henning Larsen Hestnes Egersund	«Myntevik» R-58-ES	Avgrenset nordsjø- tråltillatelsen
Helnestrål AS c/o Finnmark Maritime Management AS Båtsfjord	«Sletnes» F-180-G	Reketråltillatelse og torsketråltillatelse
A/S Roaldnes Valderøy	«Røysenes» M-77-G	Reketråltillatelse og seitråltillatelse
A/S Roaldnes Valderøy	«Nordnes» M-60-G	Seitråltillatelse
A/S Lidob Tromsø	«Orion» T-106-T	Loddestråltillatelse
Partrederiet Vestbas ANS v/Tor Frantsen Fosnavåg	«Veidværing» M-501-HØ	Loddestråltillatelse
Sigbjørn Endresen Kristiansand	«Sjakk» VA-162-K	Avgrenset nordsjøtrål- tillatelse
Naustholm A/S v/Frode Kristoffersen Vedavågen	«Salvøy» R-44-K	Nordsjøtråltillatelse og loddestråltillatelse

Oppdrett

Det opplyses nedenfor hvem som har fått løyve, lokalisering av anlegg, størrelse på produksjon samt registreringsnummer.

Oppdrett av laks/ørret

Oppdretter	Lokalisering	Prod. volum	Reg. nr.
Biomar A/S Myre	Litleøya	2.000 m ³ *	N/SO 11
SL-Fjordgruppen A/S v/Håkon Grande Leirfjorden	Stavengsøya Ramnøya S Haldorøyan Risø Rølvågødden	12.000 m ³ 24.000 m ³ 24.000 m ³ * 24.000 m ³ * 24.000 m ³	N/DA 24

*Konsesjonen er midlertidig, og opphører 24.11.2000.

*) Volum utover 12.000 m³ på lokalitetene Haldorøyan og Risø gjelder inntil videre, i påvente av resipientundersøkelse (Jfr. tillatelse fra Fylkesmannens miljøvernavdeling datert 8. oktober 1997.

Polarlaks II A/S v/Helge Zahl	Ø av Aunholmen Ytre Kilvågen	12.000 m ³ * 12.000 m ³ **	N/vs 5
----------------------------------	---------------------------------	---	--------

*) Tillatelse gis inntil videre i påvente av endelige kystsoneplan

***) Tidligere gitte samlokalisering, konsesjon med reg. nr. N/I 3 faller bort 31.12.97.

Sjølaks A/S Herøy	Årgangsområde I N av Nord-Herøytunga Lubukta	24.000 m ³ 12.000 m ³	N/hr 2
----------------------	--	--	--------

Oppdrett

Det opplyses nedenfor hvem som har fått løyve, lokalisering av anlegg, størrelse på produksjon samt registreringsnummer.

Oppdrett av laks/ørret

Oppdretter	Lokalisering	Prod. volum	Reg. nr.
	Årgangsområde II		
	Hestholmen	8.000 m ³	
	Abelholmen	12.000 m ³	
	Tranøy(*)	24.000 m ³	
	Årgangsområde III		
	Vest av Skorpa (*)	36.000 m ³	

i samdrift med:

Hjelmsøylaks A/S Herøy	Årgangsområde I		N/hr 12
	N av Nord-Herøytunga	24.000 m ³	
	Labukta	12.000 m ³	
	Årgangsområde II		
	Hestholmen	8.000 m ³	
	Abelholmen	12.000 m ³	
	Tranøy (*)	24.000 m ³	
	Årgangsområde III		
	Vest av Skorpa (*)	36.000 m ³	

i samdrift med:

Øylaks A/S Herøy	Årgangsområde I		N/hr 14
	N av Nord-Herøytunga	24.000 m ³	
	Labukta	12.000 m ³	
	Årgangsområde II		
	Hestholmen	8.000 m ³	
	Abelholmen	12.000 m ³	
	Tranøy (*)	24.000 m ³	
	Årgangsområde III		
	Vest av Skorpa (*)	36.000 m ³	

Merknad (*): lokalitet i Dønna kommune

Tillatelse til lokaliteten n av Nord-Herøytunga gjelder inntil videre i påvente av revidert kystsoneplan for Herøy kommune, j. fr. merknader i utslippstillatelse fra Fylkesmannens miljøvernavdeling datert 10. juni 1977.

Tillatelse til oppdrett av kveite

Mosjøen Aqua A/S v/Arne Digermulen Mosjøen	Holandssjøen (landbasert)	12.000 m ³	N/VN 03
--	---------------------------	-----------------------	------------

Tillatelse til etablering av slaktermerder i sjø

Nova Sea A/S Lovund	Naustholmen	2.500 m ³	N/L 31
------------------------	-------------	----------------------	--------

Overføring av konsesjon for oppdrett av matfisk av laks og ørret

Eier	Tidligere eier	Reg. nr.
Bremnes Fryseri A/S Lovund	Sekkingstad Preserving A/S	H/f. 4
Seafarm Invest A/S Lovund	Rødøy Sjøfarm A/S	N/r. 8
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Hitra Seafarm A/S	ST/h. 47
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Fjellvær Seafarm A/S	ST/h. 14

Oppdrett

Overføring av konsesjon for oppdrett av matfisk av laks og ørret

<i>Eier</i>	<i>Tidligere eier</i>	<i>Reg. nr.</i>
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Sjø Laks A/S	ST/h. 20
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Kvenvær Fiskeoppdrett A/S	ST/h. 25
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Nordbotn Fiskeoppdrett A/S	ST/h. 5
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Frøya Laksefarm A/S	ST/f. 20
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Espnes og Meland A/S	ST/f. 21
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Frøylaks Holding A/S	ST/f. 9
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Avløs Fiskeoppdrett A/S	ST/f. 12
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Frøya Osen A/S	NT/f. 1, NT/f. 5, NT/f. 7, NT/f. 8, NT/f. 12, NT/f. 13, NT/f. 21, NT/fa. 2, NT/fs. 1, NT/fs. 3, NT/fs. 4, NT/fs. 5, NT/fs.7, ST/b. 1, ST/b. 2, ST/b. 3, ST/o. 1, ST/o. 2, ST/o. 6, ST/r. 3
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Havlaks A/S	ST/h. 1
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Frøya Edelfisk A/S	ST/f. 1, ST/f. 2, ST/f. 11, ST/f. 15, ST/f. 16, ST/f. 29 ST/f.32, ST/f. 33
Hestvikfisk A/S Salsbruket	Buøyfisk A/S	NT/nr. 3
Hestvikfisk A/S Salbruket	Follafisk A/S	NT/nr. 11
Hestvikfisk A/S Salsbruket	Folla Havbruk A/S	NT/nr. 4
Hydro Seafood Produksjon A/S Dyrvik	Frøya Lakselekkeri og Fiskeoppdrett A/S	ST/f. 24
Noraqua A/S Trondheim	Stormøllen A/S	H/v. 1
Seafarm Invest A/S Lovund	Selvvær Sjøfarm A/S	N/tn. 3
Seafarm Invest A/S Lovund	Vega Sjøfarm A/S	N/va. 1
Seafarm Invest A/S Lovund	Tro Sjøfarm A/S	N/ah. 2
Seafarm Invest A/S Lovund	Forvik Sjøfarm A/S	N/vs. 1
Seafarm Invest A/S Lovund	Hamnøy Sjøfarm A/S	N/vs. 2
Seafarm Invest A/S Lovund	Lovund Sjøfarm A/S	N/l. 9
Seafarm Invest A/S Lovund	Husøy Sjøfarm A/S	N/tn. 1

Oppdrett

Overføring av konsesjon for oppdrett av matfisk av laks og ørret

Eier	Tidligere eier	Reg. nr.
Seafarm Invest A/S Lovund	Dørvær Sjøfarm A/S	N/tn. 5
Seafarm Invest A/S Lovund	Sanna Sjøfarm A/S	N/tn. 4
Seafarm Invest A/S Lovund	Myken Sjøfarm A/S	N/r. 6
Seafarm Invest A/S Lovund	Hamnøy Sjøfarm A/S	N/vs. 2

Rekordoverskudd for Silfas

Silfas Egersund

El Niño-effekten har ført til rekordoverskudd for den største aktøren på sildemelfronten, Selskapet som har kontroll over 5 av de 11 sildemelfabrikkene i landet får i år en omsetning på nærmere 600 millioner kroner og et resultat før skatt på over 50 millioner.

Silfas sine fabrikker står for 55 prosent av sildemel – og oljeproduksjonen i landet. – Prisene har vært meget høye – over en krone kiloen det siste halvåret. Dette kan vesentlig tilskrives El Nino-effekten som blant annet har ført til at de fiskerike områdene utenfor Peru og Chile nå er svart hav fordi høyere temperatur i havet har endret fiskens vandringsmønster. Kombinert med sterk vekst i etterspørselen etter for både innen – og utenlands gjør det hele til lukrativ butikk for sildemelindustrien. Totalt har fabrikkene

til Silfas mottatt 1,2 millioner tonn råstoff, noe som er 200.000 tonn mer enn i fjor.

900 millioner

– Neste år forventer vi en omsetning på nærmere 900 millioner kroner og et resultat bedre enn i år, sier direktør Tor Vikenes. – Da vil vi også ha innført en ISO 9002-standard. Videre føler vi et behov for tettere markedskontakt – en skikkelig dialog med kundene. Vi er en spennende bedrift, tjener penger og leverer marine proteiner som det vil være mangel på i all fremtid, sier Vikenes.

Livets i havet
Fiskeridirektoratet
Vårt ansvar

Fiskets Gang

- Artikler om fiskeriforskning, prøvafiske, Leitetjenesten
- Intervjuer og reportasjer om aktuelle fiskerisaker
- Nytt fra fiskeridirektoratet
- Fiskerinyheter fra inn- og utland
- Statistikk for norsk fiske
- Oversikt over Norges eksport av fiskeprodukter

Kommer ut 1. gang i måneden.
Utgis av Fiskeridirektøren

Ja takk,

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Poststed

bestiller Fiskets Gang

- 1 år for kroner 250,-
- student kroner 100,-
- 1 år utland kroner 350,-
- 1 år utland m. fly kroner 450,-

Abonnementet blir betalt så snart jeg får tilsendt innbetalingskort.

Fiskets Gang

Boks 185
5002 Bergen

FURUNO

B-blad

Returadresse:
Fiskets Gang
Postboks 185
N-5002 BERGEN
NORWAY

IMAGENEX trål sonar Modell TS-331 ES

En helt ny dimensjon trålsonar

Full oversikt over tråls bevegelse.

360 graders sonar bilde av trållåpningen.

Indikator for dybde og temeperatur.

Innebygget ekkolodd. "True Motion"

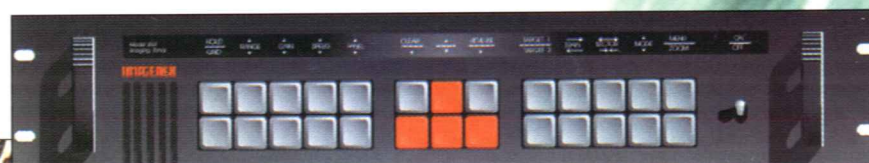
Ekkolodd . Fangstindikator. Kregnings

indikator. Kan tilkobles eksisterende

trålwire og winch. Enkel betjening.

Indikator enhet 15" (Standard)

Betjenings enhet

Trål sensor

MARINE ELECTRONICS

FURUNO NORGE A/S

Ystenesgt. 30-32, Postboks 1066 sentrum 6001 Ålesund Tlf. 70 10 29 50, Fax 70 12 70 21
Avd. Bergen: Strandgt. 199, 5004 Bergen, Tlf. 55 90 10 40, Fax. 55 90 10 45